فرهنگ جبهه

اصطلاحات و تعبیرات / ۴

● سید مهدی فهیمی

فرهنگ جبهه

اصطلاحات و تعبیرات/ ۴

سیدمهدی فهیمی

تهران ۱۳۷۱

بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس

فرهنگ جبهه(اصطلاحات و تعبیرات/۴)
سید مهدی فهیمی
چاپ اول: ۱۳۷۱
تیراژ: ۱۱۰۰۰ نسخه
بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس
چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاداسلامی

با همکاری

محسن مهرآبادی
محمدحسن صنعتی
محمدحسین جعفریان
عباسعلی بیات
علیرضا کمری
مهدی نظیفی
احمد خلیلی
مهدی‌جابر مرادی
داوود امیریان
سعید لطفی‌نسب
مجتمع رزمندگان شهید حاج ابراهیم همت
مجتمع رزمندگان امام حسین(ع)
مجتمع رزمندگان شهید بهشتی

مجتمع رزمندگان شهید مطهری
مجتمع رزمندگان شهید ایمانی
مجتمع رزمندگان شهید رجایی
مجتمع رزمندگان پانزده خرداد
دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سیاسی عقیدتی - دافوس)
دانشگاه علم و صنعت
دانشکده علوم پزشکی ایران
مجتمع رزمندگان و پشتیبانی جنگ شهیدزین الدین شهرستان قم
مجتمع رزمندگان و پشتیبانی جنگ شهرستان کرج
مجتمع رزمندگان و پشتیبانی جنگ شهرستان ورامین
جمعی از رزمندگان لشکر ۴۰ صاحب‌الزمان (عج)
جمعی از رزمندگان گردانهای تخریب لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) تهران

فهرست

بسمه تعالی

روزگاری فرا خواهد رسید که از طلایه داران حماسه و جهاد دفاع مقدس، دیگر کسی در بین مردم ایران باقی نخواهد بود. چند سال و یا حداکثر ده‌ها سال بعد.

در آن روز کودکان ایران زمین خواهند پرسید: آنان که حماسه‌های خونین هشت سا ل دفاع مقدس را رقم زدند، که بودند و **چگونه** زندگی می کردند؟ آنچه امروز به قصد ثبت خاطرات و ارزشهای این نبرد پرشور صورت می پذیرد، در حقیقت به منظور پاسخگویی به این سؤال آیندگان است. نه فقط به قصد پاسخگویی بل بدین خاطر که ایشان را با خلق و خوی رزمندگان جبهه‌ها آشنا سازد. آیا این رزمندگان بودند که چنین فرهنگ نامی را در دامن اعمال خود پرورش دادند و یا آنکه خود از دامن این فرهنگ متولد شدند؟ مجموعه فرهنگ جبهه که به همت برگزیدگان صحنه‌های نبرد جنگ تحمیلی تهیه و تدوین می شود، جزیی از این تلاش دامنه داراست. برگزیده از آن جهت که علیرغم اینکه از متن رزمندگان اسلام برخاسته‌اند، معذالك از معدود آنان هستند که در راه ثبت فرهنگ غنی جبهه‌ها کمر به خدمت بسته‌اند.

کتابی که پیش رو دارید جلد چهارم از اصطلاحات و تعبیرات است

به امید **توفیق در ادامه** راه . . .

بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس.

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
آبدال	مجید	۲۱	حضرت زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
آزمون	عبدالحمید	—	———	———
آژیر	علی	—	تخریب	۲۷ حضرت رسول(ص)
آقاجانی	محمد	۱۹	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
آقاسی	احمد	—	مخابرات	۱۵ امام حسن(ع)
آنجانی	غلامرضا	—	اطلاعات عملیات ـ حمزه	۲۷ حضرت رسول(ص)
ابراهیمی	ابوالقاسم	—	تخریب	———
ابراهیمی	علی اصغر	۲۲	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
ابوالحسنی	قدرت الله	۲۲	اطلاعات عملیات	قرارگاه ۳ نجف
ابوفاضلی	داوود	۲۰	علی اصغر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
اثنی عشری	عبدالله	۲۷	کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
احدی نژاد	مجید	—	مهندسی رزمی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
احمدآبادی	محمود	—	مؤمنون ـ عاشورا ـ پشتیبانی	———
احمدزاده	بهمن	—	مسلم	۲۷ حضرت رسول(ص)
احمدنژاد	عیسی	۲۳	انصارالرسول	۲۷ حضرت رسول(ص)
احمدوند	محمد	—	المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
ادب نیا	حسین	—	نیروی دریایی	قرارگاه نوح
ادیب فر	عبدالله	—	———	———
ادیبی	رحمت الله	—	———	بقیة الله
اردستانی	محمدحسین	۳۲	———	۲۷ حضرت رسول(ص)
اردستانی محمدی	قاسم	۲۸	امام رضا(ع)	کردستان
اژدری	محمدرضا	—	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
استادحسین	محمد	۲۱	تخریب	۲۷ حضرت رسول(ص)
استادی	احمد	—	المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
استیری	عباس	—	امام رضا(ع)	۷۷ مشهد
اسداللهی	مجتبی	—	بهداری	———
اسکندری	احد	۲۴	———	۱۷ علی بن ابیطالب(ع)
اسکندری	نصرالله	—	———	———

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
اسماعیلی	سیدمحمد	۲۴	ــــ	ــــ
اسماعیلی	مصطفی	۱۹	مقداد	۲۷حضرت‌رسول(ع)
اسماعیلی	عبدالرضا	ــ	۱۱۶ـ۵۰۱ مقداد	۱۱ امیرالمؤمنین(ع)
اشک تلخ	محمدصادق	ــ	ــــ	ــــ
اصغری	علی	۲۵	مالک اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
اصل دهقان	احمد	۱۸	امام رضا(ع)	عاشورا
اصل دهقان	محسن	۲۳	مالک اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
افتخاری	سیدمجید	ــ	ذوالفقار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
اکبری	ــ	ــ	انصارالرسول	۲۷حضرت‌رسول(ص)
اکبری	قدرت الله	ــ	معاونت آموزش	۷۲ محرم
اکبری‌خادم	حسن	ــ	انصار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
الیاسی	رحیم	ــ	۱۲حمزه‌سیدالشهدا	۶۳ خاتم‌الانبیاء
امامی	حمید	ــ	مخابرات	امام حسین(ع)
امامیان	کمیل	ــ	ــــ	ــــ
امیراحمدی	اسماعیل	۲۰	تخریب	۴۰صاحب‌الزمان(عج)
امیرسرداری	رضا	ــ	ــــ	۱۵ امام حسن(ع)
امیری	حسن	۲۲	مقداد ـ شهادت ـ حمزه	۲۷حضرت‌رسول(ص)
امیری	محسن	۲۱	مقداد ـ شهادت	۲۷حضرت‌رسول(ص)
امیریان	داوود	۲۱	میثم ـ انصارالرسول	۲۷حضرت‌رسول(ص)
امیریان	حسین	ــ	ــــ	ــــ
امین‌الرعایا	حسن	۲۳	سلمان ـ حبیب	۲۷حضرت‌رسول(ص)
انیسی	علی‌اصغر	ــ	تخریب	۴۰صاحب‌الزمان(عج)
اهرامی	عطوف	ــ	ــــ	ــــ
ایزدی	حسین	۲۱	مقداد	۲۷حضرت‌رسول(ص)
ایزدیار	عباس	ــ	امام سجاد(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
ایلاف	جواد	ــ	ــــ	قرارگاه
بابابیک	محسن	۲۳	حبیب	۲۷حضرت‌رسول(ص)
باباخانیان	عباس	ــ	علی‌اصغر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
بابایی	گل علی	ــ	مالک اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
بادپا	حسین	—	حبیب ـ امام حسین(ع)	۲۷حضرت رسول و ۳۴ امام سجاد
باقری	حمید	۲۴	حبیب	۲۷حضرت رسول(ص)
باقری‌دولایی	اکبر	—	——	——
بحری	حسین	۲۵	ذوالفقار	۲۷حضرت رسول(ص)
برقدار	داوود	—	امام سجاد(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
برومندجاوید	علی	—	مالك اشتر	۲۷حضرت رسول(ص)
بلندیان آرانی	حسین	۳۲	ترابری	۱۰ سیدالشهدا(ع)
بنیان	جواد	—	ویژه شهدا	۲۷حضرت رسول(ص)
بهادری	محمد	۱۸	انصارالرسول	۲۷حضرت رسول(ص)
بیات	عباسعلی	۲۳	عمار	۲۷حضرت رسول(ص)
بیدی	مهدی	—	مالك اشتر	۲۷حضرت رسول(ص)
بیدقیان	حسین	۲۲	کمیل	۲۷حضرت رسول(ص)
بیگی‌زاده	محسن	—	المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
پارسائیان	منصور	۲۳	تخریب	۴۰صاحب‌الزمان(عج)
پاشائی	حسن	—	——	۲۷حضرت رسول(ص) و ۱۰ سیدالشهدا
پرورده	عباس	—	ذوالفقار	۲۷حضرت رسول(ص)
پورشه	ماشاالله	—	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
پورشهرستانی	مجید	—	——	۶۳ خاتم‌الانبیاء(ص)
پهلوام	حمیدرضا	۱۹	امام سجاد ـ فرات	۱۰ سیدالشهدا(ع)
پیروی	داوود	—	——	——
تات	بهمن	۱۹	مقداد	۲۷حضرت رسول(ع)
تاجیك	حسین	—	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
تاجیکی	ابوالقاسم	۳۳	—	۱۰ سیدالشهدا(ع)
ترهنده	اکبر	۱۹	مقداد	۲۷حضرت رسول(ص)
تقوایی	حسین	—	مخابرات	۱۰ سیدالشهدا(ع)
تقوی	سیدرضا	—	مسلم	۲۷حضرت رسول(ص)
تقوی‌اقدم	سیدحسین	—	القارعه	۲۷حضرت رسول(ص)
تقوی‌راد	محمد	—	کمیل	۲۷حضرت رسول(ص)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
تقی‌زاده	حمید	۱۸	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
تکلویی	اسدالله	۲۵	اطلاعات عملیات	۱۰ سیدالشهدا(ع)
توانا	اکبر	۲۶	اطلاعات عملیات	۱۹ فجر
توانا	محمدرضا	۲۴	اطلاعات عملیات	۱۰سیدالشهدا(ع)
توحیدی‌راد	غلامرضا	۲۶	———	———
توشمالی	خداداد	۲۱	عمار	۲۷حضرت‌رسول(ع)
ثابتی	آیت	—	سلمان	۲۷حضرت‌رسول(ع)
ثاراللهی‌فر	احد	۲۰	تخریب	۶ ویژهٔپاسداران
ثاقبی	آیت	۲۲	نبی اکرم	منطقه‌غرب کردستان
جاندانه	داوود	—	———	۶۳ خاتم‌الانبیاء(ص)
جعفرزاده	کاظم	۲۶	علی‌اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
جعفری	حسن	—	شهادت	۲۷حضرت‌رسول(ع)
جعفری	محمدرضا	۲۴	تخریب	۲۷حضرت‌رسول(ص)
جعفری‌گل	علیرضا	۲۱	الصابرین	۲۷حضرت‌رسول(ص)
جلالی	عبدالله	—	۱۰۱ مرصاد	سپاه دوم
جمالی‌شهربابك	محمدحسین	—	ذوالفقار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
جنتی	محمدجواد	—	معاونت نیرو	۲۷حضرت‌رسول(ص)
جهانی	حبیب‌الله	—	ذوالفقار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
جهشی	ابراهیم	۲۱	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
چلویی	علیرضا	۲۰	تخریب	۲۷حضرت‌رسول(ص) و ۱۰ سیدالشهدا(ع)
چوپانی	رحیم	۳۰	خراسان	۸ نجف اشرف
حاج آقابابایی	عبدالرضا	—	مسلم-حضرت‌قاسم ـ بهداری	۱۰ سیدالشهدا(ع)
حاج عابدی	غلامحسین	۲۹	—	۱۰ سیدالشهدا(ع)
حاجی زاده	جهانگیر	—	سلمان	۶۶ ویژه
حبیبی	مهران	—	عمار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
حبیبیان	امیرحسین	—	روح الله	۱۷علی‌بن‌ابیطالب(ع)
حدا	جعفر	—	پدافندهوایی	۲۷حضرت‌رسول(ص)
حسن زاده	حسین	۴۰	پایگاه‌مالك‌اشتر ـ تعاون	۶۳ خاتم‌الانبیاء(ص)

نام خانوادگی	نام	گردان ـ واحد		لشکر ـ تیپ
حسن زاده	محمدجواد	۲۱	حبیب	۲۷حضرت رسول(ص)
حسنلو	علی	۲۱	المهدی-علی اصغر ـ حبیب	۱۰ سیدالشهدا و۲۷حضرت رسول(ص)
حسنی فرد	حسین محمد	—	کربلا-علی اصغر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
حسینی	—	۲۰	بلال	۲۷حضرت رسول(ص)
حسینی	سیدمحمدصادق	۲۲	شهادت	۲۷حضرت رسول(ص)
حسینی	سیدمحمود	۱۸	قمربنی هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
حسینی	شریف	۱۹	انصارالرسول ـ مخابرات	۲۷حضرت رسول(ص) و تیپ ۲۹
حمزه‌ای	داوود	۲۰	حبیب	۲۷حضرت رسول(ص)
حمزه‌لو	محمد	—	—	—
حنیفزاده	محسن	۲۳	مقداد	۲۷حضرت رسول(ص)
حنیفی	جعفر	—	—	۲۷حضرت رسول(ص)
حیدری	مرتضی	—	ادوات	المهدی
حیدری	عبدالله	—	واحدآموزش	۲۷حضرت رسول(ص)
خادم‌الحسینی	عبدالحسین	۳۰	نیروزمینی	—
خانی	غلامرضا	۲۹	—	۱۱۰ خاتم‌الانبیاء(ص)
خدابنده	عبدالله	—	عمار	۲۷حضرت رسول(ص)
خراسانی گردن کوهی	احمد	—	شهدا	۳۲ حنظله
خردیار	محمدرضا	—	امیرالمؤمنین	۶ ویژهٔ پاسداران
خلیج زاده	محمدحسن	۱۹	حمزه ـ مالک ـ سلمان	۲۷حضرت رسول(ص) و هوابرد
خلیلی	احمد	۲۵	قمربنی هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
خلیلی	مالک	—	حبیب بن مظاهر	۲۷حضرت رسول(ص)
خوشدل	مسعود	۲۲	حضرت زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
دانشفر	محمدرضا	۲۳	تخریب	۴۰صاحب‌الزمان(عج)
داوودآبادی	مجید	۲۱	عمار ـ حمزه‌سیدالشهدا	۲۷حضرت رسول(ص)
درخشان	بهرام	—	—	۲۷حضرت رسول(ص)
دشتی	محمد	۱۹	مسلم بن عقیل	۲۷حضرت رسول(ص)
دلشادتوانا	مهدی	—	تخریب	۲۷حضرت رسول(ص) و ۱۰ سیدالشهدا(ع)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
دلیری	مالك	—	امام جعفرصادق(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
دلیریان	فرزاد	—	حبیب‌بن مظاهر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
دوستی	رمضان	۲۳	عمار	۲۷حضرت‌رسول(ع)
ده بزرگ	محمد جلال	۲۴	حمزه‌سیدالشهدا	۲۷حضرت‌رسول(ص)
دهقانی	مهدی	۲۱	علقمه	۲۷حضرت‌رسول(ص)
دهکاری	انور	۲۲	انصارالرسول	۲۷حضرت‌رسول(ص)
دیباچی	سیدحجت	۱۸	ثارالله	عقبهٔ سقز
ذوالقدری	رضا	—	تبوك ـ ادوات	
رجائی	علی اکبر	—	حضرت‌رسول(ص)	قمربنی‌هاشم
رجب رضائی	رجب	—	دریایی	۵ نصر
رجبی	ابوالقاسم	—	۱۱ قدر	سپاه ۱۱ قدر
رجبیان	محسن	—	———	———
رحیمی	اکبر	—	———	———
رحیمی	حسین	—	مرکزمخابرات معراج جنوب	———
رحیمی	عباس	۱۸	حجربن عدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
رحیمی	نجفقلی	—	المهدی	قائم
رحیمیان	محسن	—	———	انصارالحسین
رحیمی فر	اصغر	—	نیروی دریایی	ارتش
رشدی	مجید	۲۳	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
رشیدی	حبیب	—	مقداد	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رشیدی	محمدرضا	۱۸	میثم‌ـانصارالرسول ـ مخابرات	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رضائی	حمید	۲۰	مالك اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رضائیان	رامین	—	عمار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رضائی‌دستجردی	محمد	۳۳	—	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رضوانی تبار	حسین	—	پرسنلی	۲۷حضرت‌رسول(ص) و۱۰ سیدالشهدا(ع)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
رضوی	سیدابوالفضل	۱۹	المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
رفیعی	جمشید	۲۲	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
رمضان مقدم	محمدرضا	—	———	———
روح اللهی	رمضانعلی	—	حبیب‌بن مظاهر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
روحی	نادر	—	———	۲۷حضرت‌رسول(ص)
رودی	حسین	۲۰	حمزه‌سیدالشهدا	۲۷حضرت‌رسول(ص)
روشن‌ضمیر	سعید	۲۰	مقداد	۲۷حضرت‌رسول(ص)
زارع	آقالار	—	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
زارعی‌محمدآباد	علی	—	امیرالمومنین	المهدی
زائری‌امیرانی	احمد	—	مالك اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
زرین سبیل	قاسم	۲۱	قمربنی‌هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
زمانی	علی	۲۵	الصابرین	۲۷حضرت‌رسول(ص)
زندپور	رضاحسین	—	بدر	سپاه چهارم ـ تیپ ۵۹
زنگنه	مرتضی	۲۹	اطلاعات عملیات	۱۰ سیدالشهدا(ع)
زهدی	امیرهوشنگ	۲۵	مقداد	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سادات	سیدسعید	—	حضرت‌زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
سالاروندیان	کیومرث	—	قمربنی‌هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
سامانی‌پور	جلال	۱۷	مهندسی رزمی	قرارگاه‌کربلا
سجادپور	بهروز	—	حضرت‌زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
سرآبادانی	ابوالقاسم	۲۱	میثم	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سردهی	احمد	—	جعفرطیار	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سعادتی	محمدحسین	—	سلمان	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سلمانی	محمد	۲۹	—	———
سلمانیان	عباس	۱۶	انصارالرسول	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سلمانیان	عدی	—	مالك اشتر	۲۷حضرت‌رسول(ص)
سلیمانی	اسدالله	۲۶	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
سلیمانی	اسماعیل	۱۸	تخریب	۴۰صاحب‌الزمان(عج)
سلیمی	مسعود	۲۹	—	قرارگاه

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
سلیمان	حسن	۲۷	۸ فاطر	۶۳ خاتم‌الانبیاء(ص)
سمندری	شکیبا	۲۳	فاتحین خیبر	تیپ ۲۰ رمضان
سواریان	قاسم	—	مخابرات	۱۷ علی‌بن ابیطالب(ع)
سیدانی	مقداد	۲۵	حضرت زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
سینایی	سیدعطاءالله	—	حضرت رسول(ص)	۴۴ قمربنی هاشم
شادبخت	امرالله	—	حضرت قاسم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
شاه‌حاتمی	محمد	۲۴	انصارالرسول ـ مهندسی رزمی ـ عمار ـ یاسر ـ کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
شاهمردی	محمد	۲۲	——	——
شاه‌نظری	رضا	۸۱	علی اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
شربت‌دار	فریدون	—	——	۲۷ حضرت رسول(ص)
شریفی	سیدشفیع	۲۰	مالك اشتر	۲۷ حضرت رسول(ص)
شریفی	محسن	۳۴	بریر	۵ نصر
شریفی	عباس	—	——	۶۳ خاتم‌الانبیاء(ص)
شعبانی	محمد	۲۴	انصار	۲۵ کربلا
شفاعت	داوود	—	——	امام حسین(ع)
شفیعیها	احمد	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
شکیب‌مهر	مسعود	۲۵	مسلم‌بن عقیل	۱۰ سیدالشهدا(ع)
شیخ محمد	محمدرضا	۲۲	قمر بنی هاشم ـ المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
شیرازی جویه	محمدباقر	۳۱	بهداری	۶۶۲ بیت‌المقدس
شیرنژاد	عبدالحسین	—	——	——
صادقی	احمد	۲۶	پدافند	۲۷ حضرت رسول(ص)
صادقی	عباس	۲۰	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
صادقی	علی	۲۰	تخریب	۴۰ صاحب‌الزمان(عج)
صالح	محمدعلی	۲۴	بریر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
صالحی	حسین	۱۹	انصار	۲۷ حضرت رسول(ص)
صالحی	علی	۲۵	تخریب	۴۰ صاحب‌الزمان(عج)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
صحرانورد	حسین	—	۴۱۰	۴۱ ثارالله
صدیق	مرتضی	—	جندالله	۲۷ حضرت رسول(ص)
صفوی	سیداصغر	—	علی اصغر ـ مسلم بن عقیل	۱۰ سیدالشهدا(ع)
صفیان	علی	—	لیلة القدر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
صوراسرافیل	مهدی	۳۶	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
طاقدره	مهدی	۲۲	مالك اشتر	۶۶ ویژه‌هوابرد
طالب لو	علی	—	علی اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
طاووسی	حسن	۲۰	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
طاهری	داوود	—	حبیب بن مظاهر	۲۷ حضرت رسول(ص)
طاهری	مجید	۱۹	حبیب بن مظاهر	۲۷ حضرت رسول(ص)
طاهری	محمدجواد	—	جعفر طیار	۲۷ حضرت رسول(ص)
طبایی	سیدمحسن	—	علی اکبر ـ سلمان ـ امام حسین(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع) ۲۷ حضرت رسول(ص) وقرارگاه خاتم الانبیاء
طبسی	سیدابوالقاسم	—	ــــ	ــــ
طوطی کردی	احمد	—	امام حسین(ع)	۱۱۰ خاتم الانبیا(ص)
طیبی	محمدحسین	—	بریر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
ظریف	اسماعیل	۲۱	ــــ	۱۰ محرم ـ جهاد سازندگی
عابدی	عمو	—	کمیل بن زیاد	۲۷ حضرت رسول(ص)
عباسی	حسین	—	حضرت زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
عباسی	سعید	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
عباسی	محمد	۱۹	شهادت	۱۰ سیدالشهدا(ع)
عبدالاحد	حمیدرضا	—	جندالله	سپاه سقز
عبداللهی	حسین	۱۸	سیدالشهدا	جهاد سازندگی
عبدی	حسین	—	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
عبدی فر	حسین	—	ــــ	ــــ
عبیدی	محمدرضا	—	بنیاد شهید آبادان	سپاه خرمشهر
عزلتی مقدم	علی	۱۹	عمار ـ جعفر طیار	۲۷ حضرت رسول(ص)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
عزیزی	غلامرضا	۲۲	مهندسی رزمی	۲۷ حضرت رسول(ص)
عسگری	منصور	—	———	———
عقابی	مهدی	—	امام رضا(ع)	حضرت علی بن ابیطالب(ع)
علوی نسب	سیدمحمدجواد	۳۱	بهداری	۲۷ حضرت رسول(ص)
علی پور	محمدحسین	۲۳	حمزه سیدالشهدا	۲۷ حضرت رسول(ص)
علیرضائی	تقی	—	———	عاشورا
عوام	حسین	۱۹	—	۱۷ علی بن ابیطالب
عوایدی	عبدالله	—	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
غزل	منصور	—	تدارکات وپدافند	۲۷ حضرت رسول(ص)
غفاری	علی	۲۶	آموزش نظامی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
غفاری	محمدرضا	۱۸	حبیب	۲۷ حضرت رسول(ص)
غلامحسینی آزاد	غلامحسین	—	سلمان	المهدی
غلامی	ابراهیم	—	———	۱۰ سیدالشهدا(ع)
غیاث آبادی	محسن	—	السابقون	۱۰ سیدالشهدا(ع)
فاکری	جمیل	—	قائم	خرمشهر
فتح آبادی	طیب	—	———	———
فدائی	علیرضا	۱۸	مقداد ـ شهادت	۲۷ حضرت رسول(ص) ـ ۱۰ سیدالشهدا(ع)
فراتی	محمدرضا	۲۱	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
فراهانی	ابوالفضل	۲۰	تخریب	۴۰ صاحب الزمان(عج)
فراهانی	عبدالرحمن	۲۲	شهادت ـ کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
فرحزادی	احمد	—	———	———
فروهری	فرزاد	۲۵	اطلاعات عملیات	۲۷ حضرت رسول(ص)
فرهادی	آیت الله	۲۴	مسلم بن عقیل ـ انصارالرسول	۲۷ حضرت رسول(ص)
فریدونی	سیدجواد	۲۹	یك سپاه	———
فشمی	امین الله	—	امام حسین(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
فصیحی	قاسم	۳۱	حضرت قاسم	۱۰ سیدالشهدا(ع)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
فضل اللهی	سیدجلال الله	—	مالك اشتر	۲۷ حضرت رسول(ص)
فلاح	علی	—	عاشورا	۶ ویژه پاسداران
قارونی	حسن	—	تخریب	۲۷ حضرت رسول(ص)
قاسم زاده	مهدی	—	مخابرات	۴۱ ثارالله
قاسمی	محمد	۲۱	انصار ـ مسلم	۲۷ حضرت رسول(ص)
قاسمی برمی	محمد	۲۰	حضرت زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
قاسمی عاصی	محمد	۲۱	انصارالرسول ـ مسلم	۲۷ حضرت رسول(ص)
قاضی	علیرضا	—	———	———
قاضی میرسعید	سیدغلامرضا	۲۹	تبلیغات	بیمارستان امام رضا(ع)
قانع اسماعیل پور	علیرضا	—	سلمان ـ یگان دریایی	۲۷ حضرت رسول(ص)
قانعی	جلال	—	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
قدمی	محمدحسین	—	حبیب بن مظاهر	۲۷ حضرت رسول(ص)
قدمی	علی	—	———	۲۷ حضرت رسول(ص)
قزوینی	حسن	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
قنبری	جعفر	۲۰	سلمان	۲۷ حضرت رسول(ص)
قویدست	مهدی	—	حمزه	۲۷ حضرت رسول(ص)
قیصری سالم	نصرت الله	—	آموزش نظامی	۲۷ حضرت رسول(ص)
کاروان فرد	محمدحسین	—	حضرت قاسم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
کازرونیان	احمد	—	اطلاعات عملیات	۱۱۰ خاتم الانبیاء سپاه ۹ بدر
کاظم زاده	مجید	۱۸	کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
کاظمی	حسین	۲۰	ذوالفقار	۲۷ حضرت رسول(ص)
کامرانی	حسن	—	امام صادق(ع)	۵۵ ویژهٔ شهدا
کبیری	اکبر	۲۱	مهندسی رزمی	جهادسازندگی
کچویی	محمدمهدی	—	انصارالرسول	۲۷ حضرت رسول(ص)
کرامت	رضا	—	اطلاعات عملیات	۲۷ حضرت رسول(ص)
کربلایی	محمدعلی	—	مسلم بن عقیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
کرمی	مهدی	—	مالك اشتر	۲۷ حضرت رسول(ص)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
کرمی پورسیار	محمدرضا	۲۱	تخریب	انصارالحسین
کریم نژاد	سعید	۲۱	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
کریمی	ابوالفضل	—	علقمه	۲۷ حضرت رسول(ص)
کریمی	غلامحسین	—	امام محمدباقر(ع)	۱۹ فجر
کریمی	غلامرضا	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
کریمی	قاسمعلی	—	حضرت امیر(ع) تعاون	امام حسین(ع)
کریمی	محسن	۲۱	سلمان	انصارالرسول(ص)
کریمی	محمد	۱۹	علی اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
کریمانی	مهدی	۲۲	بهداری	۱۰ سیدالشهدا(ع)
کطولی	علی اصغر	—	ذوالفقار ـ شهادت	۲۷ حضرت رسول(ص) ـ قرارگاه
کلهر	علی اکبر	—	مسلم بن عقیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
کلهر	محمد	۲۱	مالك اشتر	۲۷ حضرت رسول(ص)
کمال آرا	سیدمصطفی	—	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
کمرزرین	امیررضا	۲۰	زهیر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
کولیوند	محسن	۲۰	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
کونانی	سیاوش	—	تبلیغات	بیت المقدس
کوهستانی	داوود	۲۱	ذوالفقار	۲۷ حضرت رسول(ص)
گلچیزان	مجید	۲۰	علی اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
گل محمدی	حمید	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
گلی	غلامحسین	—	المهدی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
گلیان	علی	—	——	——
لوائی	مسعود	۱۹	تخریب	۶ ویژه
مالکی	علی	۲۲	تخریب	۴۰ صاحب الزمان(عج)
مالکی	محمد	—	——	——
مبارك قمصری	مصطفی	۲۹	حبیب	۲۷ حضرت رسول(ص)
متین جو	علی	—	مهندسی رزمی	۱۰ سیدالشهدا(ع)
مجتهد	مهدی	—	حبیب	۲۷ حضرت رسول(ص)
محتری	محمود	۲۰	امام حسین(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
محجوب	میثم	—	——	هوابرد

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
محمداسماعیل	اکبر	۲۰	قمر بنی هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
محمدحسینی	رضا	۲۲	حضرت قاسم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
محمدرضازاده کرمانی	محسن	۱۹	علقمه	۲۷ حضرت رسول(ص)
محمدنژاد	محمد	—	تخریب	۴۳ امام علی(ع)
محمدی	اسماعیل	۲۵	محرم	۸ نجف اشرف
محمدی	حسین	—	——	——
محمدی	حمید	—	صاحب الزمان(عج)	سپاه
محمدی	سیدعباس	—	کمیل و تبلیغات	۲۷ حضرت رسول(ص)
محمدی	مهدی	—	بهداری	۱۰ سیدالشهدا(ع)
محمدی	منصور	۲۰	علی اکبر	۱۰ سیدالشهدا(ع)
محمودی	ابراهیم	۲۲	قمر بنی هاشم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
مختاری	حسین	۱۸	—	——
مختاری	مجید	۱۹	امام سجاد(ع)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
مذهب شناس	علیرضا	—	عمار	۲۷ حضرت رسول(ص)
مرادی	مصطفی	—	حبیب بن مظاهر	۲۷ حضرت رسول(ص)
مرتضائی	محمدابراهیم	—	——	——
مرتضوی	سیدمحمد	—	علی اصغر	۶ ویژه پاسداران
مرجانی	محمدحسین	—	تعاون	۲۷ حضرت رسول(ص)
مردیها	احمدرضا	—	مقداد	۲۷ حضرت رسول(ص)
مشایخی	رسول	۱۸	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
مشکی	مجید	—	——	۲۴ امام سجاد(ع)
مشهدی	محمد	۳۴	۳	۵ نصر
مشهدی تفرشی	جواد	—	جعفر طیار	۲۷ حضرت رسول(ص)
مطلبی	محسن	—	کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
مطلق	—	—	کمیل	۲۷ حضرت رسول(ص)
مظفر	عبدالحمید	—	شهدا	سپاه سقز
مقدم	حمید	—	حبیب بن مظاهر	۲۷ حضرت رسول(ص)
ملاتی	علی	—	——	——
ملاطایفه	داوود	۱۹	حمزه سیدالشهدا	۲۷ حضرت رسول(ص)
منانی	علی	—	ش. م. ر	۲۵ کربلا

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
منشی‌زاده	مصطفی	—	حبیب‌بن مظاهر	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
منصوری	محمدحسین	۲۲	ذوالفقار	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
موتورچی	سیدمحمدابراهیم	—	امیرالمؤمنین	۷ ولی عصر
موسوی	سیدحمید	۲۲	حضرت‌زهرا(س)	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
موسوی	محمد	۱۸	شهید کاوه	۵ نصر
مولایی	بهمن	۲۵	——	——
مؤمن‌زاده	داوود	۲۴	حرّ ـ مقداد	۲۷ حضرت‌رسول(ص) ـ ۱۰ سیدالشهدا(ع)
مهاجر	محمدحسین	—	حمزه ـ سجاد ـ اطلاعات عملیات	۸۸ انصار ـ ۵۵ ویژه
مهرآبادی	محسن	۲۳	حمزه ـ حبیب‌بن مظاهر	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
مهرآبادی	محمد	—	کمیل ـ حمزه ـ ذوالفقار	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
مهردانی بهبهانی	رضا	—	تخریب	۴۰ صاحب‌الزمان(عج)
میرآبادی	مرتضی	—	ادوات	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
میراحمدیان	سیدعباس	—	یك ثارالله	۱۰ سیدالشهدا(ع)
میرشفیعی	سیدمحسن	۲۵	مقداد	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
میری	احمد	—	تخریب	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
میری	میررمضان	—	المهدی	۵۸ مالك اشتر
ناظمی‌وردکانی	بهزاد	۲۲	علقمه	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
نام‌آور	اکبر	—	——	——
نجفی	سیدمحمدرضا	۲۰	حبیب‌بن مظاهر	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
نجفی	عباس	—	——	قرارگاه
نجفی	عسگر	—	توپخانه	۱۵ خرداد
نجفی	علی‌مردانی	۳۱	۱۴۳	۳ ابوذر
نجفی‌اصفهانی	سیدمحمدرضا	۲۰	حبیب‌بن مظاهر	۲۷ حضرت‌رسول(ص)
نصیری	اکبر	۲۲	علی‌اکبر ـ امام سجاد ـ حضرت‌زینب(س)	۱۰ سیدالشهدا(ع)
نصیری	محسن	—	ذوالفقار	۲۷ حضرت‌رسول(ص)

نام خانوادگی	نام	سن	گردان ـ واحد	لشکر ـ تیپ
نطقی	حسن	—	تخریب	۴۰ صاحب‌الزمان(عج)
نظاری	رضا	۲۶	تعاون	۱۰ سیدالشهدا(ع)
نظری	اکبر	—	۱۴۳	۸۱
نکو	علیرضا	—	۷۵۱	۵۸ ذوالفقار
نوحه‌خوان	محسن	۲۲	تخریب	۱۰ سیدالشهدا(ع)
نورعلیشاهی	علی	—	مخابرات	۲۷ حضرت رسول(ص)
نوروزی	علی	—	—	۲۷ حضرت رسول(ص)
نوروزیان امیری	سیدابوتراب	—	انصارالحسین	۲۵ کربلا
نیازی	یحیی	—	مخابرات	۷۱ روح‌الله
نیکوکار	حسین	۲۰	حبیب بن مظاهر ـ تخریب	۲۷ حضرت رسول(ص)
وزوائی	عبدالرضا	۲۰	تخریب	۲۷ حضرت رسول(ص)
وطیفه	محمدعلی	۱۸	—	—
هاشمی	حمیدرضا	۲۰	علقمه	۲۷ حضرت رسول(ص)
هدایتی	افشین	—	ذوالفقار	۲۷ حضرت رسول(ص)
هراندخانی	غلامعلی	۳۴	قاسم	۱۰ سیدالشهدا(ع)
همتی	احمد	۲۸	—	۱۲ قائم
همتی	مسعود	۲۷	مسلم	۲۷ حضرت رسول(ص)
یزدانی	محمد	—	—	—
یوسفی	مرتضی	—	حضرت رسول(ص)	۱۷ علی بن ابیطالب(ع)
یوسفی	جواد	۲۱	شهادت	۱۰ سیدالشهدا(ع)

مدخل

عقلها که کمال می‌یابند سخنها کوتاه و مختصر می‌شوند و سخنها که کوتاه شدند بازار اشاره و کنایه رونق می‌گیرد. این گزیده گویی، در شعر که فصیحترین لسانهاست به غایت خودش می‌رسد، و آن جایی است که در اثر اخلاص، چشمه‌های حکمت از قلب بر زبان گوینده جاری می‌گردد، و کلمه و کلام در نهایت ایجاز چون دُر می‌درخشند.

اصطلاحات، تعبیرات و تمثیلات رایج در زبان رزمندگان و افواه عمومی بچه‌ها در منطقه از چنین موقعیت و منزلتی برخوردارند و مثل سایر عناوین و موضوعات فرهنگ جبهه یکی از مفاتیح و کلیدهایِ در گنج حکمتهایی هستند که به اقتضای آن حال و مقام حاصل شده و برای ما به میراث مانده‌اند؛ آنچه در یك رویا رویی و ستیز بی امان و تعاطی و تضارب افکار خوب ساخته و پرداخته شده و محك خورده است. زندگی در جنگ و جبهه معیشتی عادی و متعارف نبود تا مثل شهر به هر کجا که روی آسمانش همان رنگ باشد، و زمین و زمانش همان؛ تا از بی دردی و بی مسئلگی برخی

«مردم از عمر چو سالی گذرد عید کنند» ؛ که مرزدارانش بچه‌هایی بودند که «در شمار دو چشم یك تن» ، «وز شمار خرد هزاران بیش»اند ؛ همانها که مثل خیلی از ما در رویا رویی با سوانح ایام آنجا که معلم عقلشان تسلیم را تمکین نمی کرد و پای تخته علم می نوشت : «شش جهت حدّ است و بیرون راه نیست» کودك دبستان عشقشان از روی نیمکت بر می خاست و همانطور که سرش را نجیبانه پایین انداخته بود می گفت : آقا اجازه هست؟ «راه هست و رفته‌ام من بارها» !

جغرافیای جبهه ، مثلث خواب و خور و خلوت و آب و دانه و لانه نبود ، که «از کوزه همان برون تراود که در اوست» . دو رو تسلسل و تکرار به معنی مهوع آن در قول و فعل و حال بچه‌ها راه نداشت . در یك انقلاب دائمی همه چیز در حال تحویل و تحول بود .

از پیش و پس مرتب زیر آتش سنگین توپخانه خودی ـ نفس آمر به سوء ـ و دشمن خارجی بودند ، یکسره در خامی ، پختگی و سوختگی ، از جمادی مردن و نامی شدن ، وز نما مردن ز آدم سر زدن ، درست مثل چهار فصل سال و آنچه طبیعت با اهل خود می کند . و اکنون این آتشفشان از تك و تا افتاده است و «انقلاب در تبعید» (= جبهه و بسیج) به وطن بازگشته ؛ مجالی است که مواد و مصالح سازنده این ادب ، هنر و فرهنگ مقاومت و اندیشه مبارزه و دفاع که تبلیغ معروف و تهدید منکر در جنگ بود را بشناسیم ، پاس بداریم و بشناسانیم :

کلمات و ترکیباتی که در نهایت سادگی و سهل الوصولی ، و صمیمیت و صراحت ، علائم راهنما و نشانه‌هایی اند به سمت و سوی آنچه از حیث شایستگی و بایستگی قابل قدر دانستن و به کار بستن است . با هر کلمه‌اش می توان یك جمله ساخت و جملگی بر آن اتفاق نمود .

عبارات آشنا

آر. پی. جی یلخی: گلوله آرپی جی ساخت ایران. گلوله‌ای که در مقایسه با نوع خارجیش از قدرت انفجار فوق‌العاده‌ای برخوردار بود و از هر نقطه‌ای که به هدف می‌خورد منفجر می‌شد. توفیر نمی‌کرد که از سر یا پهلو بخورد. تا وقتی که سوخت و خرج داشت می‌رفت، از حداقل ۳۰۰ متر تا بیش از ۱۱۰۰ متر. هیچ وقت نظیر گلوله آرپی جی های خارجی در مسافت معینی روی هوا منفجر نمی‌شد و نمی‌افتاد. خلاصه، وضع مشخصی نداشت و مثل خیلیها حساب و کتاب سرش نمی‌شد. راه خودش را می‌رفت، یلخیِ یلخی. و در روبرو شدن با دشمن و نقل و انتقالات او بی ترمزِ بی ترمز.

اضافه کاری: نماز شب خواندن و تهجد.
پاسی از شب گذشته، وقتی همه خوب خوابشان می برد، برادرانی بودند که از چادر یا سنگر می زدند بیرون و تا صبح، حسابی با خدا حال و حول می کردند؛ یعنی همان «پا لگد کن» ها، «فانوس به دست» ها و کسانی که «عطششان زیاد است». و بعد از روشن شدن هوا یکی یکی سر و کله‌شان پیدا می شد. بچه‌ها هم با آنکه می دانستند قضیه از چه قرار است، رو به آنها می کردند که: معلوم هست کجایید؟ بعد، خودشان اضافه می کردند: معلوم است، لابد طبق معمول دوباره رفته بودید اضافه کاری!

اهل دل: بطعنه و کنایه یعنی: شکمو و شکم چران.
کسی که از هر چه بگذرد و برای هر چه به اصطلاح کوتاه بیاید، از شکمش (= دلش) نمی گذرد. از آنهایی است که وقتی پای سفره زانو می زنند، کارشان در خوردن به جایی می رسد که می گویند: شهردار بیا منو بردار. همانها که همیشه از دست «شهردار» دلشان پر است! یعنی مثل گل و آجر، همینطور لقمه‌ها را روی هم می چینند و می آیند بالا، همه درز و دوزهایش را هم بندکاری می کنند و راه نفس کشی باقی نمی گذارند. خلاصه یعنی آن که مثل اهل ذکر، اهل علم و اهل کتاب که در کار خودشان اهل‌اند و اهلیت دارند، در کار خودش سر آمد است و صاحب نام.
ایهام در عبارت هم جایی برای دلخوری باقی نمی گذارد، چون بلافاصله گوینده خواهد گفت: مراد من اهل دل به معنی حقیقی آن است، مگر بد

حرفی است؟

بپا خفه نشوی: خیلی غرق نماز شده‌ای. چقدر خدا را عبادت می کنی. این همه در بحر عرفان فرو رفته‌ای، خفه نشوی. هر چیزی حدی دارد. خودکشی نکن بابا. «قلاب بگیر بیاید پایین برویم» هم صورت دیگر همین معناست در شوخ طبعیها. هر دو عبارت را وقتی استفاده می کردند که برادری نمازش را طول می داد و بچه‌ها آماده بودند تا به اتفاق جایی بروند یا با هم غذا بخورند و حاضر نبودند از او صرف نظر بکنند یا او را به حال خودش واگذارند.

پشتیبانی مرکز: اهل و عیال و خانواده در پشت جبهه و شهر. وقتی کسی مرخصی می رفت وراهی منزل بود و از او سؤال می کردند که: کجا می روی، فکر نمی کنی کار جبهه و جنگ لنگ بماند؟ او در جواب می گفت: جایی نمی روم بابا، می خواهم بروم پشتیبانی مرکز را قوی کنم. کنایه از اینکه باید هوای بروبچه‌ها را هم داشت. باید با آنها هم هماهنگ کرد. یك طرف قضیه آنها هستند که اگر مایل نباشند راه بیایند ما اینجا کاری از پیش نمی بریم.

تابلوی غیبت ممنوع: کسی که حتی دیدن او اسباب تذکر و منع از غیبت است. با وجود او گویی انسان به رو دربایستی می افتد که بدگویی برادری را بکند؛ بی آنکه چیزی بگوید یا حرکتی از او سر بزند، آدم خودش به اصطلاح حساب کار خودش را می کند. ابهت و وقار و پرهیزگاری او در جمع مانع از آن می شود که هر کس هر چه خواست بگوید. درست مثل یك تابلوی ورود ممنوع برای همه قانون و میزان است. این ترکیب را برای اشخاصی به کار می بردند که

فوق‌العاده در سخن مواظب و مراقب بودند و تعداد آنها در میان رزمندگان کم نبود.

ترفیع گرفتن: شهید شدن و به فوز عظیم شهادت رسیدن.

اشاره دارد به طی مراتب و سیر منازل و نائل شدن به درجات عالی که شهادت فوق همه آنهاست. رتبه و رفعتی که زائل شدنی نیست. کسی می‌دهد که هیچ کس نمی‌تواند باز پس بگیرد. بی هیچ زحمت و رنج و محنت و منّتی.

گاهی که کسی در جریان شهادت عزیزی نبود و از برادران و همسنگران سراغش را می‌گرفت، در جوابی آمیخته با ملاحت می‌گفتند: ترفیع گرفت رفت، دیگر ما را نمی‌شناسد، انگار نه انگار که ما با هم دوست بودیم. و دیگری اضافه می‌کرد: خودش را حسابی گم کرده بود، هر چی صدایش زدیم، هر چی التماسش کردیم اعتنایی نکرد، ما را در این بیابان برهوت رها کرد و رفت. و او کم کم از حزن و اندوه و طنین حرف آنها پی می‌برد که بله، منظورشان این است که بر توسن تیز پای شهادت نشسته و به سوی رفیق اعلی پر و بال گشوده است.

جنگ بزرگترها: کار کردن توپخانه‌های ما و دشمن.

وقتی خط خلوت بود و زندگی در جنگ و جبهه روال عادی و معمولی خودش را داشت و فقط جسته و گریخته یا به طور متناوب، صدای توپخانه ما و دشمن می‌آمد که مشغول ریختن سهمیه آتش بر روی هم بودند، بچه‌ها بشوخی می‌گفتند: حالا دیگر نوبت جنگ بزرگترهاست؛ که کنایه از جنگ و تبادل آتش بین سلاحهای بزرگ و سنگین و نیمه سنگین بود. یعنی فعلاً ما کوچکترها و سلاحهای

کوچکتر ما باید بایستند و گوش بدهند و جنگ و دعوای بزرگترها را تماشا کنند تا بعد.

چیفتن: فرد چاق، گرد و جمع و جور و خوش هیکل، درست مثل تانك نوع چیفتن.

همانکه در اصطلاح، «هیکل تدارکاتی» دارد نه «هیکل عقیدتی». بشوخی به او می گویند «همه‌اش مال یك نفر است؟» و مراد، یك نفر آدم معمولی و متوسط است. تعبیر «سنگر انفرادی» هم در این معنا استفاده شده و همه بعد از اشاره و کنایه‌های طنز آمیز، حکایت از توجه بچه‌ها دارد و تذکری که هر فرصتی را برای آن مغتنم می شمارند.

این عبارات، دقیقاً در مقابل افراد ضعیف و نحیف (= هیکل عقیدتی) به کار می آمد و در مقایسه با آنها؛ و الا بندرت پیدا می شدند برادرانی که واقعاً اضافه وزن داشته و خودشان نسبت به آن بی اهمیت باشند.

خوشه‌های خشم: بمبهای خوشه‌ای که خلبانان دشمن مزدور بر سر نیروهای ما می ریختند و غالباً هم به هر دلیل عمل نمی کردند. همین باعث می شد تا موجبات خشم و خشونت بیشتر نیروهای بعثی فراهم بشود و عکس العمل دیگری از خود نشان بدهند. بمبهای خوشه ای را «خوشه‌های مرگ» نیز می گفتند که در صورت انفجار، شعاع نسبتاً زیادی را ویران می کردند و صدمات سنگینی به ما می زدند.

دانشگاه امام حسین: جبهه جنگ با دشمن بعثی.

همانجا که درسش عشق، مدرکش شهادت و معلمش آقا و مولا حسین(ع) است. ردّیهایش به

قول خود بچه‌ها، جا مانده‌ها و وامانده‌های از کاروانی هستند که رو سوی کربلا دارد و دانشجویانش، جان برکفان بسیج، لشکر مخلص خدا هستند که به تعبیر پیر انقلاب و پدر امت امام (ره) «دفتر تشکیل آن را همه مجاهدان از اولین تا آخرین امضا نموده‌اند». دانشگاهی که هر روز آن روز ابتلا و امتحان نهایی است. شرط راه یافتن به آن ایمان است و نمره الف را در آن پیوسته به اخلاص می دهند.

دستمال همه‌فن

حریف: چفیه (= چپی)

دستمال نخی و نوعاً مربع شکل و چهارخانه یا راه راهی که به همه کار می آید. از هیچ زحمتی روگردان نیست. به هیچ کس و هیچ شرایطی نه نمی گوید. در فصل حرب و شجاعت باند روی زخم و جراحت است و وقتِ نظافت حوله حمام. برای سرمای زمستان شال گردن و شال کمر و کلاه است و در گرمای تابستان سایبان و اگر مرطوبش کنی و در جهت باد قرار دهی کولر آبی. برای سفره نان بودن چیزی کم ندارد، در عین حال تور ماهیگیری و صافی شربت است. در مجلس عزا دستمال اشك و آه و هنگام اقامه نماز عبای روی دوش بچه‌هاست. و بعد از شهادت، «ماترك» و همه مال و منالی است که از همرزمان باقی می ماند و یك عمر یادگاری که عطر خلوت و جلوت آنها با خدا را دارد و در خطوط و نقوش آن می توان با همه حواس محضر ایشان را درك کرد.

دفتر تقوا: دفتر کوچکی که برای یادگاری نویسی استفاده

می کنند، وحکم پند نامه‌ای را دارد که اثر انگشت و امضای بعضاً آغشته به خون بسیاری از شهدا و مفقودین و جانبازان و منتظران شهادت را در آن می‌توان مشاهده کرد. مثل انگشتر عقیق، مثل چفیه و مثل مهر نماز، کمتر رزمنده‌ای است که دفتر تقوا نداشته باشد؛ که بعد از کلام خدا و سخن معصوم همه دستمایه بچه‌ها بود برای محاسبه و مراجعه به خود. مجموعه کلمات قصاری که خیلیهایش آخرین تیر ترکش شهیدان عزیز و دلبندی بود که در نهایت سادگی و بی پیرایگی و کمال اعتقاد و اخلاص به چلّه دل نشانده بودند و با قلم در باغچه ارادت برادران نشاء کرده بودند.

ستاره شناس: نماز شب خوان و شب زنده‌دار. کسانی که وقتی بحث و درس جهت‌یابی از طریق آسمان و ستاره‌های ثابت و سیار بود، همه به آنها خیره می‌شدند و با اشاره و کنایه می‌خواستند بفهمانند که: بگویید، مربی آموزش درست می‌گوید یا نه. و بعضی که همه جا پا پیچ آنها می‌شدند، تا حرف مثلاً به ستاره بادبادکی می‌رسید که گفته می‌شود حدود ساعت سه بعد از نیمه شب درست وسط آسمان است یا ستاره دیگری که نزدیکیهای اذان صبح در فلان نقطه دیده می‌شود و برادران می‌توانند ببینند، از گوشه و کنار تکه می‌آمدند که: نه آقا ما که هر شب می‌بینیم! سمتِ (مثلاً) وسط نیست. این ادعا از آنها که اصلاً این حرفها به سایز ارتباطشان با خدا نمی‌خورد، موجب می‌شد تا بچه‌ها غش کنند از خنده.

سوره رهایی بخش: سوره والعصر از سوره‌های کوچك قرآن.

NOTE → The colour of [illegible] pages is exactly the same [illegible]

سوره‌ای که آرم و آهنگ و نشان رهایی و خلاصی بود. بعد از نظام جمع، راهپیمایی و کوه پیمایی، صبحگاه و احیاناً شامگاه، سخنرانیهای ارشادی و توجیهی، حسن ختام همه رنج و آلام و صبر و شکیباییهای جسمی و روحی، آیات بینات این سوره بود، که همه با هم با لحن دلنشینی قرائت می‌کردند. به آخر بردن امور با خواندن سوره والعصر آنقدر سنت بود که مثل سوره الرحمن که گویی اختصاص به مجالس تذکر و ترحیم دارد و معمولاً برای اعلان ختم مجلس قرائت می‌شود، بای بسم‌الله‌اش که بر زبان جاری می‌شد، مثل آبی که روی آتش بریزند یا تن خسته و غبارآلود و گرمازده‌ای که به آبشار بسپارند، همه چیز کم کم خنك و مطبوع می‌شد و رو به آرامش می‌گذاشت.

اشاره بسیار ظریفی در تعبیر، دست بعضی سخت‌گیریها و از اندازه بدر بردن حرفها را رو می‌کند. این همهٔ عکس‌العمل جمعی بچه‌ها بود که در برخورد با قضیه‌ای از خود بروز می‌دادند.

سیبل: کسی که همه او را خوب می‌شناختند. اسم و آوازه‌اش همه جا رفته بود. نیازی به معرفی نداشت. مثل نور و هوا و گرمی و سردی، بچه‌ها او را تجربه کرده بودند. حضور و غیابش یکی بود. همان که در پشت جبهه و در شهر به او می‌گویند «تابلو». معرّف حضور خاص و عام.

شیخ اجل: خمپاره ۶۰. جنگ‌افزاری که بیش از هر سلاح دیگر به مامور مرگ و قبض روح شبیه است. همان که از هیچ کس جز رسول خدا اذن دخول نگرفت. درست «سر بزنگاه» سر می‌رسد وبدون سر و صدا

کار خودش را می‌کند؛ بر خلاف خمپاره‌ها و سلاحهای دیگر که جلوتر از خودشان سوتشان و پیش از انفجارشان ترس و دلهره و هیبتشان آدم را می‌کشد. همان سلاحی که به «نامرد» بودن شهرت دارد.

صافی: کسی که مانند پارچه صافی که با آن مایعات را صاف می‌کنند و رسوبات آن را می‌گیرند، تمام بدنش از شدت جراحت و کثرت تیر و ترکشی که خورده، سوراخ سوراخ است، درست مثل «آبکش» که تعبیر دیگری است برای افاده همین معنا. به بیان دیگر آنکه ترکشهای کوچك ـ «ترکش رهایی بخش»، «ترکش نخودی» و «ترکش طلایی» ـ دیگر در او تأثیر نمی‌کند. گویی از بدن او عبور می‌کنند، بی آنکه او مثل صافی به روی خود بیاورد و آنها را به چیزی بگیرد. «خشاب» و «جا خشابی» و «کلکسیون تیر و ترکش» و بسیاری از اصطلاحات دیگر در مجموعه کتب اصطلاحات و تعبیرات فرهنگ جبهه به همین منظور به کار می‌روند.

عشقستان: جعبه‌ها و صندوقهای وسایل شخصی بچه‌ها که مثل صندوقخانه‌های قدیمی جایی بود برای نگهداری اجناس ضروری و اشیاء عزیز و حفظ کردنی. بچه‌های منطقه در این جعبه‌ها، هم نان و کمپوت و کنسرو می‌گذاشتند هم قرآن و کتاب و نوار. جای شیشه‌های خالی مربا که نخ و سوزن و دکمه در آن ریخته بودند گوشه جعبه بود.
داخل آنها را بسیار با سلیقه با کاغذهای آلمینیومی می‌پوشیدند تا هر چه بیشتر از دسترس گرد و غبار دور و قابل نظافت باشد. همچنین از تیوب برای

گرفتن درز و شکاف آن استفاده می کردند. دَرِ این صندوقها را که باز می کردی، بعد از تصویر حضرت امام (ره)، پوستر دوستان شهید و یکی دو تا سربند بود که در کنار آیینه به چشم می آمد. البته چون بچه‌ها معتقد به استفاده شایسته و صواب از لوازم بودند و در حفظ و نگهداری چیزها اهل انتخاب و ملاحظات ارزشی، اگر کسی پیدا می شد که چیزهای بی ارزش در عشقستان خود نگه می داشت، از آن به «جعبه مارگیری» تعبیر می کردند.

در ساخت این صندوقها بیشتر از جعبه‌های مهمات توپ ۱۰۶ استفاده می کردند که هم سفید بود هم دارای چفتهای قفل خور، بعد از آن جعبه‌های توپ ۱۳۰ بود و آرپی جی و تانك، که دو تای آن را روی هم قرار می دادند و کف یکی را در می کردند. این صندوقها عموماً در خط دوم و عقبه به کار می آمد تا سنگرهای خط مقدم که جای این ملاحظات نبود.

عصای دست: تفنگ و سلاح رزم انفرادی.

وقتی بنابر این بود که بچه‌ها اسلحه خویش را زمین نگذارند و نفسهای آخر متجاوز را بگیرند، اسلحه برای آنها حکم عصای دست را پیدا می کرد که شخص بر آن تکیه می کند؛ یعنی حاجت دستی که نمی شود به امانت و عاریه داد. استفاده‌ای است از تمثیلِ: «پسر بزرگ کردم که سر پیری و کوری عصای دستم باشد»، یعنی وسیله‌ای که می توان ضعف و ناتوانی جسمی را با آن جبران کرد و تا آخرین قطره خون و [illegible] دم حیات به کار می آید

و دشمن را به مقابله می خواند.

فیلترشهادتت مبارك: فیلترهای خراب و تو رفته و غیر قابل استفاده‌ای که گاز شیمیایی را از خود عبور می دادند و بعضی فیلترهای ساخت خودمان که مرغوبیت کافی نداشتند، بچه‌ها تا چشمشان به این نوع فیلترها می افتاد، می گفتند: بچه‌ها فیلتر شهادتتان مبارك! یا به برادری که احیاناً از روی ناچاری از آنها استفاده می کرد می گفتند: برادر شهادتت مبارك.

لشکرصلوات: لشکر ۲۷ حضرت رسول صلی الله وعلیه و آله که وقتی برادری به صورت کامل از آن نام می برد و نام حضرتش را بر زبان جاری می ساخت، همه از حیث مستحب مؤکد بودن ذکر صلوات بعد از شنیدن نام آن بزرگوار به تبعِ حق متعال و ملائکة الله باید صلوات می فرستادند. وگاهی برای اینکه مجبور نباشند همه عبارت را بگویند ـ یعنی لشکر ۲۷ حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه و آله ـ به گفتن لشکر صلوات بسنده می کردند.

لواشی: ترکش ریز و کوچك و سبك و دوست داشتنی.

ترکشی که ده تایش را مثل نان سبك و نازك لواش می شود یك لقمه کرد و هنوز دنبال بقیه‌اش بود. همان که ترکش «آخ جونی» اش هم می گفتند و تعابیر دیگری در همین ردیف. بر خلافِ ترکشهای درشت و ضخیم و خوش هیکل و حجم ـ بربری ـ که یکیش کافی است شخص را خفه کند و از پای در آورد. یعنی همان ترکشهای «ساطوری»، «ابوالفضلی» و امثال آن.

تشبیه هر دو ترکش به دو نوع نان، و خوردنی و دوست داشتنی کردن حتی فولاد، ناشی از خشونت

و نفرت نداشتن بچه‌های ماست از جنگ که در نظر امامشان هم منشا رحمت است.

مرکب کربلا: تویوتا و کامیونهایی که بچه‌ها را با آن به سوی خط می بردند تا به پای کار بروند و با د شمن مقابله کنند. وسایل نقلیه‌ای که به سمت و سوی کربلا رکاب می زدند.

صرف نظر از اینکه خود جبهه جنوب ـ خصوصاً شلمچه ـ را کربلا می گفتند، کامیونها و ماشینهای تویوتا که بیش از هر چیز برای جابجایی و نقل و انتقال به کار می آمدند، با آن سوارکارانی که عشق حسین آنها را به آن وادی کشانده و غم عشق او بیابان پرورشان کرده بود، به تمام معنا یاد سر زمین نینوا و یاران با وفای آقا ابی عبدالله را زنده می کردند.

تعبیر دیگر برای ماشینهای تویوتا، «ایران پیمای سپاه» بود که اشاره به سرعت و تیز پایی و مطلوب و مورد نظر بودن این وسیله داشت.

میداین ننه: ساخت ننه. به شورتهای فوق العاده گشاد و بلند و تا سر زانویی می گفتند. همان شورتهای «دو نفره». یعنی شورتهایی که ـ اگر بشود تصور کرد ـ دو نفر براحتی می توانند یکی از آنها را با هم بپوشند. «میداین ننه» در واقع ترجمه همان تعبیر «مامان دوز» است که پیش از این، صورتهای دیگر آن را به عنوان اصطلاحات داشتیم؛ نظیر: «شورت خشت مالی»، «شورت با ایدئولوژی»، «شورت بلاتکلیف» و عناوین دیگر.

ننه: کسی که مانند ننه و مامان در خانه و پشت جبهه به بچه‌ها می رسید. لباس آنها را مثل لباس خود در

یك تشت می شست. در تهیه غذا و شستن ظروف و نظافت سنگر منتظر نوبت «شهرداری» و «خادم الحسین» بودنش نمی ماند. برای نفت کردن فانوس، آوردن آب با ظروف بیست لیتری از راه نسبتاً دور، آماده کردن جای خواب و یا جمع کردن پتوها همیشه یك قدم پیشتر از بقیه بود؛ تا دیگران می آمدند بجنبند و به خودشان بیایند، همه چیز شسته و رفته، سر جای خودش قرار می گرفت.

واحداخلاص: واحد اطلاعات عملیات.

واحدی که کار در آن به جهت نوع و حساسیتش تظاهر بردار نبود. همه چیز در کمال آرامش و بی سر و صدایی محض بود. هیچ وقت مقدور نبود بشود از آن همه جانبازی و فداکاری و پیشمرگی، مظلومیت و غربت و شرایط غیرقابل تحمل که ذاتی کار بود چیز گفت و حرفی به میان آورد و عقدهٔ دلی گشود، که همه نتیجه کار در گرو حفظ اطلاعات و لو نرفتن راه و رسم رسیدن به آن بود و این همه خود به خود موجب می شد تا نیروهای واحد اطلاعات و عملیات درون گرا بشوند و بلوغ و رشد باطنی داشته باشند و راز و رمزشان بیشتر با خدا باشد تا بنده او، که بخشی از این توفیق اجباری بود. یعنی کسی نمی توانست عضو این واحد باشد و به این معنی که ذکر شد مخلص نباشد.

همای رحمت: تیر و فشنگ.

تعبیری است نزدیك به «رحمت الهی» که برای ترکش به کار می رود. و غالباً به تیر و فشنگی گفته می شود که باعث جراحت است و رحمت و مغفرت

و شهادت را با خود می آورد. همایی که بر سر و روی دوش هر که نشست، او را به سعادت ابدی می رساند، نه سعادتی که گاه هست و گاه نیست. معنی دیگری است از سبب خیر شدن عدو، و اقبال به زخمی که دوست می زند و از هزار مرهم التیام بخشتر است و لاجرعه نوشیدن جام بلایی که ساقی آن عشق است.

فرهنگ الفبایی اصطلاحات و تعبیرات

آ

آب از گلو پایین نمی‌رود:

وضع خیلی خراب است. اضطراب و دلهره به قدری است که آب دهان را بسختی می شود قورت داد. بطعن و کنایه یعنی خودمان را باخته‌ایم! می ترسیم و از وحشت دهانمان خشك می شود یا راه گلویمان بسته شده. همان که در شهر می گوییم: اوضاع بی ریخته. اوضاع کیشمیشیه.

آب بیاور نَفَس تازه کن:

خسته شدی. از پا افتادی از بس با عجله خوردی. بلند شو آب بیاور بخور، نفسی تازه کن بقیه‌اش را بعداً بخور.
نظیر: بلند شو دست و رویت را بشور، من را هم

بخور، در پشت جبهه. به این معنی که تو سیر بشو نیستی.

آب زیرکار: غواص و نیروی عملیاتیی که در زیر آب کار می کند و باید از تیزهوشی و فراست بالایی برخوردار باشد تا کارش از شامه دشمن مصون بماند و دیگر نیروها بتوانند وارد عمل شوند.

تصرفی است در اصطلاح پشت جبهه‌ای «آب زیرکاه» که آدم زبر و زرنگ و مخفی کار را افاده می کند.

آب شنگولی: نوشیدنی خوش‌طعم. کمپوت سیب و گلابی و گیلاس و آلبالو. نوشابه. ساندیس. مایعات خنك و مطبوعی که در هوای گرم، وقتی از آسمان گویی آتش می بارد، حال بچه‌ها را حسابی جا می آورد، شنگولشان می کند، خصوصاً در گیرودار عملیات و آن را هیپماییهای بعضاً هفت هشت ساعته و بعد، وقتی که روز بالا می آمد و جز خاکریز و چاله چوله‌های ناشی از انفجار و احیاناً چفیه‌ای که می شد به سر کشید سرپناهی نبود، مستقیم مستقیم آفتاب می خورد توی ملاج بچه‌ها.

آب کیلویی: آب باز و بدون بطری که به وسیله تانکرهای قابل حمل و نقل در اختیار برادران قرار می دادند. نسبت کیلویی به معنای نامرغوب را در برابر «آب آك بند» (= آمولو) به کار می برند که تصفیه شده و از کیفیت خوبی برخوردار بود.

آبگرمکن نفتی: موشك ساخت ایران. کنایه از موشکهای ۹ متری و ۱۲ متری است که در جنگ شهرها و برای زدن تأسیسات نظامی و اقتصادی دشمن استفاده می شد. و اشاره دارد به خوش‌هیکلی! آن؛

درست مثل آبگرمکن نفتی در مقایسه با نوع گازی و کم حجم آن، این موشکها را بچه‌ها با راکتهای گردو جمع و کوچولوی دشمن می سنجیدند و نتیجتاً به چنین تعبیر طنزآمیزی می رسیدند.

آب و روغن را چك کردن: دستشویی رفتن و سر و سامان دادن به وضع خود. و مثلاً پیش‌بینی لازم را کردن برای در بین راه نماندن، جایی که امکان تعویض و تخلیه نیست! درست مثل مسافری که قبل از حرکتِ وسایلی مثل اتوبوس باید هر کاری دارد انجام بدهد، وإلاّ می شود عین بچه‌هایی که وقت و بی‌وقت نمی شناسند، هر کجا... داشتند می گویند: مامان... اصطلاح اشاره دارد به دائم براه و سفر بودن برادران و اینکه در بعضی شرایط نمی توانند يك وضع عادی داشته باشند و هر موقع دلشان خواست بخورند و بیاشامند، بخوابند و استراحت کنند و به دستشویی بروند.

آتش تدارکات: همان آتش تهیه.

آتش پشتیبانی، که قبل از رسیدن نیروهای خودی به خط اول دشمن برای سرگرم کردن نیروهای او می ریزند و در پناه این آتش است که بچه‌ها پیشروی می کنند. یعنی «خرج راه» و توشه و تدارکاتی که ادامه سفر در گرو برخورداری از آنهاست.

آدم جا کُن: شلوار کردی. شلواری فوق العاده گشاد و راحت و جادار. و بکنایه، شلواری که اگر راستی راستی يك آدم درسته را در آن جا بدهی کم نمی آورد و

هنوز دنبال بقیه‌اش می‌گردد!

آدم دودی: کسی که سیگاری و اهل دودو دم است، و بر وزن «ماهی دودی». برای تنبه افرادی به کار می‌برند که از فرط استعمال دخانیات، گویی مثل ماهی خودشان را از فرق سر تا کف پا دود داده‌اند. بوی دود می‌دهند.

آرپاره: خمپاره‌ای که ته آن را خرج آرپی جی می‌گذاشتند.

دو حرف اول آن (= آر) کنایه از آرپی جی و خرج آن بود و چهار حرف بعد (= پاره) چهار حرف آخر کلمه خمپاره بود. یعنی سلاحی که از ترکیب این دو به وجود آمده است.

«آرپاره» را «خم پی جی» هم می‌گفتند که نظیر آرپاره، مرکب از بعضی حروف این دو سلاح بود، با مایه رقیقی از مطایبه.

آرپی جی مرد: آرپی جی زن.

آرپی جی زنهای بسیار شجاع و بیباك را می‌گفتند. به این صورت که ابتدا معنی «زدن» را در «زن» آخر عبارت آرپی جی نادیده می‌گرفتند و آن را جنس زن به تصور می‌آوردند، بعد می‌خواستند بگویند که این از آن مردهایش است! مردِمرد، از آن مردهایی که خطر می‌کنند و برای خاموش کردن آتش، آتش می‌شوند و شر خصم را به خودش باز می‌گردانند.

آرپی جی یلخی: ←عبارات آشنا

آش هفتگی: آشی که طعم و رنگ و بو و مزه همه چیز را داشت، غیر از آش، البته آشی که ما در خانه خودمان خورده بودیم. مثل غذای وحدت، گویی ترکیبی بود از

آنچه در طول هفته خورده بودیم. نمونه همه خوراکیها و خوردنیهایی که در طول هفت روز روی دست آشپز مانده بود و حالا لابد باید یك بلایی سرشان می‌آورد و به یك نحوی سر به نیستشان می‌کرد و آثار و علائم جرم را از بین می‌برد، چه راهی نزدیکتر از این!؟ و چه دیواری کوتاهتر از دیوار بچه‌ها!؟

آقا: امام زمان عجل‌الله تعالی فرجه الشریف.

نامی که بی هیچ توضیح و تفصیل، چنانکه اختصاصاً به خانم صدیقه کبری فاطمه زهرا(س) «مادر» می‌گفتند، اختصاص به حضرتش داشت و بعد از حضرت، برای نایب برحقشان حضرت امام (ره) استفاده می‌شد، مثل تعبیر «برادر» که خاص رزمندگان بود و به جای اسم شخص می‌نشست، بسیار ساده و صمیمی و بی‌پیرایه؛ چنانکه اطفال، پدر و مادر و برادرشان را می‌خوانند، چه از حیث راستی و درستی و حقیقت و چه از جهت اضطراب و التهاب و درماندگی و مزید بر همه، از باب «یکه‌شناسی»؛ یعنی جز آقا و مادر و برادر خودشان کس دیگری را نه می‌شناسند و نه می‌پذیرند.

آکاچُف: کلمنهای آبی که با یونولیتهای مورد استفاده در پل خیبر ساخته می‌شدند.

آلت عبادت: تسبیح.

با ۳۳ یا ۹۹ دانه گلی، سنگی، شیشه‌ای و هسته خرمایی به ریسمان کشیده شده و یك «شیخك»، و گاهی فقط یك نخ با ۳۳ گره که بچه‌ها با آن ذکر می‌گویند، الله‌اکبر، الحمدلله، سبحان‌الله، و صلوات بر رسول خدا و درود بر فرزندان و یاران

ایشان و لعن و نفرین بر بدخواهان و غاصبین حق آنها، وسیله عبادت و بندگی حق تعالی.

آمپر جبهه: دعا.

چیزی که با آن اخلاص و اتصال با خدا را در جبهه اندازه‌گیری می کنند. وقتی توجه و توسل به ائمه علیهم‌السلام به اوج خود ـ نقطه جوش و خروش ـ می رسید، می گفتند: آمپر جبهه به ۱۰۰ رسیده است. «آمپر چسبیده به صد» هم می گفتند، خصوصاً بعد از زیارت عاشورا که در حال برگشتن به چادرهای اجتماعی خود بودند.

آمپول معنویت: فرد بسیار مخلص و متقی. کسی که تزریق چند سی سی از اخلاص او کافی است تا به اصطلاح یك «مریض قلبی» را از مرگ حتمی نجات دهد.

همه سعی می کنند با واسطه و بی واسطه از او برخوردار باشند، با او غذا بخورند، راه بروند، مصاحبت داشته باشند، در صف نماز کنار او بایستند، بسترشان را کنار بستر او بیندازند و خلاصه مریض او باشند.

آنتنش وصل است: مرتبط با خداست. مثل یك دستگاه گیرنده که با آنتن واضحتر می گیرد و قویتر ارتباط می دهد، انس و الفت و ارتباطشان با خدا آنتن‌دار است. راحت می توانند با رفیق اعلی مکالمه کنند. شاید باری تعالی در واقع نسبت به آنها از رگ گردن نزدیکتر است، و به ایشان می فرماید: ادعونی استجب لکم. ارتباطی که نیازمند «رله» نیست، مستقیم مستقیم است.

آن چیز را که چیز بود چیزش کنید: (به عنوان مثال) آن وسیله را که خراب بود، درستش کنید و برای ما بفرستید. وقتی قضیه‌ای برای دو طرف در گفتگوی بی سیمی روشن بود، گاهی از کلمه «چیز» به عنوان اسم کُد استفاده می کردند. در عبارت فوق، چیز اول معنی ماشین یا سلاح می دهد، چیز دوم معنی خرابی و چیز سوم معنی اصلاح و تعمیر، و می شود گفت ساده‌ترین ترکیب و عادیترین عباراتی است که مستعمل بوده و به کار می آمده.

آیینه‌ای است: از آن نورهایی است که در آیینه منعکس شده. وقتی به کسی که در حالات و سکنات و وجنات او آثار شهادت هویدا بود، می گفتند: نورانی شدی، از جمله جوابهایی که این تیپ بچه‌ها می دادند، یکی این بود که: آیینه‌ای است. یعنی در واقع اصل نور و منشأ آن خود شما هستید که چون در برابر من ایستاده‌اید، بازتاب آن را در من مشاهده می کنید.

در این تعبیر از خبر «مؤمن آیینه برادر مؤمن است» نیز استفاده شده.

الف

ابابیل: گلوله‌هایی که توسط رزمندگان جبهه حق به سوی مزدوران بعثی پرتاب می‌شود.

تعبیری است مأخوذ از «طیراً ابابیل» در سوره فیل. مرغانی که سپاه فیل سوار ابرهه را که کمر به ویرانی خانه خدابسته بود، با سنگهای سجیل (دوزخی) سنگباران، و تنشان را چون علفی زیر دندان حیوان خُرد کردند.*

*قرآن کریم، ترجمه و تفسیر مرحوم مهدی الهی قمشه‌ای، سوره فیل.

ابرهه: دشمن بعثی. استفاده است از «سوره فیل». کنایه از اینکه صدام هم، چون ابرهـه در این جنگ تحمیلی و تجاوز آشکار، در واقع به مبارزه و مقابله با خدا آمده است و تبعاً چون او با امدادهای الهی، معرکه را مغلوب و مفتضح ترك خواهد کرد.

اتاق مطالعه: توالتهای تر و تمیز در عقبه.

وقتی آدم داخل یکی از آنها می شد، دلش نمی خواست بیاید بیرون. گویی ساخته بودندشان برای مطالعه و تفکر و تنهایی.

این تعبیـر را بیشتر در مقـایسه بـا توالتهـای صحرایی به کار می بردند؛ توالتهایی که بچه‌ها جانشان به لبشان می رسید تا می رفتند و می آمدند. وضع خود توالتها از یك طرف و آتش روی آنها که گاه موجب خیز رفتن با آفتابه روی زمین می شد و صحنه‌ای تماشایی را به وجود می آورد از طرف دیگر، بهانه این تلقی بود از آن نوع توالت.

اتوبوس سوار شدن: نماز شب خواندن و به التجا و استغاثه برخاستن.

اگر بچه‌ها می خواستند به نماز شب خوانها و اهل تهجّد بگویند: ما را هم فراموش نکن، یا ملتمس دعا هستیم، غیر از تعابیری چون: «ما را هم تُوخشاب چهل تایی جـا کن» و امثال آن، می گفتند: اتوبوس سوار شدی ما را هم سوار کن. یعنی در راه رسیدن به محبوب و خشنودی او ما پیاده‌ایم و تو سواره و سزاوار است که سواره رعایت پیاده را بکند.

احمد جاسم ده

بالا عروسی دارد: توپخانه دشمن مزدور دوباره کار می کند.

فراوانی نسبت جاسم به دنبال اسامی نیروهای

بعثی باعث شده بود تا رزمندگان ما، همه اسرایی را که در عملیات و مواقع پیشروی می‌گرفتند، به همین نام بخوانند، که فی الواقع جسیم و هیکل‌مند هم بودند. تشبیه گلوله‌باران دشمن به عروسی در ده، از یك طرف کنایه از رغبت تمام دشمن به تجاوز بود که در حال وجد و از خود بیخودی بروز می‌داد و از طرف دیگر تحقیر و ناچیز شمردن این پایکوبی و تنزل آن در محدودیت یك ده را به همراه داشت.

اداطوار: واحد ادوات.

واحد سلاحهای نیمه سنگین، از قبیل خمپاره و سیمینوف و ضدهوایی؛ «واحد ادبات» هم به آن می‌گفتند که اشاره به ادب کردن دشمن دارد با آتشی که بر سر مواضع آنها می‌ریزند. «اداطوار» را بیشتر به خاطر جنب‌وجوش خاص نیروهای این واحد موقع درگیری به کار می‌بردند. و نوعی هموزن گویی و علاقه به مشابهت است در نامگذاری.

ادکلن سنگر: بوی جوراب نشسته و کثیف.

همان که «ضد رتیل» هم گفته می‌شد. تلقی بوی ادکلن از بوی بد و تند پایی که مدتی بضرورت در پوتین و جوراب مانده، حاکی از نهایت بی‌رغبتی و مذمت بوی ادکلنی است که عموماً بعد از اصلاح صورت با تیغ استفاده می‌کنند.

ارزن یاب: ارزیاب.

و به عبارت و اصطلاحی دیگر «درزیاب». کسی که هر چه کنجکاوی دارد خرج می‌کند و هر چه راه هست می‌رود تا به سر نخی ولو محتمل برسد. در

خُردی و کوچکی و ناچیزی برای بهانه، گویی دنبال ارزن می گردد.
به عبارت فرهنگ کوچه و بازار همان که «از کاهی کوهی می سازد.»
نسبت دادن این تعبیر به برادران ارزیاب، البته خالی از لطف مزاح و مطایبه نیست.

از جوب پریدن: از اروند رود عبور کردن و رد شدن؛ رودخانه‌ای با عرض ۶۰۰ متر تا یك کیلومتر و نیم. کنایه از به چیزی نگرفتن موانع و از آن جمله اروند است در عملیات آبی خاکی والفجر ۸ و آزادسازی فاو.
یعنی عین بچه‌ای که بازیکنان از جوی آب کوچکی می پرد، ما اروند را پشت سر گذاشتیم و پیش رفتیم.

از هول حلیم افتاد تو دیگ: موشك درست به هدف اصابت کرد. گویی خیلی عجله داشت و بیتابی می کرد و زیادی کشته و مرده دشمن بود که صاف رفت خورد به همان جایی که باید می خورد؛ بلکه دقیقتر از انتظار و توقع ما.

اسب تیزرو: موتور ۲۵۰ نوع تریل.
نوعی که به پرش و پرشی بودن اشتهار دارد و مثل اسب، گویی آن را ساخته‌اند برای کوه و صحرا.
وسیله‌ای در نهایت سبکی و چست و چالاکی با قدرت و سرعت کافی.

اسطورهٔ مرکز: آنکه اهل محاسبه و مراقبه دائم بود و بچه‌های اهل حال و سیر و سلوك، تحت تأثیرش بودند و در قول و فعل به او تأسی می کردند. کسی که برای همه گردان، میزان و معیار اندازه‌گیری رشد بود.

اسیر جبهه: رزمنده‌ای که پایبند جبهه شده است. دیگر زورش به خودش نمی‌رسد. دل و دین را یکجا در کار جنگ باخته است. پای بازگشتش به شهر نیست. هوای جبهه قرارش را ربوده و ماندنش اختیاری نیست؛ گویی نمی‌تواند برود. همه چیزش شده جبهه و جنگ.

اصلاح دامادی: اصلاح سر و صورت قبل از عملیات، که برای بعضی برادران اصلاح اول آخر بود؛ یعنی در حین عملیات به شهادت می‌رسیدند و با همان سر و وضع و آرایش در جوار حق منزل و مأوا می‌گرفتند و از نعمتهای غیر قابل شمارشِ وعده داده شده متنعم می‌شدند. همانها که براستی و درستی، بهشت رضوان او را باور داشتند و هیچ یك از نعمتهای خدایشان را تکذیب نمی‌کردند؛ البته نه به معنایی که من باب استحباب، ما در سوره الرحمن بعد از قرائت بعضی آیات می‌گوییم: «لابشی من آلاء رب اکذب»، بلکه بعین و عیان پیش روی خویش می‌یافتند الطاف الهی را.

اضافه‌کاری کردن: ←عبارات آشنا

اطلاعات عملیات دشمن: مگسهای فراوان و پشه‌های لجوجی که به هیچ قیمتی دست‌بردار نبودند؛ خصوصاً در مناطق جنوب و فصل گرما. هر کجا سر و کله‌شان پیدا می‌شد، بچه‌ها بشوخی می‌گفتند: نیروهای اطلاعاتِ عملیات دشمن آمدند، مواظب باشید؛ که تشبیهی بود تحقیرآمیز و موجب تخفیف این مزاحمت و تحمل بیشتر و ضمناً انبساط خاطر برادران

اف چهار: (=f . 4) تویوتالند کروز.

«اف کـــروز» و زنکـروز (=بـــزن بـرو) هم می‌گویند. هر سه تعبیر، از طرفی ناشی از قدرت و استحکام این وسیله نقلیه است و از طرف دیگر اشاره دارد به رانندگی بچه‌ها که توقع جت را از آن دارند یا مثل اینکه به چشم جت جنگی از نوع اف-چهار به آن نگاه می‌کنند.

اف چهارده: (=f . 14) به معنا و مفهوم فوق‌الذکر.

افغانی آورده‌اند: مثل اینکه برادران افغانی را استخدام کرده‌اند.

وقتی حجم آتش خمپاره دشمن روی نیروهای ما بیش از حد معمول می‌شد و منطقه را می‌پوشاند، بچه‌ها بشوخی می‌گفتند: احتمالاً کارگر افغانی پای قبضه گذاشته‌اند که این‌طور بی امان آتش می‌ریزند. کنایه از اینکه بعثیان مزدور هر چقدر هم قوی باشند، نمی‌توانند این همه استقامت کنند و لجاجت به خرج بدهند؛ حتماً قضیه فرق کرده و کسی به آنها کمك می‌کند.

افکن: سلاح نیمه سنگین سیمینوف مجهز به دوربین.

اسلحه‌ای که «خال هندی» گذاشتن آن روی پیشانی، زبانزد خاص و عام است و بندرت خطا می‌کند در نشانه روی. بلا استثنا به محض شلیك شخص را به روی زمین می‌افکند و از پای در می‌آورد.

الاغ: موتور هوندای ۱۲۵.

نسبتی است که بی‌شك در مقایسه با موتور تریل به این وسیله می‌دهند. وقتی او اسب تیزرو و تیزپای باشد، این الاغ و خر لنگی بیش نیست؛ آنهم برای منطقه‌ای که همه امور آن در گرو

هشیاری و عکس‌العمل بموقع است.

الاغ هوایی: هواپیمای سی یکصد و سی (= C. 130)
هواپیمایی که خدا ساخته‌اش برای بار بردن. از سلاحهای سبك و نیمه سنگین و سنگین رزمی تا وسایل نقلیه‌ای که باید در کار دفاع باشند، همه و همه مهمان خوانده و ناخوانده این هواپیمای باربری هستند؛ این الاغ مدرن پیچ و مهره‌ای که ظرفیت نسبتاً خوبی هم برای این قبیل نقل و انتقالات دارد.

التماس دوآ: (= ۲ A) التماس دعا. نوعی اشاره و کنایه است برای تأکید بر تلفظ صحیح کلمه دُعا که بغلط دَعا گفته می‌شود. یعنی التماس دُعا به معنی درست کلمه، نه غلط آن که چیز دیگری می‌شود. گاهی مخاطب حاضر جواب در پاسخ می‌گفت: ۲A؟ ۲A دیگر چه صیغه‌ای است؟

السلام علیك یا ابا عبدالله: من تشنه‌ام. به من آب بدهید. مرا هم دریابید.
نظیر عبارات: «یا حسین» و «خوشابه حال ماهی»، صراحت و عجز و لابه تقاضا را می‌گیرد و از صورت اصرار و احیاناً امر بیرون می‌برد و به یك نحو صمیمی که خالی از مزاح هم نیست در می‌آورد.

العطش، وای وای عمو عمو العطش: به همان معنی و یادآور واقعه کربلا و روز تاسوعا (= نهم محرم)؛ که بنا به نقل، فرزندان آقا ابی عبدالله از جهت آب در مضیقه بوده‌اند و گویا این عبارت زبان حال ایشان است خطاب به عمویشان حضرت

ابی الفضل العباس (ع)

الکی: همینجوری. بی حساب. بدون دقت و تأمل حرفی زدن. غیر جدی و بی اهمیت.
تعبیری برای تواضع کردن و ممانعت از غرور و به جهتی، تحقیر و تضعیف دشمن مزدور که شاید در شرایطی تصور می کرد، آتش خشم و خباثت او قابل تحمـل نیست، وضعیتی مثل استفـاده از بمبهای شیمیایی یا بمباران شهرها و نظایر آن. در چنین مواقعی، بچه‌ها بعد از اینکه مثلاً می گفتند: جدی عجب بمباران بدی کرد، اضافه می کردند: الکی! یا وقتی صحبت از جبهه و جنگ و سابقه حضور یکی از بچه‌ها در منطقه و امثال آن پیش می آمد و می گفت: ما پیر جبهه‌ایم، خودش ادامه می داد: الکی!

الهی قلبی محجوب: خیلی با تقوایی. خیلی مخلصی. کاروبارت در بندگی خدا حسابی درست و سکه است.
این تعبیر را با همین مضامین برای برادران اهل سیر و سلوك استفاده می کنند. به این ترتیب که وقتی بچه‌ها با چنین اشخاصی روبرو می شوند، بعد از سلام و علیك یا قبل از آن با یك حالت و ژست خاصی می گویند: الهی قلبی محجوب!

الهی من بدم اما تو خوبی: چقدر به خودت رسیده‌ای. تر و تمیز و خوشگل شده‌ای. به اصطلاح، «تیپ کرده‌ای»، «بنیانت مرصوص است.»
این عبارت را برای بچه‌هایی به کار می بردند که مواظب سر و وضع خودشان بودند.

امان‌نامه گرفتن: اجازه حضور در جبهه داشتن، به نحوی که بعد از آن کسی نتواند بگوید: نه، تو نمی‌توانی بیایی، سِنّت کم است (یا) قدت کوتاه است، ضعیف و نحیف هستی. (یا) تو تنها فرزند ذکور خانواده‌ای و باید در شهر بمانی و نباید در عملیات شرکت کنی.

وقتی سر و کله این تیپ بچه‌ها در خط مقدم پیدا می‌شد، قدیمیترها آنها را به یکدیگر نشان می‌دادند و می‌گفتند: از آنهاست که با گریه آمده.

قضیه از این قرار بود: گاهی که بعضی مسئولین در یك رده، این برادران را برای اعزام قبول نمی‌کردند، آنها نزد مسئولین رده‌های بالاتر می‌رفتند و با عجز و لابه، ایشان را وامی داشتند به اینکه دست رد به سینه‌شان نزنند و از این نعمت و رحمت محرومشان نسازند و بعد که اینها برمی‌گشتند به جمع و از آنها سؤال می‌کردی که چی شد، دوباره آمدی که، در جواب می‌گفتند: امان‌نامه گرفتیم.

امانتی را رد کن برود: **با دست بزن به پشت (یا) روی پای بغل دستی خودت.**

وقتی نیروی جدیدی به جمع برادران وارد می‌شد و طبعاً تا مدتها می‌خواست احساس غریبی کند، بچه‌ها برایش نقشه می‌کشیدند. به این ترتیب که صبر می‌کردند تا به بهانه‌ای مثل غذا خوردن یا جلسه قرآن و امثال آن دور هم جمع بشوند، آنوقت یکی از برادران شروع می‌کرد و با دست روی پا یا کمر کسی که کنارش نشسته بود می‌زد و می‌گفت: امانتی را رد کن برود. و او روی پای نفر بعد از

خودش می‌زد و همین‌طور ادامه پیدا می‌کرد تا به نفر مورد نظر برسد؛ آنجا بود که با لبخندی او هم به مجموعه دوستان می‌پیوست.

امداد چی*: امدادگر. «کبوتران بال سفید» و بشوخی «امداد غیبی» و «تیر خلاصی زن»؛ همه تعابیری هستند برای برادران امدادگر در جبهه.

امداد غیبی: با دو نسیمی که در جبهه موقع حملات شیمیایی و ناجوانمردانه مزدوران بعثی از راه می‌رسید و این مواد و سموم مهلك را به نحو معجزه‌آسایی به سمت خود نیروهای عراقی در خط هدایت می‌کرد و موجبات نابودی و زمین‌گیر شدن آنها را فراهم می‌نمود.

ام چلاق: سلاح سبك و نیمه خودکارِ ام. یك (m. 1 =). به آن «ام چوب» هم می‌گویند، و هر دو کنایه از بی‌بو و خاصیت بودن این سلاح دارد. مثل دست چلاق و پای چلاق که بدن باید آنها را تحمل کند. وبال جان هستند به اصطلاح تا قاتق نان.

ام چماق: به همان معنیِ ام. یك.

یعنی سلاحی که بیش از گرم بودن و خاصیت و کاربرد جنگی به چوب و چماقی می‌ماند که باید آن را به عنوان سلاح سرد بلند کنی و بر فرق خصم بکوبی، خصوصاً وقتی فشنگ در آن گیر می‌کند. که اگر در چنین وضعی، وزن و سنگینی آن را هم به این ردیف مشکلاتش اضافه کنیم، شاید چیزی کم از یك چماق نداشته باشد!

---

*پسوند «چی» مثل پسوند «گر» در زبان فارسی (نظیر: کارگر، برزگر، مسگر، آهنگر) برای بیان اسم فاعل (= کننده کار) استفاده می‌شود، از زبان ترکی آمده و در عهد شاه اسماعیل رواج یافته است.

ام شست: به همان معنی.

سلاحی که به جای همه چیز، فنر ارتجاعی بسیار قوی و مردافکنی دارد؛ که اگر بعد از آنکه گلنگدن را به عقب کشیدی، بی اختیار رها شود و مواظب نباشی دستت را قلم می کند. آنکه این گلنگدن را از ضامن و گیر خلاص کرده و به جلو می فرستد و در صورت داشتن خشاب پر، مسلح می کند، انگشت شست است. و چون این کار از بقیه انگشتان دست ساخته نیست و همه فشار و زحمت متوجه اوست، به این نام مصطلح شده است.

انا اعطینایی: نماز بدون طول و تفصیل. استفاده از اذکار و اوراد مختصر و مفید. کش و قوس ندادن حمد و سوره. قرائت سوره‌هایی نظیر خود سوره «انا اعطیناك الکوثر» بعد از حمد و نه سوره‌های بلند و بزرگ، نظیر سوره «بقره» و «آل عمران» و امثال آنها.

این عبارت را بشوخی و جدی جایی به کار می بردند که امام جماعت ـ بعضاً هم یکی از خود بچه‌ها بود و بالطبع با اونداروبی رودربایستی بودند ـ اهل تأنی و نماز با حوصله و سر فرصت بود؛ به این نحو که قبل از قامت بستن برای اینکه بگویند بعد از نماز کار داریم زیاد معطل نکن، می گفتند: انا اعطینایی بخوان.

انار خوری: شب عملیات و عملیات کردن.

انا لله و انا الیه راجعون: گلوله و موشك ما درست به هدف اصابت کرد و نیروهای دشمن مزدور را با تجهیزات و وسایلشان یکجا به درك فرستاد و در واقع به سوی خدا برای

سؤال و جواب در روز حساب.
این تعبیر در سال ۶۵ و عملیات کربلای یك بیشتر بین بچه‌های ادوات لشکر ۱۰ سیدالشهدا (گردان المهدی «عج») رایج بود و بعدها همه استفاده کردند.

انتقال خون: ساق‌بند.
پارچهٔ کِشی و استوانه‌ای شکلی که به ساق پا می‌کشند و می‌بندند و از بس آن موضع را تحت فشار قرار می‌دهد، گویی جریان انتقال خون قطع می‌شود و خون به سمت بالا و پایین پا منتقل می‌شود.

اورژانس مادر: مرکزیت پزشکی و درمان در منطقه.
«بیمارستان صحرایی» هم گفته می‌شود. نقطه‌ای در منطقه عملیاتی که بچه‌های مجروح و احیاناً مریض را بعد از مداوای اولیه در خط یا محل استقرار به وسیله امدادگران بـه آن جا منتقل می‌کنند.

اوزین: نامی و نسبتی بود برای اسلحه مسلسل یوزی اسرائیلی.

...اهل بیت: (تیر بارچی، راننده، آبدارچی و. . . .) اهل بیت.
وقتی بنا بود کسی را به جمع و جلسه‌ای معرفی کنند، مثل پیشوند «خدمتگزار» که قبل از اسم می‌آوردند و می‌شد: خدمتگزار برادران، برادر. . . ، به حرفه تنها کفایت نمی‌کردند و به دنبال ذکر شغل و حرفه و مسؤلیت بچه‌ها، ترکیب اهل بیت را هم می‌افزودند؛ نظیر: راننده

بادنجان سیاه: کسی که با وجود شرکت در عملیاتهای زیاد، کمترین آسیبی ندیده است؛ دریغ از یك ترکش نخودی و زخم و جراحت سطحی. همان «آدم جا گذار» ها که هر چه نیرو به خط می برند، برنمی گردانند. اما خودشان هیچ چیزشان نمی شود! کنایه از اینکه مثل بادنجان سیاه (= بمی) بی آفت اند

باز کامیون هویج چپ کرده: آش و خوراك و غذا خیلی هویج دارد. وقتی برای مدتی، شب و روز و جمعه و شنبه و وقت و بی وقت، داخل غذا بیش از هر چیز و به جای گوشت و حبوبات، چشم بچه‌ها به هویج می افتاد، یاد واقعه چپ کردن کامیون هویجی می افتادند که باعث شده بود تا مدتها به جای همه چیز، چاشنی و حتی ملاط غذایشان هویج فرنگی باشد. این بود که بعد از آن، حتی اگر سالی و ماهی یك بار هم سر و کله هویج پیدا می شد، رو به هم می کردند و می گفتند: باز کامیون هویج چپ کرده.

بازمانده: رزمنده‌ای که در فاصله مرخصی رفتن و آمدن او، در جبهه و خط آنها عملیات شده و دوستان و همرزمانش موفق به شرکت در آن شده‌اند و بعضی از آنها رفته‌اند و رسیده‌اند به حق و مقصود و منظورشان، و او دوباره از قافله بازمانده است. همان که بشوخی او را «بزمنده» هم می گویند، یعنی اهل بزم و بساط عیش و نوش؛ چیزی که در پشت جبهه و منزل و شهر ممکن است. در مقابل و بر وزن اهل رزم است.

بازوی سپاه: نیروی مردمی بسیج.

بالا بالاها

شوت می‌زند: خیلی حالیش است.

زیاد سرش می‌شود. عرفان و معنویتش بالاست. از آن بچه‌هایی است که هر جا وارد می‌شود، بچه‌ها بشوخی با لنگه پوتین دنبالش می‌کنند که: بلند شو برو سنگر خودت تا به هوای تو یك خمپاره نیامده و به حسابت چك شهادت نکشیده‌اند و ما را هم با خودت به اجبار نبرده‌ای!

بالش پر قو: کوله پشتی یا کوله.

همان که مثل بغچه، بچه‌ها لباسهای زیرشان را داخلش می‌گذاشتند و مثل صندوقچه، نخ و سوزن و لیف و صابون و بند پوتین اضافه و جیره جنگی و سیمچین و قیچی و خلاصه، دار و ندارشان را در آن می‌نهادند و می‌شود تصور و تصدیق کرد که با این وصف چه هیئتی به خود می‌گرفت و چقدر می‌توانست پست و بلندی و فراز و فرود داشته باشد. با این همه روی سنگ و خاك و آهن و در آن بیابان برهوت و میان کوهها و صخره‌ها، اگر بچه‌ها دستشان به آن می‌رسید و جایی برای قرار دادن آن پیدا می‌کردند، چیزی از بالش آکنده از پر قو کم نداشت جز خود پر قو!

بالن کش: بند حمایل.

بندی که بدن رزمنده را در حصار و چنگ خود می‌گیرد و برای محکم کاری از دو طرف به وسیله سگگ به فانوسقه حمایل می‌کند، وروح بلند پرواز و بالن عرش پیما و جنود خدا را از این سو به آن سوی می‌کشد و در هوای مناسب و موقع مقتضی به آسمان می‌فرستد و اورا تماشایی می‌کند، چنان که

کلاه از سر هستی در نگاه کردن به او می افتد.

بایخ رفت: شهید شد و او را در حالی که در تابوت و جعبه پر از یخ خرد شده‌ای نهاده بودند، به شهر و زادگاهش بردند. چون معمولاً بعد از شهادت، بدن آغشته به خون شهدا را به معراج (= محل تجمع شهدا) می بردند و صرف نظر از گرمای فصل، از آنجا تا دسترسی به ماشینها و واگنهای قطار سردخانه‌دار راه درازی بود، به این وسیله مانع استخفاف و بی حرمتی به مقام شامخ شهید می شدند.

باید با بی.ام. و، دنبالشان رفت: چقدر با عجله و با ترس، دشمن از معرکه نبرد می گریزد و عقب‌نشینی می کند. خیلی باید تر و فرز دوید برای رسیدن به آنها و قلع و قمع مواضعشان. به سرعت برق می گریزند؛ مثل وقتی که آب به لانه مورچگان بریزند.

کاربرد بی ام. و. در عبارت ناشی از جهش و سرعتی است که وسیله‌ای مثل بی. ام. و، دفعتاً می گیرد.

ببرش کمپ: به حسابش برس و راحتش کن.

در حین عملیات و کوران آتش شبهای حمله و پیشروی که بچه‌ها به اصطلاح فرصت سر خاراندن نداشتند، وقتی یکی از نیروهای رزمنده نه چندان قدیمی و کارکشته اسیر می گرفت، نه راه پس داشت و نه راه پیش؛ یعنی نه می توانست دست از مقابله بردارد و نه در آن وضعیت او را به عقبه ببرد، این بود که رو می کرد به دیگران و می گفت: این بابا را چه کار کنم؟ و آنها که راه و چاه قضایا را خوب می دانستند، تبسم‌کنان و با اشاره و کنایه

می‌گفتند: ببرش کمپ!

ببند فلکه‌ات را: غیبت نکن. بس کن دیگر. خیلی حرف زدی. ادامه نده.
برای اینکه گوینده‌ای را از گفتن و پر گفتن باز دارند، راههای مختلفی وجود داشت که بشوخی و جدی بیان می‌شد. از آن جمله بود به کار بردن این عبارت در شباهت جویی به بستن شیر و شیرفلکه آب موقع بی‌نیازی و یا صرفه‌جویی؛ که در پشت جبهه برای این مقصود از تعابیر نازل و سستی نظیر: ببند در خلا را؛ خفه خون بگیر؛ و اخیراً: بیشتر از کوپنت حرف می‌زنی، استفاده می‌کنند.

بپا امریکا نزندت: چقدر مطالعه می‌کنی. چقدر سرت تو کتاب است!
به اشاره و کنایه یعنی: کار را به جایی نرسانی که امریکا و مأمورین اطلاعاتی آن با وجود تو احساس ناامنی و خطر کنند و به این نتیجه برسند که آدمی مثل تو را با این هوش سرشار و سواد بی‌حد و حساب از سر راه خود بردارند! به خودت رحم کن و کتاب را بگذار زمین!

بپا خفه نشوی: این چنین غرق نماز و عبادت و اذ کار شده‌ای، از دست نروی؟ در بحر عرفان و اقیانوس موّاج محبت و عشق به حق تعالی غرق هستی، مواظب باش خفه نشوی. کنایه از اینکه هر چیزی اندازه‌ای دارد. ول کن، بلند شو برو بابا به کارهایت برس، قرار نیست تا پایان مأموریت و مدت حضورت در جبهه را نماز و دعا بخوانی که!

بچه گربه: صدای سوت گلوله‌های قبضه کاتیوشا که موقع عبور در کوهستان می‌پیچد.

وقتی موشکهای نوع کاتیوشا به فضا پرتاب می شد و صفیر کشان از بالای سر بچه‌ها به سمت مواضع دشمن بعثی روانه بود، چیزی شبیه صدای بچه گربه به گوش می رسید. روی همین اصل آنها رو به هم کرده و می گفتند: دوباره دارند بچه گربه را کتك می زنند.
این تعبیر را بی سیمچیها گاهی برای خود قبضه کاتیوشا به عنوان اسم رمز استفاده می کردند.

بچه‌ها! مگسها آمدند پیف پاف* کنید: دوباره سر و کله هواپیماهای عراقی پیدا شد، پدافند کنید.
این تعبیر که در آن هواپیمای دشمن «مگس» و پدافند و مقابله رزمندگان با آن به «پیف پاف» تشبیه شده، بیش از جنگ به معنی نظامی و رزمی آن، در شکل روانیش مطرح شده. یعنی تضعیف قدرت هوایی خصم که در اوج هم مگسی بیشتر نیست که با اشاره ماشه سلاح ما و افشاندن ظرف سم به حضیض ذلت و مرگ و نیستی فرو می افتد.

بدنش ساخته شده برای روی مین: خیلی خوش هیکل است.
حسابی چاق و چله است. جان می دهد برای روی مین رفتن. خلاصه، وقتی او روی مین برود، یك نان و آب درستی گیر مین می آید؛ چون

*اسم نوعی حشره‌کش است که به صورت اسپری و امشی مورد استفاده است.

برخلاف «هیکلهای عقیدتی» و جان و جثه‌های کوچك و ضعیف و نحیف آنها، به اندازه همه شعاع و ترکشهای ریز و درشت مین، تن و بال قابل ارائه دارد!
این عبارت مثل بسیاری دیگر البته خالی از لطف مطایبت نیست.

برادر عبدالله: برادر رزمنده‌ای که نامت را نمی دانم! با تو هستم، توجه کن.
برخلاف پشت جبهه که بعضی اشخاص برای توجه دادن و صدا کردن فردی یا اشاره به بنده خدایی، از عبارات و تکیه کلامهای: هی! ببین! چیز! طرف! استفاده می کنند، در جبهه، بتبع بقیه عادات نیکو و آداب و اخلاق رایج، چنانچه اسم برادری را نمی دانستند یا می دانستند و در خاطرشان نمانده بود، این تعبیر را به کار می بردند.

برادر مستحب: رزمنده‌ای که بفهمی نفهمی محاسن دارد، اما هنوز به اصطلاح صدق ریش نمی کند. می شود روی او را بوسید و با او معانقه کرد. برخلافِ «برادران مکروه»؛ بچه‌های کم‌سن و سال، همانها که با گریه و دستکاری شناسنامه و خیلی راههای دیگر موفق شده بودند به جبهه بیایند و صورتشان مثل کف دست بدون مو بود.

برادر واجب: آنکه ریش و محاسن دارد و معانقه با او به عنوان حق اخوت، واجب است. کسی که از مکروهی بدر آمده و مرحله مستحبی را پشت سر گذاشته و حالا برای خودش مردی شده است و می توانی گونه بر گونه‌اش بنهی.

برایش خشم شب بزنیم: از خجالتش در بیاییم! مشت و مالش بدهیم.
وقتی یکی از بچه‌ها بنا به جهتی سر ناسازگاری داشت و مخلّ راحت و آسایش دیگران می‌شد، بقیه دست به یکی می‌کردند و می‌گفتند: برایش خشم شب بزنیم؟ کنایه از اینکه برایش (مثلاً): آشی بپزیم که یك وجب روغن رویش ایستاده باشد؟
خودتعبیر «خشم شب» را به رزم شبانه‌ای اطلاق می‌کردند که از شدت و زحمت، آه از نهاد همه بلند می‌کرد.

بربری: ترکش خمپاره ۱۲۰.
و هر ترکش به اصطلاح درشت و سختِ نتراشیده نخراشیده‌ای که اصابت آن آه از نهاد هر فرزند آدم ابوالبشری بلند می‌کند. مثل «ترکش ساطوری» در مقایسه با ترکشهایی نظیر: «نخودی» و «رهایی بخش» و غیره.
کلمه بربری در برابر «لواشی» به کار می‌رفت؛ که هر دو مثل نان بربری و نان لواش بودند؛ یکی در نهایت خشونت و سختی (. . . کُش)، خصوصا سرد و بیات شده آن، و دیگری، انگار برگ کاغذ، از سبکی و نازکی و خوش خوراکی!
ترکش بربری را ترکش «استعلاجی دائمی» هم می‌گفتند؛ ترکشی که هر کس می‌خورد، هم نانش می‌شد، هم آبش. یعنی حسابی به یك نوایی می‌رسید.

برنامه پایانی: پیرمرد رزمنده‌ای که حال و روزش گواهی می‌دهد از معرکه جان سالم بدر نمی‌برد.

اگر آتش شرارت دشمن هم دامنش را نگیرد، با این سن و سال و ضعف بنیه، پیداست که به آخرین قسمت برنامه زندگیش رسیده است و این برنامه پایانی اوست.
گاهی هم این تعبیر را برای بچه‌هایی داشتند که آثار تقوا و خلوص در حالات و سکناتشان هویدا بود؛ همانها که شهادت برایشان دیر و زود داشت اما سوخت و سوز نداشت.

بزغاله: بلدوزر جمع و جور و دارای جان و جثه کوچك دی. شش (= D. 6)
نسبت آنها با نوع بزرگترشان گویی نسبت گوسفند و میش و قوچ بود با بز و بزغاله‌ای که دو پاره استخوان است و فقط در شکل و هیئت به بقیه گله و گوسفندان می ماند.

بز منده: نیرویی که مدتی در منطقه مانده، عملیاتی هم نشده، و به محض اینکه پایش را از خط گذاشته بیرون و چند روز مرخصی رفته، در آن محور عملیات شده و او از قافله عشق جا مانده است؛ و حالا خودش را دیگر رزمنده نمی داند، «بزمنده» و «بازمانده» می‌داند. و مرتب خود را نکوهش می‌کند که: ایکاش قلم پایم می‌شکست و مرخصی نمی‌رفتم، و از این قبیل حرفها. کنایه از اینکه شخص، عافیت طلب و اهل خوش و بش است تا مبارزه. گاهی هم این نسبت را دوستان و برادران از سر مزاح به آنها می‌دادند که: ای بزمندگان عزیز!

بسیجیان نوهد: رانندگان لودر و بلدوزر و سایر وسایل راهسازی، که برای ایجاد استحکامات و تحکیم مواضع و

امنیت و استقرار دادن به نیروهای خودی وقت و بی وقت نمی شناختند. برای همین به آنها می گفتند: «کار زیاد کن». یعنی برادرانی که سر و صدای وسایلشان موقع انجام کار موجب شروع ویا شدت آتش دشمن می شود. همان «سیبل ها و نشانه‌ها» که در تیررس مستقیم مزدوران بعثی بودند و با این وصف، باکشان نبود. همانها که در زبان کوچه و بازار و محلی به آنها می گویند: «کله شق». یعنی کسی که سرش را راست و محکم بالا می گیرد (البته به معنای مثبت و سازنده آن) و به حرف هیچ کس جز خودش گوش نمی دهد؛ عالم و آدم جمع بشوند، او کار خودش را می کند و راه خودش را می رود.

در این تعبیر آمیخته با مطایبت، «نوهد» مخفف نیروهای ویژه هوابرد که نام تیپ ۲۳ چترباز ارتش بود نیست؛ بلکه فارسی «Nohed»، یعنی بی کله، نترس، شجاع و بی اعتنای به هیاهو و خشونت خصم است.

بشکه دویست و بیست لیتری: گلوله توپ ۲۰۳ که بغایت، بزرگ و خوش حجم بود و بعد از جابجاییش آدم تب می کرد و جان می کند و بشوخی و جدی، صد تا بدو بیراه می گفت به باعث و بانی جنگ و سازنده این قبضه با این مهماتش!

بغدادش خراب است: اسهال یا به اصطلاح «اس اس» دارد.

عبارات «اوضاعش بی ریخته»، «آب و روغن قاطی کرده» هم برای این معنی استفاده می شد؛

که در عبارت اول، بچه‌ها در پی استخفاف و کوچك کردن دشمن هستند و تحقیر و تضعیف او در یك جنگ روانی و بیانی؛ نظیر آن را در عبارات و عناوین دیگر این فرهنگ هم می‌توان ملاحظه کرد.

بغچه حمام: کسی که بنا به هر علت ـ نداشتن دسترسی به آب یا آب گرم، مدتها ماندن در خط پدافندی، به طوری که گاهی تا دو سه هفته بچه‌ها نمی‌توانستند پوتین از پایشان بیرون بیاورند، ولباس شسته وتمیز نداشتن ـ مدت مدیدی استحمام نکرده و بدن و لباسش، حسابی چرك و کثیف بود؛ درست مثل یك بغچه لباس نشسته و ناپاك و آلوده از حمام برگشته. اشاره و کنایه‌ای برای ترغیب وتشویق همدیگر به نظافت و تمیز و نظیف بودن.

بلبل: نوحه‌خوان و مداح اهل بیت.

همان «شارژر رزمندگان»، و به تعبیر دیگر «پیاز». همانها که اشك از دل کباب و سوخته بچه‌ها در می‌آوردند و نغمه‌سرایی شان جبهه و جوّ جبهه را گل همیشه بهار می‌کرد.

بلدوزر: خوش جان و جثه

عظیم وتنومند. بهزل و جد، آن که بتنهایی در وزن چند نفر است! و بتبع، وقتی بیل هیدرولیکی اش را بدهد دم سفره و محتویاتش، ریز ودرشت، سخت ونرم وکم وزیاد آنچه هست را می‌روبد و می‌برد.

«سنگر انفرادی» تعبیری بود برای همین برادران، که «چیفتن» و «همه‌اش مال یك نفر است» را هم باید به آن افزود. این عبارات، عذابی الیم بود

برای بچه‌هایی که استعداد چاقی داشتند و کم خوردن و حتی نخوردن وعده‌هایی از غذا، کمترین تأثیری در رشد و نمو بدنشان نداشت؛ و چیزی نبود جز اسباب تذکر و تنبه، و نه خدای ناخواسته اذیت و آزار و استهزا، که شأن و مقام و منزلت میدانگاه نبرد از این آفات بدور بود.

بلدۀ راه بهشت: راننده وسیله نقلیه‌ای که خیلی با احتیاط و حزم رانندگی نمی‌کرد.
مثل اینکه بلدچی و بلده بهشت بود و قرار بود با کوتاه کردن راه ـ میانبر زدن و بهانه کردن حادثه‌ای ـ همه سرنشینان خود را یکجا تحویل ملك‌الموت بدهد و پس از قبض روحش توسط او، با مقام شهید راهی بهشت و رضوان حق متعال کند. گویی همه راههایی که او می‌رفت به آخرت ختم می‌شد. بچه‌ها وقتی با چنین راننده‌ای از یك نقطه به نقطه دیگر می‌رفتند، آیه استرجاع می‌خواندند و امید باز آمدنشان نبود.

بلغمی*: کسی که حسب ظاهر، خیلی مسائل را جدی نمی‌گیرد و آن حساسیت و تیزی و تندی که بعضیها در شرایط حاد جبهه دارند را ندارد. آن که با همه جوانی و اقتضای سن و نیاز شرایط به تحرك و دوندگی، به اصطلاح پشت جبهه‌ای «بی‌خیال طی می‌کند»؛ اهل حساب و کتاب و سؤال و جواب

*متقدمین قائل به وجود چهار خلط (= اخلاط اربعه) در بدن بودند، به نام «دم» و «صفرا» و «بلغم» و «سودا»، و جسم سالم را جسمی می‌دانستند که هیچیك از این اخلاط در آن بر دیگری غلبه نداشته باشد. بلغم یکی از آن اخلاط است که غلبه آن موجب سستی و کاستی و رخوت و تنبلی در اعضا و جوارح است.

نیست. وقتی پای بعضی کارهای جدیتر به میان می‌آمد و نیاز به نیروی موظف و اهل شور و خونگرم و بجوش و با حال و حس بود، به چنین شخصی که می‌رسیدند به هم می‌گفتند: او که بلغمی بلغمی است.

بلیطهای بهشت: تیرهایی - خصوصاً تیرهای رسام که سرخی آن کاملاً مشهود بود - و شب و صبح عملیات، بوفور مثل پرنده، مرتب از روی سر و مقابل بچه‌ها رد می‌شدند و برخورد یکی از آنها با نیروهای در خط کافی بود تا او را به بهشت خشنودی باری و رفیق اعلی راه بدهند. همای سعادتی که بر دوش هر کس می‌نشست، بـه فیض عـظیم شهـادت می‌رساندش و نیکبخت دودنیا می‌کرد.

بمی کش: عملیاتهایی مثل عملیات کربلای ۵ و مرصاد که در آن نیروهای قدیمی و کارآمد و با سابقه جبهه به شهادت می‌رسیدند. همانها که مهـر و امضای خونین بسیاری از تیر و ترکشها را در درگیریها و عملیاتهای گذشته بر سر و رو و تن و بازویشان می‌شد مشاهده کرد - البته اگر بعد از بهبودی هم با لباس آبتنی نمی‌کردند. کسانی که از بس نیرو در خط جا گذاشته بودند و خودشان هیچ چیزشان نشده بود، بشوخی بـه آنها می‌گفتنـد: «بمی» یعنی بی‌آفت مثل بادنجان بم!

بوی بهشت: بوی عملیات.

بوی به خط زدن. بوی رفتن و پیوستن به یاران دیرین و رفیقان شفیق.

مثل سوسوی چراغ کلبه‌ای در تاریکی مطلق، مثل صدای پای سواری در سکوت مثل طنین طپش

قلبی، مثل سر زدن دانه‌ای از خاك و بوی یا سی که روی دیوار کاهگلی کوچه‌باغ، بهار را تکرار می‌کند، مثل از این شاخه به آن شاخه پریدن پرندگان و مورس زدن باران بر پشت شیشه‌ها و پیدا شدن سر و کله بچه‌های بازیگوش توی کوچه و خیابان و محل، مثل هوا و آفتاب و نسیم و سایه و داسغاله دروگران، هر حال و هوای عملیات چشیدنی، بوییدنی، ولمس کردنی بود؛ از شبهای اول و آخر ماه، مواظبت و مراقبت از اعمال، رقت قلوب، در اوقات عزاداری و دعا، نگاهها، سخنها و سکوتها، مؤانستها و برادریها، خلوتها، بهانه‌گیریهای دل، و یاد شهدا، که مثل هوا، جبهه آکنده از آنها بود و نظایر آن. بچه‌ها هم طول امواجشان را خوب می‌شناختند و نیاز به اعلام مسئولین و یا سؤال و جواب نداشت.

بوی چلوکباب: به معنی فوق‌الذکر.
یعنی بوی شب عملیات؛ چون بعضاً قبل و بعد از عملیات، مسئولین تدارکات، غذا را چرب می‌کردند و گاهی چلوکباب می‌دادند. بچه‌ها با دیدن اوضاع خاص قبل از عملیات، رو به هم می‌کردند که: بوی چلوکباب می‌آید.

بوی سوره بقره می‌دهد: نظیر «بلغمی» است.
کنایه از تر و فرز و زبروزرنگ نبودن شخص. جمع وجور نبودن؛ و مثل سوره بقره که طولانی و مفصل است و به کار قرائت با عجله و سر بز نگاهی نمی‌آید - برخلاف سوره‌های کوچك نظیر سوره والعصر که معروف به «سوره جیم» و

«رهایی بخش» بود. یعنی اوضاعش طوری است که با جنب‌وجوش و سرعت و آمادگی خیلی جور در نمی آید.

بوی شرم آور: بر وزن «اشك آور»، به بوی پای نشسته که به خاطر شرکت در پدافند، آنهم در تابستان، زیاد در پوتین مانده باشد می گفتند؛ که تعبیر دیگر آن «ضد رتیل» بود.

بوی صفر بیست و یك: بوی مرخصی دادن و به ولایت رفتن. (البته به تهران که کد تلفن آن ۰۲۱ است) این بو بیشتر بعد از عملیاتها به مشام می رسید؛ فرصتی که هم به کار بازسازی نیرو و تجهیزات و بررسی عملکرد می آمد، هم تازه کردن دیدار با خانه و خانواده‌ای که خواب و راحتشان را فرزندان ربوده بودند.

به خط زدن: وارد گود و معرکه و میدان نبرد شدن.
عملیات کردن و شکستن خط دفاعی دشمن و از آن عبور کردن. یعنی مهمترین مرحله عملیات. پس از آن است که پیشروی آغاز و معمای نبرد حل می شود. مثل پشت حریف را در کشتی به خاك مالیدن.

به سرش زده: هوای منزل و مأوا کرده است. می خواهد برود مرخصی.
همان که در شهر می گوییم: عقلش را از دست داده، دیوانه شده. می خواهد کاری خلاف قاعده و اصل - جبهه ماندن - انجام دهد. خودش هم نمی داند چه می خواهد بکند.
بسا ممکن بود، بمزاح، این عبارت را جایی استفاده کنند که شخصی چندین ماه مرخصی نرفته

باشد؛ در این صورت، گویای این واقعیت است که از او چنین انتظاری نمی رود.

به میدان مین برخورد کردن: موفق به امر ازدواج نشدن و به هم خوردن قول و قرار ازدواج به بهانه‌ای غیر قابل گذشت و عبور.
وقتی یکی از برادران برای امر ازدواج و گردن نهادن به سنت خدا و رسول (ص) به مرخصی می رفت و احیاناً به خاطر موردی نظیر «دائم جبهه بودنش» راضی نمی‌شدند با او وصلت کنند، در پاسخ بچه‌ها که، اخوی چه کردی؟ به کجا رسید قضیه، می گفت: راستش «به میدان مین برخورد کردم». یعنی نهایت مانع و مشکل.

بی بی چلچله: اسلحه کلاشینکف قنداق تا شو؛ همانکه تعبیر «بی بی کلاش» را نیز در مورد آن داریم. اسلحه خوشدستی که گیر نمی کند و مثل چلچله که نوعی پرنده خوش‌لحن با صدای رگباری است، تیر می نوازد!

بیت التقوا: سنگرهای کمین و بسیار حساس و خطرناك.
جایی که می شود علم و ایمان و عشق و ارادت و ادعای بندگی و سرسپردگی و ایثار و استقامت خود را بدقت اندازه‌گیری نمود، همه اندوختـه‌ها را کشید و وزن کرد، با سنگ جهاد و تقوا. گاهی این تعبیر را برای حسینیه به کار می بردند.

بیت المعاصی: شهر تهران.
«شهر گناهان کبیره» هم می گفتند. این نسبت بیش از هر چیز تحت تأثیر وضع نابسامان حجاب زنان لاقید بود و عقبگرد ایشان به زمان طاغوت و آن علیه ما علیه.

بیت ال دو: عملیات بیت‌المقدس ۲.

وقتی بچه‌ها می‌خواستند چیزی از عملیاتهای موفق و غالب بیت‌المقدس (۱ و ۲ و...) بگویند، به جای گفتن بیت‌المقدس، بیت‌ال... می‌گفتند و خودشان را معطل الفاظ نمی‌کردند، تا ولو به اندازه کلمه‌ای صرفه‌جویی کرده باشند!

بی‌ثبات: بیسواد.

بهره‌ای بود که بچه‌ها از زبان عامیانه برده بودند. به این معنی که عامه، معمولاً «بیسواد» را در تلفظ «بی‌سبات» می‌گویند. این نسبت را بشوخی و جدی بچه‌ها جایی به هم می‌دادند که بحث کار و جدیت و دانایی و توانایی بود. یکی به دیگری می‌گفت: تو ثبات نداری، و او در جواب می‌گفت: خودت سواد نداری.

بیل‌فنگ: دوش فنگ.

تعبیری بود برای دوش فنگ با سلاح ام. یك (= m.1) که به همراه تعابیر دیگری نظیر «ام. چماق» و «ام. چلاق» گویای بی‌خاصیتی این سلاح نیمه‌خودکار است. زیرا بیش از آنکه به یك سلاح سبك و خودکار و کارآ شبیه باشد، به دسته بیل یا چماقی می‌ماند که آن را از نزدیك بر فرق حیوانی وحشی بکوبند.

بیل مکانیکی: قاشق بزرگ غذاخوری که در هر نوبت از فرود آمدن و فراز شدن می‌تواند کار را در غذا خوردن دستجمعی در یك ظرف، به جایی برساند که همه بچه‌ها با هم بگویند: برادر مسابقه نیست، دستگرمی است، مسابقه شد خبرت می‌کنیم.

پ

پاآهنی: کسی که از فرط تیر و ترکشی که در پا دارد، گویی در اصل پایش آهنی و از جنس آهن است.

پاتك خورده: در خواستگاری جواب رد شنیده. نظیر توضیح «با میدان مین برخورد کردم.»

پاتك شب: پتو انداختن سر برادری که تازه پست نگهبانیش تمام شده و خسته و کوفته (= کوبیده) از گرد راه رسیده و بچه‌ها غافلگیرش کرده‌اند تا با مشت و مالی به او خدا قوت بگویند و به قول خودمان از خجالتش در بیایند.

پاحنایی: کسی که طبیعتاً پاهایش بو می دهد. حتی اگر مرتب بشوید و نظافت کند. تنها کاری که می شود کرد و در

جبهه و پشت جبهه، این قبیل بچه‌ها می کنند، حنا گذاشتن مرتب پاهاست. با آنکه از باب استحباب، خیلیها مرتب حنا می گذارند، معمولاً به کسانی که پایشان را حنا می گذاشتند، به چشم آنکه پایش بو می دهد نگاه می کردند و این نسبت را به آنها می دادند.

پارتیش کلفته: همان اول عملیات شهید شده و یا بسختی مجروح.
از آنجا که بچه‌ها قبول قربانی را از ناحیه حق تعالی مشروط به اخلاص می دانستند و جراحت و شهادت را نوعی پذیرفتن و جلب رضایت او، وقتی کسی به یکی از این دو توفیق می رسید، می گفتند: پارتیش کلفته. یعنی بدون نوبت و رعایت کوچکی و بزرگی یا سابقه جبهه داشتن و آنچه موجب امتیاز است، گویی کسی ـ مثل ائمه علیهم السلام ـ را واسطه کرده‌اند که جلو افتادند و انتخاب شدند.

پارچ: آفتابه نو و کار نکرده‌ای که با نبودن پارچ آبخوری در میان سفره می گذاشتند و آن را پارچ می نامیدند و مثلاً به دلشان بد نمی آوردند و بی هیچ اکراهی از آن استفاده می کردند.

پاسدار روز و کوملهٔ شب: نیروی ضد انقلاب نفوذی که روز در میان بچه‌ها و برادران رزمنده بود و به شکل و هیئت آنها، و شب به جلد واقعی خودش باز می گشت و هر کجا شرایط اجازه می داد، وارد عمل می شد و با از بین بردن ناجوانمردانه بچه‌ها و برداشتن وسایل و تجهیزات آنها به جمع خائنین می پیوست؛ اگر چه دیر یا زود، مثل دزد ناشی که به کاهدان می زند،

ابن قبیل منافقین به چنگ کفر ستیز رزمنده‌ها گرفتار می آمدند و هر چه ریسیده بودند پنبه می شد.

پایان کار: وصیت‌نامه.

برگ تسویه حساب. ترازنامه. یادداشتی که در آن به همه امور دنیایی شخص رسیدگی شده است؛ و حالا با وضع روشن، خانه به صاحب خانه آماده واگذاری است. او هم با قلبی مطمئن به آن سرای جدید و جاوید می شتابد.

پایان‌نامه: وصیت‌نامه.

تعبیری است مأخوذ از عبارت: «جبهه دانشگاه انسان‌سازی است»، و رسم پایان‌نامه (= رساله یا تز) نویسی بعد از فارغ‌التحصیلی در مقاطع مختلف آموزش عالی و دفاع از آن در حضور صاحبان فن. یعنی حرف اول و آخر شخص در باب قضیه مورد پژوهش و راه و رسم و سنت حسنه‌ای که شخص، دیگران را دعوت به پیروی از آن می کند.

پایش کمپوت شد: پایش به حدی زخم و جراحت برداشت که او را به بیمارستان بردند و بستری کردند و حالا حسابی کمپوت می خورد.

چون معمولاً در دوره بیماری و نقاهت، تحرك بیمار کم است، برای اینکه دچار سؤ هاضمه نشود، میوه مورد نیاز بدنش را با کمپوت (= میوه پخته شده) تأمین می کنند؛ گویی بیماری و بیمارستان و کمپوت خوردن لازم و ملزوم هم هستند.

پای کار: محلی که نقطه آغاز و شروع عملیات و یا مانور است؛ و نیروها بعد از راه درازی که از مقر، معمولاً هم شبانه می آیند، در این نقطه اتراق می کنند و به

استراحت می‌پردازند، تا اینکه پس از دریافت فرمان حمله به خط دشمن بزنند و موانع سر راه را بردارند و پیشروی کنند.

پدر بزرگ فشنگها: گلوله سلاح ضدهوایی که نسبت به فشنگ سایر سلاحها بزرگتر و سنگین‌تر بود. گویی آنها بچه‌ها و فرزندان آن هستند و این پدر بزرگ آنها!

پدرش را درآوردی: بیچاره‌اش کردی. کشتیش.
اگر کسی فقط کمی با اشتها غذا می‌خورد، کمی دیرتر از بقیه زمین بازی را ترك می‌کرد، و برای بلند شدن و بیدار شدن دیر می‌جنبید، بچه‌ها می‌گفتند: پدر غذا را درآوردی، پدر بازی، پدر خواب... و همینطور تا آخر.

پرچم: شام شبی که ترکیب شده از: خیار و پنیر و گوجه‌فرنگی.
معمول تابستانهای جبهه و شام شب، خوراك سبك و ساده بود؛ و از جمله آنها نان و پنیر و گوجه که به خاطر شباهت رنگ آنها به سه رنگ پرچم ایران، معروف بود به غذای پرچم.
ظاهراً این تعبیر را پیش از همه بچه‌های دزفولی داشتند.

پرچم بهداری: کسی که دائم کسالت دارد یا مریض و مجروح است و احیاناً برای امور جزئی به بهداری مراجعه می‌کند. بچه‌ها به چنین اشخاصی بشوخی و جدی می‌گفتند: پرچم بهداری. یعنی کسی که همیشه، در بهداری مثل پرچم برافراشته آن حی و حاضر است.

پرچم گل: روحانی رزمنده. این اصطلاح را در مجموعه تعابیر «پاسدار گل است و بسیجی بوی گل» استفاده می کنند. یعنی در این میان روحانی رزمی هم پرچم آن گل است.

پرژکتور بلعیده: زیادی نورانی و روشن شده است! کنایه از اینکه به اصطلاح دیر یا زود غزل خدا حافظی را می خواند و می رود. با این همه مقبولیت که از سر و رویش می بارد دیگر جایش اینجا نیست.

پس مانده عملیات: آنکه از میدان و معرکه نبرد جان سالم بدر برده است. اشارتاً یعنی لابد قابل رفتن و رسیدن نبوده! مثل غذایی که از جلوی کسی موقع خوردن زیاد می آید، او هم گویی از جلوی گلچین حق زیاد آمده است.

پشتیبانی مرکز: ←عبارات آشنا

پشه زدن: مجروح شدن.

نوعی تحقیر دشمن است با به چیزی نگرفتن زخم و جراحتی که تفنگ و توپ و تانك او به بار می آورد، هر چند کاری و مردافکن!

پلاستیك پلو: غذایی که به جای ظرف، در پلاستیك و پاکت مشمعی می ریزند و می دهند. این نسبت را بچه‌های منطقه به غذای گرمی نظیر برنج می دادند که شبها و روزهای عملیات به ترتیب یاد شده به خط مقدم فرستاده می شد.

پل خیبری: سطوح فلزی پیش‌ساخته‌ای را می گنتند که برای پاسگاههای آبی مورد بهره‌برداری قرار می گرفت و شباهت زیادی به قطعه‌های پل خیبر داشت که در عملیات خیبر (هور الهویزه- ۶۲/۱۲/۳) طراحی شده و به کار آمده بود.

← نامها و نشانیها/ ۱

پل صراط: نام و نسبتی بود برای همه پلهای چوبی و فلزی و سیمانی در مناطق عملیاتی.

تعبیری بود متأثر از وجود پل صراط در قیامت، که در اخبار آمده است: از مو باریکتر و از شمشیر برنده‌تر است. استعاره «هر که از پل بگذرد خندان بود» هم در معارف و فرهنگ عمومی و اجتماعی ما اشاره به همین پل دارد، که می گویند معمولاً هر کس دارای عمل صالح است و عاقبت بخیر بوده در دنیا، از این پل بسهولت می گذرد و در غیر این صورت به قعر جهنم و اسفل السافلین سقوط می کند.

فاصله بچه‌ها با مرگ و شهادت که گاه کمتر از به هم زدن پلکی بود از یك طرف، و وجود پلهایی که عبور و مرور بر آنها بی شباهت به بندبازی نبود با رودخانه‌هایی که مثل اژدها زیر پای بعضی از پلها دهان گشوده و می غریدند از طرف دیگر، و اعتماد به نفس و توکل و تقوایی که جانمایه مقاومت بود، همه‌وهمه چنین تعبیری را می آفریدند.

پمپاژ کردن: محتلم شدن، احتیاج به آب پیدا کردن. صرف‌نظر از مایه مطایبت آن، مثل بسیاری تعابیر دیگر در این موضوع بیشتر مواقعی استفاده می‌شد که بچه‌ها باید برای دسترسی به آب و یا خارج از نوبت استفاده کردن آن، دیگران را در جریان می گذاشتند و حاضر نبودند عبارت محتلم شده را بگویند؛ نظیر حدیث «الغیبة اشد من الزنا» که به جای کلمه «زنا» ی آن، برای تذکر به یکدیگر از عباراتی چون: «اشد من الشصتا شنا»، «. . . من الکارهای

بدبد»، «. . . من الـدّه روز اضافـه خدمت» و «. . . من الچند تا نقطه» استفاده می کردند.

پنجاه و یکیه، پنجاه و دوئیه: من می گویم متولد سال ۱۳۵۱ است. نه بابا متولد سال ۱۳۵۲ است.

وقتی سر و کله بچه‌های قدونیم‌قد با آن جان و جثه‌های خرد و کوچکشان در منطقه پیدا می شد ـ خصوصاً سال ۶۷ ـ، بچه‌ها با اشاره آنها را به هم نشان داده و بشوخی و جدی می گفتند: پنجاه و یکیه. یعنی من می گویم که شانزده سال بیشتر ندارد؛ که دیگری می گفت: من می گویم پانزده سال دارد. و به نحوی می گفتند که خود بچه‌ها هم بفهمند. یعنی ما هم می‌دانیم که دوز و کلك و حقه! سوار کرده‌اید و آمده‌اید منطقه. بیخود سعی نکنید قیافه بچه‌های با سن و سال را به خودتان بگیرید.

پنچر شدن: شهید شدن. اصطلاح کد و اسم رمز است که به واسطه بی سیم برای اعلان وضعیت نیرو و احیاناً تقاضای نیروی کمکی به کار می بردند؛ به این ترتیب: بچه‌های گروهان. . . پنچر شدن چند تا «پرستو» بفرست بیاد.

پنیر لاستیکی: پنیرهایی که در قوطیهای پلمب شده با رنگ زرد و طعم تلخ و انعطاف لاستیکی، بعد از قلع و قمع نیروهای بعثی بـه عنوان غنیمت دست بچـه‌ها می رسید و جز در مواقع اضطراری از آنها استفاده نمی کردند و گاهی برای نشان دادن به خانواده به شهر می آوردند.

پوست کندن: بیرون آوردن گلوله از جعبه‌های مهمـات برای

مسلح کردن سلاح. تعبیری است مشابه پوست کندن میوه برای خوردن.

پیاز: مداح گردان.

اشاره‌ای بود به بعضی از بچه‌های مداح که کارشان درآوردن اشك برادران بود و برای این منظور هر راهی را که بلد بودند می‌رفتند و هر نغمه‌ای را می‌توانستند کوك می‌کردند، صرف‌نظر از صحّت و سقم قضیه و وقت و بی‌وقت خواندن!

پیك: بچه‌های خوش‌سیما، رشید و متوسط الخلقه و زیبا.

مثل پروانه و پرنده، خصوصاً کبوتر که نماد و نشانه قاصد بودن هستند. خبر می‌برند خبر می‌آورند و چون شرایط زندگی جبهه مختلف است، و شدت و فرج دارد، و قاصد و پیك با انواع اشخاص روبرو می‌شود، باید کسی باشد که دیدار او حلال مشکلات باشد.

چنانکه در شرایط ائمه جماعت آمده است که چنانچه دو نفر از هر حیث دارای شرایط برابر باشند باید آنکه خوش سیماتر است جلو بایستد.

پیك اجل: پیك گروهان. کسی که معمولاً خبر آمادگی و اعلان عملیات و وضعیت جدید با او بود. از جانب فرماندهان می‌آمدند، هر چه می‌گفتند راست و درست و حجّت بود. کنایه از اینکه ـ البته بشوخی و جدی ـ با آمدن و خبر آوردن او و شرکت در عملیات، تعدادی از بچه‌ها را از دست خواهیم داد.

ت

تابلوی غیبت ممنوع:← عبارات آشنا

تاج گذاشتن: گلوله را درست روی هدف نشانه گرفتن و نشاندن.

تا شاسی

تو گل فرو رفتن: تا زانو توی گل و لای چپیدن و افتادن.

تانکر: آنکه هر چه از غذا و میوه و تنقلات و خرت و پرت بار شکمش می‌کنند، هنوز دنبال بقیه‌اش می‌گردد. با کش پر نمی‌شود. به جای همه چیز، گویی خدا فقط به او یك معده با ظرفیت داده است. هر وقت که در جمع بچه‌ها نباشد همه می‌دانند که هیچ جا جز تدارکات نیست.

تانکهای پرنده: تانکهایی که منافقین در عملیات مرصاد به میدان مقابله! آوردند. تانکهای ساخت برزیل که به جای

شنی، لاستیك داشتند و روی اسفالت ـ البته اگر کسی جلو دارشان نبود و نمی ایستاد ـ مثل ماشین سواری راه می رفتند. تانکهای تندرو نوع «دُجیله».

تانك هل نمی‌دهیم: بگذار حرفمان را بزنیم.

چرا بدون مقدمه می آیی وسط حرف ما؟ کنایه از: مثل اینکه داریم حرف می زنیم. تانك که هل نمی دیم بابا. نظیر: گِل که لگد نمی کنیم، و امثال آن در همین موضوع.

تجدیدی: مجروحیت، و تجدید یعنی مجروح. کسی که نمره کم آورده است برای «قبولی»، که شهادت باشد.

تخلیه گناه: به جبهه رفتن و به تبع آن بار معاصی افکندن.

تشبیه جبهه است به بندر و بار اندازی که بازرگانان و آنها که اهل تجارت با خدا هستند کالای زندگی خاکی را با غل و غش آن بر زمین می افکنند و برای یك سفر روحانی بازادِ راه بخصوص آن مهیا می شوند.

ترفیع گرفت: ← عبارات آشنا

ترکش

از هوا برگشته: ترکش سرد و غیرمستقیم که «ترکش بارانی» هم به آن می گویند. «ترکش علاف» نیز به همین معنی است. ترکشی که دیگر مقصد معینی ندارد؛ مثل سنگ و کلوخ و قطعه فلزی است که کودکی به هوا پرتاب کند. ترکشی که جایی حساب نمیشه! و اگر کسی بخورد خودش رویش نمی شود که بگوید من مجروح شدم! مثل کتك خوردن از بچه یا یك آدم سفیه و نادان!

ترکش پلو: عدس پلو

همان که قبل از جنگ ـ وقتی که دو شیکای تیـراندازان و جنگجـویان سلحشـور، تفنگهای شکـاری ساچمـه‌ای بـود و قلب دشمن، نـای نغمه‌خوان پرنده‌های عاشق ـ به آن می‌گفتند: ساچمه پلو. یك نوع غـذا، دوتعبیر و دو دوره زندگی کاملاً متفاوت و متضاد.

ترکش حسین جانی: ترکش بزرگ و به اصطلاح پدر و مادر داری که کمتر از توپ مستقیم نبود. به هر جای آدم که می‌خورد تکه بزرگش گوشش بود. ترکشی که شهادت به قول بچه‌ها روشاخش بود؛ برو برگرد نداشت. و چون شهادت در اذهان عامه، بیش از همهٔ انبیاء و اولیاء و ائمه علیهم السلام در آقا ابی عبدالله ظهور و بروز دارد، اینجا مثل زیارت عاشورا ـ السلام علیك ایها الشهید ـ صفت جای اسم نشسته، آنقدر که بگویی حسین و حسین جـان یعنی شهید و شهادت. با این احتساب، ترکش حسین جانی یعنی ترکش شهادت، ترکش شهید کننده.

ترکش سرگردان: ترکش علاف و رها و بدون مقصد که هر کجا دلش خواست بساط می‌کند!

ترکش صفر بیست و یك(= ۰۲۱): ترکش رهایی بخش.

ترکشی که به یك اعتبار آنقدر کارآمد و جدّی است که مجروح خود را تا برای یك عمل جراحی اساسی به تهران منتقل نکند دست بردار نیست، و به اعتبار دیگر، ترکشی که بهانه‌ای است برای عقب آوردن شخص از منطقه درگیری! و به تبع آن آمدن به تهران؛ شهری که کد مکالمه تلفنی آن ۰۲۱ است.

ترکش صلواتی: کمپوت گیلاس و آلبالو و گلابی و. . . که بهای آن صلوات است در جبهه.
یعنی از خود«ترکش. . .»، کمپوت را مراد کرده‌اند؛ مائده‌ای که گاهی قویتر از ترکش، آدم را زمینگیر می کند.

ترکش کمپوتی: ترکشی که آسیب اساسی به بدن نمی رساند؛ در حد بستری کردن و کمپوت خور شدن است.

ترم آخر دانشگاه: نوبت آخری که رزمنده‌ای به جبهه می رود و منتهی به شهادت او می شود.
کنایه از اینکه جبهه دانشگاه است و رزمنده، دانشجویی که طی سالهای جنگ واحدهایی از دروس تقوا و جهاد را در ترمهای سالانه پاس کرده و نوبت آخری که موفق به کسب مدرك شهادت شده را ترم آخر می خواند.

تریلی حامل تیرآهن: هواپیمای نوع توپولف. . .

تشتکشو پروندن: مجروحش کردند.
کنایه از اینکه گاز سلامتش را خالی کردند؛ مثل نوشابه گازداری که در صورت متراکم شدن با اشاره‌ای در و تشتك آن می پرد و به هوا می رود.

تشنه مین: رزمنده تخریبچی زبردستی که جان می دهد برای میدان مین‌گذاری شده دشمن و مثل تشنه‌ای با حرص و ولع زمین را سیخ و سرنیزه می زند و از هیچ چیز نمی اندیشد. با این تفاوت که او زندگی و حیات را در مرگ می جوید.

تعقیبات بعد از غذا: بشوخی و جدّی یعنی خواب بعد از غذا؛ خصوصاً در گرما گرم تابستان و بالاخص در جنوب، آنهم فصل خرماپزان!

تعلق نمی گیرد: تدارکات. فعلی که به جای اسم نشسته. از بس در مراجعهٔ نیرو، تدارکاتچیها می گویند: «نداریم، نمیشه، فردا بیا ببینیم چی میشه»، یا: «نیست، تعلق نمی گیـره»، بچـه‌هـا هم نسبت«تـعلق نمی گیره» را که درست ضد معنی تدارکات یعنی جایی که وظیفه‌اش تأمین حـوائج است بـه آن داده‌اند، نوعی عکس العمل طبیعی است؛ البته نه از آن جهت که باب میل برادران عمل نمی کرده، بلکه از آن جهت که تدارکات موجود من حیث المجموع ظرفیت جوابگویی به نیازهای جنگ را در طول سالیان سال دفاع مقدس نداشته است.

تله موشی: ایستگاههای رادیویی تخصصی.

در مخابرات شبکه بی سیم را«خانه» و دشمن را«موش» می گفتند. وقتی یکی از این موشها و مزاحمهای فرکانسی داخـل یکی از شبکه‌هـا و خانه‌ها می شد و بچه‌ها در مکالمه به او مشکوك می شدند، تله می گذاشتند. به این معنی که یك نفر از برادران را که خوب می توانست از لحن و فحوای حرف شخص به هویت واقعی او پی ببرد را صدا می کردند و او به اصطلاح به شکار موشها می رفت.

توپ پنجاه و هفت: اسلحه ژ ـ ۳.

توپ زمین به هوای پنجاه و هفت تك لول بود و با قدرت، و صدایش در مقیاسی بالاتر چیزی شبیه صدای اسلحه ژ ـ ۳. این شباهت باعث می شد تا از اسلحه ژ ـ ۳ چنین تعبیری داشته باشند.

توپچی: نیروی خط شکن.

نیروهایی که راه را برای همه گیر کردن مقابله باز

می کردند و برای این کار به شدت و قدرت و صلابت توپخانه‌ای نیاز داشتند که منطقه عملیاتی را شخم می زند و خود مثل کوه از جای نمی جنبد.

تیر غیب: تیر و ترکش رها و علافی که باعث جراحت و احیاناً شهادت یکی از بچه‌ها می شد. همان تیر و ترکشهای از هوا برگشته و سرگردان.

ج

جاسم: نیروی دشمن بعثی.
ظاهراً چون خیلی از نامهای عربی و مرکب سربازان و مزدوران بعثی جزءِ اولش جاسم بوده، به نحوی که گویی نام همه جاسم است به اضافه یك یا دو جزءِ دیگر، بچه‌ها علی الاطلاق همه را به همین نام می‌شناختند و موقع اسیر گرفتنشان به همین نام صدا می‌کردند.

جاسم دوخته: به نقاطی می‌گفتند که تـوپ و خمپاره و راکت هواپیماهای بعثی زیاد عمل کرده و آسیب فراوان رسانیده بود؛ گویی می‌خواسته‌اند زمین و آسمان را به هم بدوزنـد. جاسم را هم بـه همان معنی فوق‌الذکر استفاده می‌کردند و البته نوعی مزاح بود.

جبهه ندیده: نیروی بسیجی و سپاهیی که با وجود حضور مکرر در جبهه و مناطق عملیاتی و شرکت در مبارزه با دشمن بعثی کمترین آسیبی ندیده و جراحتی برنداشته است. کنایه از اینکه شرکت مؤثر در جبهه با جان سالم بدربردن از معرکه سازگار نیست. گاهی بشوخی خطاب به این برادران می گفتند: راستی «جبهه را دیده‌ای»؟

جت رنجر سپاه: ماشین تویوتایی که سلاح ضدهوایی دوشکا روی آن نصب شده است.

وجه تسمیه این تعبیر باز می گردد به اینکه نیروهای رنجر(= نیروهای ورزیده‌ای که در کوه و جنگل بیشتر به کار می آیند) توپهای ۱۰۶ خود را روی ماشین جیپ سوار می کنند و از نقاط مختلف به سوی دشمن شلیك می کنند و جاخالی می دهند.

ماشینهای تویوتای مسلح به سلاح ذکر شده را به جهت قدرت بالای مانور در مناطق عملیاتی غیر مسطح بیشتر در جبهه‌های غرب کشور و کردستان استفاده می کردند.

جعبه دسته: جا، جعبه چوبی، پتو و هر چیز دیگری که وسایل اختصاصی دسته مثل ظروف غذا، لوازم روشنایی، فشنگهای مخصوص مسئول دسته در رزم شبانه، . . . را در آن نگهداری می کردند.

جگر هیولا خورده: خیلی جرئت دارد.

فوق العاده شجاع، بی باك و نترس است. کنایه از اینکه اگر فرض بگیریم که همه از هیولا این موجود حقیقی یا خیالی می گریزند و وحشت دارند

او مثل کسی است که آن هیولا را کشته و جگرش را بیرون آورده و خورده باشد. یعنی بغایت دلیر و بی نهایت جنگجو و مبارز.

جلودار: فرماندهی گردان که سه گروهان و هر گروهان متشکل از سه دسته تحت امر و نهی اوست. اولین کسی که خطر می کند و در شب عملیات جلو می افتد و بچه‌ها را به پای کار می برد. پرچمدار سپاه و پیر سرد و گرم چشیده کارزار. آنکه بیش از همه و پیش از همه سوخته و ساخته است.

جنگ بزرگترها: ← عبارات آشنا.

جُنگ هفته: آش.

معجونی که مثل «رویدادهای هفته»، «خاطرات یك آشپز»، «خشم یك آشپز»، «غذای وحدت»، «آشپزخانه در هفته‌ای که گذشت» و خلاصه مثل خود برنامه «جُنگ هفته» ترکیبی است ببین و نپرس؛ برنامه‌ای که هر سرش یك حکمی می کند؛ ارکستری که رهبر ندارد و هر که هر چه دل تنگش بخواهد می‌زند. غذایی که هم پلو و خورشت است هم عدس و سیب‌زمینی، هم هویج فرنگی تمام قد است هم نخود و لوبیای آبگوشت.

جوجه اردك زشت: خمپاره منور دشمن که وقتی شلیك می‌شد و بتدریج فرود می آمد و بر زمین می نشست صدایی شبیه صدای اردك و مرغابی داشت. صدایی که چندان خوشایند و مبارك نبود.

جیب خالی کن: بشوخی و جد ـ نیروهای تعاون! برادرانی که کارشان در «معراج» جمع و جور کردن و انتقال شهداست به محل اعزامشان و به تبع وظیفه‌ای که دارند وسایل بچه‌ها را جمع و جور می کنند و به

همراهشان می‌فرستند. و از جمله کارهایی که بناگزیر می‌کنند، دست کردن در جیب برادران است.

جیش الوحشی: جیش الشعبی.

نیروهای دشمن بعثی با ادعای مردمی بودن آنها. و در هر صورت، مزدورانی که توحش آنها و قتل و غارت مردم بی‌دفاع در شهرها و روستاهایی که مورد هجوم واقع می‌شدند، برنامه عادی و عمومیشان بود. حتی خود اعراب و اقوامی که بمب شیمیایی (= سنگ دفاع از آنها) را بر سرشان می‌زدند مصون نمی‌ماندند؛ نظیر واقعه خرمشهر و خوزستان و حلبچه و. . .

چ

چاشنی آنی: نماز جماعتی که روحانی گردان در خط پدافند و یا شرایط عادی از روی عادت و توصیه‌ای که به عنوان آداب جماعت شده است تند و بی وقفه می خواند.

چایی پتو: داخل کتری آب جوش چایی خشك ریختن و برای خوب دم کشیدن آن را داخل پتویی پیچیدن.

چتر نجات: فرود افرادی که موجب نجات و رهایی بچه‌های در محاصره دشمن می شوند و ایشان را از چنگ آنها بیرون می آورند.

چخماق: نوعی از کشمشهای ارسالی به عنوان هدایای مردمی که گلو را می سوزاند!

چخماق یا چخماخ، سنگ آتشزنه است که سنگ آتش هم می گویند و نیز نام آلتی در تفنگ که

به وسیله ضربه آن چاشنی می ترکد و باروت آتش می گیرد و مرمی خارج می شود.

چرا چترت را بستی: چرا سکوت کرده‌ای و بسیار کم حرف می زنی. این تعبیر را برای بچه‌هایی استفاده می کردند که به اصطلاح «عرفانشان کف کرده بود» و کار را به جایی رسانده بودند کارستان.

چُرت مستحبی: خواب بعد از غذای ظهر که گفته شده مستحب است.

چرخ خیاطی: ضدهوایی ۱۴/۵. این سلاح را به علت برد کم، آتش تقریباً بی اثر و صدای کم در مقایسه با توپ ۲۳ و اور لیکن تشبیه می کردند به چرخ خیاطی که هنگام کار تق تق می کند.

چرخ گوشت: بشوخی و جدی یعنی «تویوتا».

تویوتایی که در منطقه عملیاتی و جبهه تردد دارد؛ در مسیرهایی که صدق جاده نمی کند، دشت و تپه و ماهور است، راه ناهمواری که به قیمت هموار! کردن وسیله و سرنشین مسطح می شود.

در این تعبیر جور راه را ماشین کشیده است که به چرخ گوشت تشبیه شده است! یعنی وسیله‌ای که بچه‌ها را رشته می کند از بس به در و دیوار، و سقف ماشین، می کوبد و می پیچد.

چریك: پسوندی بود برای اسامی بچه‌هایی که شوخی شوخی یا جدی جدّی بدوّن تأمل و مطالعه برای شکستن خطوط دفاعی دشمن و فتح خاکریزها و خندقها و انجام عملیاتها و مانورهای قدرت در منطقه طرح و نقشه داشتند و به هیچ وجه حاضر نبودند از حرف خود کوتاه بیایند. به چنین افرادی می گفتند: (اسم شخص) چریك!

چشمانت برق می‌زند: آثار شهادت و رفتن و فانی شدن فی الله در حالات و حرکات و سکنات تو هویداست. تعبیری است نظیر: بالهایت بلند شده، نور بالا می‌زنی و امثال

چشم توپخانه: دیده‌بان.
کسی که مرتب وضع نقل و انتقالات دشمن را تحت نظر دارد و آتش توپخانه را هدایت می‌کند. به این معنی که گرای محل اصابت را می‌گیرد و به بی‌سیم چی می‌دهد تا ثبت کند و براساس آن با کم و زیاد کردن گرای حضور دشمن، اسباب انهدام و نابودی مواضعش فراهم شود.

چشم چران: ـ با اندکی مزاح ـ همان معنی.

چشم عملیات: نیروهای اطلاعاتی ـ عملیاتی، که با گشت و شناسایی مستقیم و بدون واسطه به قلب دشمن نفوذ می‌کنند و با برآورد وضعیت تدارکاتی، پرسنلی، جغرافیایی و تحلیل بنیه نظامی و دفاعی آنها مقدمات هجوم بازدارنده رزمندگان و عقب‌نشینی مزدوران را آماده می‌کنند.

چشمی: دیده‌بان.
برداشتی می‌نماید از«چشمی»، یکی از اجزای میکروسکوپ که ذرات فوق‌العاده ریز را زیر آن می‌گذارند و درشت می‌کنند و راحت می‌بینند؛ مثل دیده‌بان که کارش عین میکروسکوپ، دیدن و موشکافی در مواضع دشمن است.

چکش و سندان: نام تاکتیکی بود که برای انهدام نیروهای ضد انقلاب خصوصاً در غرب کشور از آن استفاده می‌شد. به این ترتیب که بخشی از نیروها که از

حیث تاکتیکی و جان و جثه، نیروی عملیاتی به حساب می آمدند چکش‌وار به مزدوران بعثی ضربه می‌زدند و آنها را به تنگه و نقطه تجمعی هدایت می‌کردند، بعد برادران دیگری که از قبل در آن محل جاسازی شده بودند، در سطحی گسترده و در تشبیه، به صورت سندان به ایشان حمله‌ور می شدند و آنها را کاملاً نیست و نابود می کردند.

چوب دستی: اسلحه ژ ـ ۳ قنداق تاشو، که موقع گیر کردن تیر در خشاب یا تفنگ، با وجود سنگینی وزن چیزی بیش از یك چوب دستی نبود. به یك اعتبار یعنی سلاحی که به خاطر سنگینی برای استفاده از آن به کار بستن همه قوه و بنیه دفاعی در اوایل جنگ، کم بود و قادر به تهیه حجم آتشی که بچه‌ها انتظار داشتند به روی دشمن بریزد نبود.

چوب سیگار: آمپول آتروپین، که برای مقابله با حملات ناجوانمردانه شیمیایی دشمن، بچه‌ها به خودشان تزریق می کردند و مثل چوبِ سیگارکشی سر و ته نداشت.

چهار چرخش را سیخ کرد: به شهادت رسید.

وقتی صحبت از میدان مین و شدت آتش توپ و خمپاره دشمن بود و می خواستند بگویند: فلانی شهید شد، می گفتند: توپ خورد بغل دستش و چهار چرخش را سیخ کرد؛ ترکیبی است از اول و آخر دو عبارتی که به همین منظور استفاده می شود: یکی: «چهار چرخش را برد هوا» و دیگری: «دل و جگرش را سیخ کرد.»

چهار لول کش: امدادگر.
نیرویی که کارش، حمل و نقل و جابجایی مجروح و احیاناً شهید با برانکارد است. وقتی کسی از او سؤال می کند: اخوی رسته‌ات چیست، بشوخی می گوید: چهار لول کش! اشاره به سلاح ضدهوایی چهار لول، و کنایه از دو لوله طرفین برانکارد با چهار سوراخ انتهای این دو لوله.

چهار معده: آنکه بسیار می خورد و می آشامد، به نحوی که گویی چهار نفر است یا چهار معده و ظرف پذیرش دارد، البته با اندکی اغراق و مطایبت.

چهل تیکه: کسی که جای سالم در بدن ندارد، در هر موضعی، زخمی و نشانی از شجاعتی، مقاومتی و مظلومیتی، از هر عملیاتی و هجومی، مهر و امضایی و از هر پدافندی اسم و آدرسی. درست مثل توپ چهل تیکه و سفره‌های چهل تیکه پارچه‌ای قدیم که به هم آورده بودند و شده بود صورتی و هیئتی. هرچه هست وصله پینه است؛ دستکاری شده. گویی هیچ چیز سر جای خودش نیست؛ از پا گرفته‌اند به دست قرض الحسنه! داده‌اند و از دست گرفته‌اند به... قطعات یدکی که هیچ کدام به هم نمی خورد و رنگ و فرم و قالب هم نیست!

چهل و ده: سال پنجاه. یعنی سال چهل به اضافه ده.
وقتی از بچه‌های کم سن و سال و نحیفی که پیدا بود با چه «الم شنگه‌ای» به جبهه راه پیدا کرده‌اند، قدیمیها ویَلان جبهه سؤال می کردند که مثلاً: اخوی متولد چه سالی هستی ـ با آنکه سر و وضعشان فریاد می زد که هر چه داشته باشند از غیرت و همّت و...، سن و سالی ندارند و تنها از

باب اطمینان قلب می‌پرسیدند ـ در جواب به اصطلاح کم نمی‌آوردند و برای اینکه دروغ هم نگفته باشند جواب می‌دادند: چهل و ده، که می‌شد همان پنجاه. یعنی سال هزار و سیصد و پنجاه. وبعضی ده را ـ با شیطنت ـ طوری می‌گفتند که دو هم شنیده بشود!

چهلمیش را هم برای ما رسام بزن: ما را هم جزءِ آن چهل نفر مؤمن در نماز شب و تهجدت یاد کن و بی‌نصیب مگذار.
صورت دیگری است از«ما را هم تو خشاب چهل تایی جا کن» و «چهل و یکمیش را هم قبول داریم». کنایه از اینکه ما را مثل تیر رسامی که در میان همه تیرهایی که شلیك می‌شود، سرخ و نشانه‌دار به بالا صعود می‌کند به نحو خاص و با تأکید در مقام قرب باری به یاد بیاور و بر فرازکن.

چهلمین نفر: شخص نورانی

چیفتن: ← عبارات آشنا.

ح

حاج حسین: اسم مستعاری که بچه‌های اطلاعات عملیات برای خود برگزیده بودند، و یکدیگر را بـه این نام می‌خواندند. احتمالاً دو اعتبار داشت: یکی آنکه منطقه همه چیزش بو و طعم و رنگ آقا ابی عبدالله را داشت و بچه‌ها تیمناً و تبرکاً نام حضرتش را به هم نسبت می‌دادند، دیگر آنکه«حاج حسین» الله کرم نام فرمانده تیپ مستقل اطلاعات عملیات حر بود. این تیپ بعدها به لشکر الزهرا(س) تبدیل شد که یکی از لشکرهای تهران بود.

تعبیر حاج حسین بیشتر بین بچه‌هـای یَل و قدیمی جبهه رایج بود؛ بچه‌هایی که هر کـدام بتنهایی لیاقت و کفایت فرماندهی یك گردان رزمی

را داشتند. کما اینکه بعدها پس از ادغام لشکر الزهراء(س) در لشکر حضرت رسول(ص) و لشکرهای دیگر اکثر آنها به مسؤولیت رسیدند.

حاجی مول: ـ بشوخی و جدّی در پاسخ سؤال: برادر شما مشمول هستی؟ گفته می‌شد: من حاجی مول هستم. کنایه از اینکه مشمول ترکیبی است از مش + مول. یعنی کسی که مشهد مشرف شده است و لابد بقیه که پاسدار یا داوطلب‌اند و مشمول نیستند، حاجی مول هستند.

این تعبیر را بچه‌های بسیجی داشتند در مقابل برادران پاسدار وظیفه و مشمول خدمت سربازی.

حالا: چیز مهمی نیست. ارزش گفتن را ندارد. بگذریم.

وقتی یکی از بچه‌ها مجروح می‌شد و بدنش زخم برمی‌داشت، هر چند سخت و عمیق ـ یا نقل و حکایتی گفتنی داشت ـ و دیگران خیلی جدی می‌گرفتند که: چیزی بگوید و شرح و بسطی بدهد، تنها کلمه‌ای که تکیه کلامش بود و نوعی از سر خود واکردن و تمام کردن قضیه، کلمه حالا بود؛ مبتدایی که خبرش محذوف بود و برای همین همه حسابی خمار می‌شدند، تا درد و ناراحتی آن و بالتبع پاداش این خودداری و صبر بر مصائب، به سنت و ادب بیماری در جبهه، مختص خود رزمنده بماند.

حرفهای استرلیزه نشده: حرفهای مورد دار و غیرصحیح و احیاناً بدون پایه و اساس. کنایه از اینکه اگر مثل بهداشت جسمی، قائل به لزوم بهداشت روحی و روانی باشیم،

حرفهایی هم می‌توانیم داشته باشیم که محیط معنوی جان را نا امن می‌کنند. یعنی حرفهای ضدعفونی نشده و میکروب‌دار. حرفهای پیراسته و ویراسته نشده. از جهت علمی و عقلی، سبك و از حیث مفهوم و معنا مضر. چیزی مثل غیبت.

حرفهای غیر بهداشتی: به همان معنی.

وقتی یکی از برادران چیزی می‌گفت که احتمال ناصواب بودن آن می‌رفت، ولو بسیار ناچیز کمرنگ، رو به او کرده می‌گفتند: حرفهای غیر بهداشتی می‌زنی‌ها!

حزب اللهی: کسی که نسبت به همه امور مستحبی تقیّد دارد و متقابلاً بندرت مکروهی از او سر می‌زند. دائم الوضوء، مواظب دعا و نماز بموقع، در خواب و خوراك اهل اندازه نگه‌داشتن و نظیر آن.

حسینی شدن: به فوز عظیم شهادت رسیدن و به سالار و سیدالشهدا پیوستن.

بعد از عملیات یا در حین عملیات چنانچه می‌خواستند خبر شهادت یکی از دوستان را به هم بدهند در پاسخ: از برادر... چه خبر؟ می‌گفتند: حسینی شد.

حسین یك کَتی: صدام متجاوز.

یعنی لات و لاابالی. گردن کلفت. کسی که کُتش را جاهلانه می‌اندازد رو یك دوشش و بپهلو و کج کج راه می‌رود و به اصطلاح ادعایش می‌شود. چنانکه در گذشته نه چندان دور، اراذل و اوباش و باجگیرها و مزدورها چنین روش و منشی داشتند و همین نسبت را به آنها می‌دادند. یعنی پسوند«یه

کَتی» را بـه اسم کـوچـك او می افـزودنـد، و پسوندهای دیگری نظیر: «لاتی» و امثال آن.

حشره کش اِفلش: سلاح انفرادی کلاشینکف. و به تعبیر دیگر «کلاغ کیش کن».

یعنی سلاحی بغایت بی بو و خاصیت. چیزی در حد یك حشره‌کش و امشی. وسیله‌ای برای کیش کردن کلاغ. کنایه از ناتوان بودن سلاح است در قبال آن همه هیمنه و هیبتی که بچه‌ها در مقام دفاع داشتند.

حمام دامادی: حمام، اصلاح و نظافت نزدیك عملیات. آراستن و پیراستن خود برای درك محضر دوست و فیض لقاء محبوب.

تعبیر حمام دامـادی به اعتبـاری یعنی غسل شهادت و داماد خدا شدن که به شهید اصطلاحاً می گفتند: داماد خدا؛ و به اعتبار دیگر کنایه از این است که حمام دامادی ما در واقع همین حمام است. یعنی حمام شب زفاف و عروسی و خانه بخت. البته وجه دوم را باید بیشتر برادرانی به کار برده باشند که مجرد بوده‌اند!

حمام دیروز گرمتر بود یا امروز: چقدر حمام می روی. اشارتاً یعنی چقدر احتیاج به آب پیدا می کنی. در واقع از شما باید پرسید خبر گرم و سرد بودن آب حمام دیروز و امروز را.

حمله الله‌اکبری: حمله‌ای برق‌آسا. مثل صاعقه بر سر خصم فرود آمدن. با فریاد و تکبیر و الله‌اکبر هجوم بردن به دشمن و از هیچ نیندیشیدن.

خود نسبت «الله‌اکبر» را معمولاً مردم جایی به کار می برند که امری آنها را به تعجب وامی دارد یا

می‌خواهند از بزرگی و بلندی و هیبت امری، نشانی بدهند. چنانکه در مثل ساده لوحی و قیاس غلط می‌گویند: «درخت گردکان به این بلندی، درخت خربزه الله‌اکبر.» و عبارت«الله‌اکبری» را هم در شهر معادل برخورد اساسی، ضربه کاری و جانانه می‌گیرند، نظیر: یك شیرجه(یا) ضربه الله‌اکبری زدم، الی آخر.

حنظله: جوان تازه دامادی که ترك خواب و خلوت کرده و بلافاصله بعد از ازدواج راهی جبهه شده و به دادخواهی و دفاع از مردم مظلوم خویش و اصول و آرمانهای الهی مورد هجوم آمده است.
مثل حنظله، یکی از جوانان شهادت طلب صدر اسلام و عهد پیامبر، که همان شب ازدواج و زفاف، از شرکت مسلمانان در یکی از جنگها خبر یافت. این بود که به جنگ شتافت و عروس شهادت را در آغوش کشید. بنا به نقل، پیکر او را ملائکه غسل دادند تا پاك و مطهر به بارگاه حق راه یابد و به همین اعتبار، غسیل الملائکه لقب گرفت.

حوری شور: حمام صحرایی.

خ

خادم گردان: فرمانده گردان.

خادم، صفتی بود که فرماندهان در رده‌های مختلف نظامی به تبع حضرت امام رضوان الله تعالی علیه که فرموده بودند«به من خدمتگزار بگویند بهتر از این است که رهبر بگویند» برای خود انتخاب کرده بودند. اجازه نمی‌دادند در افواه عمومی رزمندگان، کلمه پر طمطراق فرمانده بیفتد، با آنکه انصافاً لیاقت بیش از آنش را داشتند.

خاکریز وسط حرفتان: شکر میان کلامتان(یا) حرفتان.

وقتی دو نفر با هم مشغول گفتگو بودند و شخص

سومی می‌خواست داخل بحث بشود، به جای عبارت«شکر. . . » عبارت«خاکریز وسط حرفتان» را می‌گفت، و امثال آن نظیر: «کله قند میان حرفتان».

خالکوب: کسی که با تفنگ قناصه مجهز به دوربین تیراندازی می‌کند. همان که دقیق وسط پیشانی را نشانه می‌رود و با تیر، چیزی شبیه خالی که بسنت، وسط پیشانی می‌نهند را به وجود می‌آورد! رسمی که ظاهراً میان مردمان شبه قاره هند معمول و متداول است.

خبر بیار جبهه: ماشین آمبولانس.

وسیله‌ای که چه در منطقه و چه در عقبه، وقتی از گرد راه می‌رسد، بچه‌ها بو می‌کشند ببینند این بار چه نخلی از پای افتاده و چه سفینه‌ای به گل نشسته و چه ستاره‌ای به خاك افتاده است، و مرتب از راننده‌اش می‌پرسند و خبر می‌گیرند که: جلو چه خبر؟ خیلی شهید دادیم؟ فلانی را هم دیدی؟ و امثال این پرسشهای بعضاً بی‌پاسخ، یا اشاره‌ای و کنایه‌ای، فهمیدنی و نه شنیدنی و دیدنی.

خدمه شیلیکا: امدادگر.

تشبیه برانکارد است به اسلحه شیلیکا؛ که چهار لول است و وسیله حمل مجروح. بشوخی یعنی اگر چهار سر برانکارد را چهار لوله شیلیکا بدانیم و برای آن چنانچه برای سلاح خدمه داریم بنا باشد خدمه داشته باشیم امدادگر خدمه آن است.

خدمه کادیلاك: قاطرچی. آنکه کارش رسیدگی به امور قاطرهاست؛ قاطرهایی که وظیفه حمل مجروح،

آذوقه، و مجروحین را در غرب بر عهده داشتند.
نسبتی است از سر مزاح تا مبادا خودشان را دست کم بگیرند و به حساب نیاورند!!

خرج هفت: سالاد کاهو. ترکیب خیار و گوجه و کاهو و بعضاً هویج و پیاز.
قبلاً «خرج سه» را در ترکیب «خرج سه بروزود بر گرد»داشته‌ایم، به معنی خرج سریع العمل و پر قدرت؛ اینکه«خرج هفت» است دیگر چه اعجوبه‌ای است.

خر شیطان شدن: قضا شدن نماز صبح و خواب ماندن.
به کسی که احیاناً موفق به ادای فریضه صبح نمی‌شد می‌گفتند: خر شیطان شده. یعنی شیطان او را فریب داده است.

خروس بی‌محل: نماز شب خوانی که بلند بلند، در جمع برادرانی که مشغول خواب و استراحت اند نماز می‌خواند و ذکر می‌گوید. البته بندرت چنین می‌شد، الاّ در میان بچه‌های خیلی صمیمی که در آن صورت نماز شب خوان به عنوان حق برادری عمداً در خفا عبادت نمی‌کرد تا با حرکات و سر و صدای او و احیاناً روشن کردن فانوس، بقیه هم که لابد طبق معمول بلند می‌شده‌اند برای اقامه نماز برخیزند.

خسیسیات: تسلیحات؛ و بشوخی کنایه از اینکه چرا شبهای عملیات کم فشنگ و مهمات می‌دهد و به دلخواه ما عمل نمی‌کند!
چیزی است مثل تسمیه«ندارکات» که به تدارکات می‌گفتند. چون به میل بچه‌ها، آنچه را می‌خواستند در اختیارشان قرار نمی‌دادند و اندازه نگه‌می‌داشتند در توزیع آنچه موجود بود؛ صرف

نظر از مواقعی که «آه در بساط نبود تا با ناله سودا کنند.»

خشم شب: رزم شب.

رزم شبی که با رنج و مشقت زیاد همراه بود و فرماندهان در دوره‌های آموزشی پادگانها و بعدها در عقبه‌های لشکر و گردان برای بالا بردن بنیه نظامی و حفظ آمادگی رزمی و محك زدن توان دفاعی بچه‌ها از هیچ کوششی در آن فروگذار نبودند. به اصطلاح نسبت به بچه‌ها در برخورد، دست بالا را می گرفتند و به کم راضی نمی‌شدند. رزم شبهایی که گاه شهید و مجروح هم به جا می گذاشت، و این گاهی غیرقابل اجتناب بود. همه، تلاش برای تحقق این شعار که: در آموزش عرق بریز تا در جبهه کمتر خون بریزد.

... خمپاره: پسوندی بود برای اسم کوچك بچه‌هایی که تیر و ترکش فراوانی در جبهه به خود دیده بودند؛ آنقدر که شاید اگر براده‌ها و قطعات ترکشها را ـ البته با اندکی اغراق ـ جمع می کردی خودش می شد یك خمپاره درست و حسابی. به چنین بچه‌هایی اگر مثلا اسمشان علی، حسین و... بود می گفتند: علی خمپاره، حسین خمپاره.

خمپاره انداختنی: خمپاره قالبی.

خمپاره‌ای که بعد از به زمین خوردن خوشبختانه عمل نمی کند. به چنین خمپاره‌هایی به تبع تعبیری که در پشت جبهه رایج است، قالبی و انداختنی می گویند. یعنی فروشندگان این سلاحها سر صدام را به اصطلاح کلاه گذاشته‌اند. یعنی گنجشك را رنگ کرده و به جای قناری فروخته‌اند.

البته در این ماجرا باید گفت موش را یال و کوپال نهاده و شیر شمرده‌اند.

خمپاره دو تا شصت: خمپاره صد و بیست!

خمپاره شصت: بچه‌هایی که سر زده و ناگهانی وارد سنگر یا چادر می‌شدند و در آن واحد و چشم به هم زدنی همه چیز را به هم می‌ریختند؛ درست مثل خمپاره شصت، همانکه «تیر اجل»، «سر بزنگاه» و... می‌گفتندش، که بدون سر و صدا و سوت می‌آمد زمین و آسمان را به هم می‌دوخت.

خم. پی. جی: (یا) «آرپاره» هر دو نام سلاحی بود که بچه‌ها خودشان ساخته بودند. به این ترتیب که خرج آرپی جی هفت را به ته خمپاره وصل کرده بودند و خم. پی. جی یا آرپاره مخفف آن بود.

خم شوت: یعنی آنکه خیلی(= خم) اشتباه(= شوت) می‌کند!

تعبیری است دلبخواه در زبان محاوره و نوعی اسم رمز بین تعدادی خاص که از روی مزاح می‌خواهند دیگران ندانند که آنها چه می‌گویند!

خوراك بره: علف. تعبیری بود از سر مزاح و مطایبت و در پاسخ «امروز غذا چی داریم» می‌گفتند؛ که بعضی تصور می‌کردند مراد از خوراك بره یعنی غذای گوشت بره‌دار. بعد شهردار می‌رفت و علف می‌آورد!

خوراك مرغ: دانه گندم و جو.

به همان تعبیر فوق‌الذکر. با این تفاوت که وقتی تصور چلومرغ پیش می‌آمد، شهردار می‌رفت و یك مشت دانه می‌آورد!

خوردیم به جشن و حالا اول بزم است: به دام دشمن افتاده‌ایم. حالا هم حسابی درگیریم و زد و خورد می‌کنیم.

تعبیری بود که در چنین شرایطی برای اعلان وضعیت خود به وسیله بی سیم به کار می‌بردند. که صرف نظر از به فال نیک گرفتن مقابله با خصم و تعبیر و تبدیل رنج و محنت آن به خوشگذرانی و عیش و نوش به تبع خشنودی خدا و بکام بودن جنگ، علاقه‌ای است در تشبیه جنگ و گریز به جشن، و وجه شبه آن، انواع سر و صداست که اساس جشن و سرور بر آن استوار است.

خوشه‌های خشم: بمبهای خوشه‌ای که خلبانان مزدور بعثی بر سر بچه‌ها در منطقه می‌ریختند. بمبهایی که گاه بیش از دو سوم آنها عمل نمی‌کرد و منفجر نمی‌شد و موجب خشم و عصبانیت دشمن را فراهم می‌نمود. «خوشه‌های مرگ» هم تعبیری است برای همین بمبهای خوشه‌ای، با این تفاوت که عمل می‌کردند و موجب شهادت برادران می‌شدند.

«خوشه‌های خشم» عنوان کتابی است از «جان اشتین بك» که براساس آن فیلم سینمایی هم تهیه شده است.

خون نامه: اوراق یا دفترچه‌هایی که موسوم بود به پندنامه و بیادگاری، شب عملیات یا شبهای نزدیك آن بچه‌ها از هم تقاضا می‌کردند که چیزی را به عنوان یادبود در آن بنویسند. آیات، احادیث، اشعار و سخنان بزرگان و آنچه به نظر خودشان فی البداهه می‌رسید نیز زینت‌بخش آن اوراق می‌شد. وجه تسمیه آن سوزن زدن به سر انگشت و با خون امضا

کردن زیر عبارات بود. البته گاهی صفحاتی از همان دفترچه یادگاری نویسی را به خون نـامه اختصاص می‌دادند و گـاهی صورت طـوماری می‌گرفت.

خیلی چیکه می کنی: خیلی مزه می‌ریزی و تکه می‌آیی، با این همه اصلاً به دل نمی‌چسبد!

خیلی عاشقه: خیلی تو حال و فکر و خودش هست. حواسش پرت است. آدم خودش نیست. کنایه از اینکه مات و مبهوت و غرق در محبت معبود است.

تعبیری بود که شبهای نزدیك عملیات و دقایق آخر زندگی مادی ـ احیاناً برای بعضی ـ بچه‌ها نسبت به هم داشتند؛ چون همه چیز با آهنگ رحیل معنی دیگری به خودش می‌گرفت. همه از یکدیگر می‌گریختند و برای ساعات و اوقاتی حتی از خود فارغ می‌شدند. گویی روح دیگـری در کالبـد همیشگی آنها جای گرفته است. درست مثـل عاشق که بد و خوب و آشنا و غریب و وقت و بی‌وقت و. . . نمی‌شناسد، محو و فانی درياد و جمال و جلال اوست.

د

دارکوب غذا پیدا کرده:
صدای تیربار در کوه پیچیده است و به گوش می‌آید. . .

داشتی ستاره‌ها را می‌شمردی:
مشغول نماز شب خواندن بودی.
وقتی با همه احتیاط و اخلاص در عمل نماز شب خوان و از آن جمله عبادت و تهجد، کسی از شب زنده‌داری و قیام و ترک بستر برادری در نیمه‌های شب مطلع می‌شد، و به نحویٔ سعی داشت تا به او بفهماند که اخوی ما که می‌دانیم شما اهل استغاثه و راز و نیاز و خلوت با خدا هستید، و او انکار می‌کرد و به هیچ وجه گردن نمی‌گرفت، می‌گفت: داشتی ستاره‌ها را می‌شمردیٔ!

دانشگاه

امام حسین(ع): ← عبارات آشنا.

دائم الوضو: برادرانی که در محوطه گردان همیشه با بلوز آستین کوتاه یا آستین بلند بالا زده و آماده وضو دیده می‌شدند. گویی دائم در حال تجدید وضو هستند. این عبارت در مورد برادرانی بود که غفلتاً بلوز آستین کوتاه می‌پوشیدند همراه با طعنی ملایم و مسالمت‌آمیز! ضمناً حاکی از میل همگانی آنها به نهی از منکر.

در جهنم: به پلاکهایی می‌گفتند که اولش دی. جی(= D.J) بود. بشوخی یعنی صاحب این پلاك نسوز، اهل بهشت نیست!

درد سر: «دنده سه» بلدوزر که استفاده از آن در جبهه ممنوع بود، و بر وزن آن این عبارت را می‌گفتند. کنایه از اینکه استفاده از این دنده باعث درد سر و گرفتاری به سین، جیم (= سؤال و جـواب) است، به دو اعتبار: یکی اینکه بلدوزر سه دنده بیشتر ندارد و حرکت با دنده سه، خصوصاً در غیر هنگام عمل، یعنی حرکت با حداکثر سرعت ممکنه، که تبعاً با جثه سنگین ماشین کنترلش مشکل و باعث خطراتی می‌شد، دیگر اینکه بعضی هنگام زدن خاکریز و جابجایی خاك هم از دنده سه استفاده می‌کردند؛ مثلاً برای سرعت کار. غافل از اینکه با این کار ماشین مستهلك می‌شود.

در صدت چنده: چند وقت جبهه داری. رویهمرفته چقدر در جبهه و منطقه بوده‌ای؟

«در صدت چند است» را بیشتر در مورد میزان

مجروحیت به کار می‌برند و در این معنی غیر از صورت خاص و رمزی دادن به سؤال، احتمالاً اشاره دارد به ارتباط آسیب دیدگی از جنگ با مدت حضور در جبهه و به تبع آن شرکت در عملیات و زد و خورد با دشمن.

دستش خط خورده: اشتباه کرده است.

دستش نمی‌رسد: نمی‌تواند هواپیماهای دشمن را شکار کند و بیندازد.

این نسبت را به سلاح ضدهوایی چهار لول می‌دادند که بردش بسیار کم بود. یعنی دستش کوتاه بود و گلوله‌هایش به گرد هواپیماهای مزدوران بعثی هم نمی‌رسید.

دستشویی پارتیزانی: استفاده از دشت برای قضای حاجت در خطوط پدافندی و هر کجا که آتش دشمن بر روی مواضع ما سنگین بود و رفتن به توالتهای صحرایی که به «راه دور» معروف بود، امکان نداشت.

دستمال گدایی شهادت: چفیه (= چپی).

دستمال نخی راه راه و چهار خانه طوسی روشنی که بچه‌ها لحظه‌ای از خودشان دور نمی‌کردند. دستمالی که به همه کار می‌آمد. دوای هر درد بی دوا بود و در میان همه وسایل شخصی و رزمی انفرادی از موقعیت ممتازی برخوردار. داشتنش به اندازه یك سلاح در میدان نبرد ضروری بود. و بیش از همه، خلوت و زاویه‌های خداجویی برادران را دیده بود. دستمالی که گویی توبره حاجت شهادت است که بر دوش و دامن و دستان

خالی از غیرِ رزمندگان از این سو به آن سو کشیده می‌شد. هم عبای قامت عشق و ارادت و عبادت بود و هم سجاده خاکساری و التجای بندگان گریخته از دام دیو و دد.

دستمال

همه فن حریف: ← عبارات آشنا

دسته می‌آید: آتش دشمن هر لحظه سنگین و سنگینتر می‌شود.
تشبیه به گوش رسیدن صدای طبل و شیپور و سنج دسته عزاداران حسینی در ایام ماه محرم که وجود دسته‌ای از مردم عزادار را تداعی می‌کند است به صدای توپخانه دوربرد دشمن؛ و از تدارك آتش برای زمینگیر کردن نیروهای ما و گرفتن هر گونه تحرك آنها حکایت می‌کند.

دشمن خبر کن: کسی که سرش تاس است و مو ندارد، و انعکاس نور ماه در سر او موجب لو رفتن حرکت ستون نیروهای ما به سمت دشمن می‌شود. البته عبارت خالی از مزاح نیست!

دفتر تقوا: دفترچه مخصوص یادگاری نویسی که معمولاً بچه‌ها داشتند و با خواهش و الحاح در مواقع خاصی مثل عملیاتها، از هم می‌خواستند تا به رسم نصیحت و وصیت، رسم الخطی بیادگار بنویسند که آنها را به کار آید؛ که بیش از هر چیز بالطبع و به تبع قرآن و اخبار، یکدیگر را توصیه به تقوا می‌کردند، تا جایی که گویی موضوع دفتر، تقواست.

دکمهٔ عقیدتی: دکمه بالای پیراهن. دکمه زیر گلو که بستن آن موجب پوشش بیشتر و حفظ عفاف می‌شود و جزء شؤونات دینی است.

دمپایی آزاد: کفش راحتی و دمپایی ئی که جلو در سنگرها و چادرها افتاده بود و صاحب نداشت و هر کس می رسید می پوشید. مال همه بود، هر کس رسید و پوشید. مثل «نیرو آزاد»هایی که در همه گردانها و کارها به کار می آمدند، مثل «آچار فرانسه گردان»؛ اگر چه به تعبیری، همه بسیجیها نیرو آزاد بودند.

دنده عقب برو صفر کیلومتر بشوی: پشت به زندگی و مافیها کن و رو به سوی او، تا به فیض شهادت برسی و به اصطلاح نونو بشوی؛ درست مثل روز اول که از مادر زاده شدی. از آنچه همه می کنند از روی عادت در یك معاش معمولی و دنیای مشترك بین حیوان و انسان دست بردار و پشت کن بـه همه آنچـه برای خیلیهـا اقبال است و خوشبختی، تا چیز دیگری بشوی. از راهی که همه می روند برگرد تا به مقصد و مأوای دیگری برسی.

دو تا شدن: ازدواج کردن و بدر آمدن از عوالم تجرد و یکی بودن.

وقتی می خواستند بـه کسی بگوینـد که کی ازدواج می کنی؟ می گفتند: کی دوتا می شوی؟ امثـال این عبارت، حجب و حیـای بچـه‌هـا و گریزشـان از صراحت را در مـواردی که چنین ملاحظه‌ای می طلبید، نشان می دهد.

دور میزت را مین گذاری کن: کنایه از اینکه مرخصی می روی مواظب باش تا موقعی که برمی گردی کسی پُستت را نگرفته باشد!

مزاحی بود که بچه‌ها با مسؤولینشان می کردند؛ با همانها که تره هم برای مقام خرد نمی کردند. برای همین هم خیلی خوششان می آمد.

در این تعبیر، مثل تعابیری از این قبیل اشاره و کنایه‌ای بود به بعضی کسان که پشت جبهه مسؤولیت داشتند و اگر بنا به مصالحی از آن منصب عزل می‌شدند فکر می‌کردند که در مملکت کودتا شده است، چون شایسته‌تر از خودشان را تصور نمی‌کردند که از مادر زاده شده باشد!

دوشکای بسیجی: اسلحه ژ. ۳.

مثل«توپخانه دستی» یا«توپ پنجاه و هفت» که کنایه است از اسلحه ژ ـ ۳، دست خالی بودن رزمندگان، خصوصاً بسیجیها، این صاحبان تهیدست انقلاب و جهاد را واگو می‌کند.

دیده‌بان ثابت: نیروهای ستون پنجمی که در شهرهای مرزی و نزدیك به جبهه حضور بلافصل داشتند و مرتب نقل وانتقالات نیروهای ما را به دشمن گزارش می‌کردند. مثل دیده‌بانی که او را کاشته باشند، گویی از محل مأموریت خود تکان نمی‌خوردند.

دین و ایمان از سر و صورتش، بیرون زده: آثار عبادت و سجده‌های طولانی در سیما و جَبین او هویداست. کنایه از اینکه باطن او به ظاهرش سرایت کرده است! بر خلاف بعضی که گاه ظاهرشان به باطن سرایت می‌کند: مثلاً بچه مسلمان هنرپیشه‌ای که اگر غفلت کند هویت نقش منفیش را می‌گیرد یا روشنفکر مآبی که گول الفاظ غُلمبه را بخورد و وقتی چشم باز کند که از آن طرف بام افتاده است.

دیوانگان حسین: نیروهای مردمی بسیجی که نان و جان و دل و دین خود را بر سر یك یا حسین گذاشتند. بچه‌هایی که مجسمه واقعی و مظهر عدالت و شجاعت و غیرت و همّت و غربت و مظلومیت و از خود گذشتگی آقایشان حسین(ع) بودند و بیش از هر کسی توانستند نقش آفرین نهضت حسینی برای این عصر و نسل باشند؛ عصر و نسلی که در آن، کفر کمر همت بسته و شیطان آخرین تیر ترکش خود را رها می کند.

دیوانگانی که مجنون پیش آنها«پیاده از راه مانده‌ای است». همانها که از آقا آبرو گرفتند و عزت آرمانهای حضرتش را حفظ کردند و با یك اشاره پیرو پیامبر انقلاب، جهت مرگ و زندگی را در این منظومه عوض کردند.

دیوانهٔ جبهه: تعبیری بود که بچه‌ها نسبت به حروف اول پلاکهای نسوز(= D.j) داشتند. از این قبیل بود عبارات: «دوست دار جبهه»، «دانشگاه جبهه»، و عبارت«در جهنم» که گذشت.

ذ

ذوالفقار: قایقهای دو موتوره . . .

نوع پیشرفته قایق موتوریهایی که در جنگ مورد استفاده قرار گرفت ـ قایقهای عاشورا ـ و از حیث عقب بودن موتورهایشان، «ری جِندر» خوانده می‌شوند در اصطلاح نظامی انگلیسی. اینکه در نگاه به این قایق از پشت سر، دو موتور آن مثل دو شمشیر تیز به نظر می آید وجه تسمیه‌ای بوده است تا در کنار عشق و ارادت بچه‌ها به اهلِ بیت خصوصاً صاحب ذوالفقار، این نوع قایقها را ذوالفقار بنامد.

ر

رادیوش یا حسین یا حسین می کند: رادیاتور ماشینش آب آب می کند. آب رادیاتور ماشینش جوش آورده است. یعنی فریاد العطش العطش رادیاتورش بلند است.

در اصطلاحات و تعبیرات، «یا حسین»، «به یاد لب تشنه‌ات یا حسین» و «مورد حسین جانی» را در مورد کسی که تشنه است، داشته‌ایم.

رادیو قرآن: برادری که هر روز صبح در مراسم صبحگاه، با یك لحن و آهنگ ثابت و واحد قرآن قرائت می کرد.

رادیو قرآن در اصل نام یکی از رادیوهای کشور است که روی موج معین و ثابتی، مرتباً تلاوت قرآن پخش می کند.

راه دور: توالتهایی که بنا به ملاحظات بهداشتی در فاصله

نسبتاً دوری از چادر و یا سنگر قرار داشتند. کنایه از اینکه راه درازی را مثل فاصله دو شهر باید طی کنی تا به مقصد و منظور برسی!

راهنما: دشمن خبر کن(← اصطلاحات و تعبیرات/۲)

رزقاً حراما: بشوخی و جدی نسبتی بود که به بچه‌های پر خواب و پر خور و کاهل در عبادت می دادند بچه‌هایی که بسیار اهل شوخی بودند! به این معنی که تو از امکانات و تدارکات جبهه استفاده مفید و شایسته نمی کنی و در واقع سرمایه وقت خودت و کمکهای مردمی را تلف می کنی. گویی این نعمتها بر تو حرام می شود و تو آنها را حرام می کنی.

رزقی: پسوندی بود که به دنبال اسم کوچك اشخاص با اشتها و پرخور می آوردند. مثل: علی رزقی، که خالی از مزاح هم نبود.

رستم یك دست: جنگاوری که یك دستش قطع شده است.

یعنی شیر اگر بی یال وکوپال هم باشد، از حیث نوع شیر است نه موش. مرده‌اش هم بر مرده مادون خودش ارجح است.

رفوزه شدن: صحیح و سالم از عملیات برگشتن. قبول(= شهید) و تجدید(= مجروح) نشدن. رد شدن و نمره نیاوردن و به قرب و جوار حق متعال راه نیافتن.

روحیه: بچه‌های کم سن و سال

که با هزار زد و بند و این را ببین آن را ببین به جبهه راه پیدا می کردند، و وجود آنها مثل حضور نیروهای پا به سن و احیاناً پیرمرد موجب غیرت و همّت و حساسیت بیشتر سایر رزمندگان می شد. چیزی مثل شرکت زنان در جنگ، یعنی شرایطی که سن و جنس و موقعیت جسمی نمی شناسد و طبعاً

در چنین وضعیتی، جوانان که از قدرت و قابلیت رزمی و دفاعی فزونتری برخوردارند احساس مسؤولیت و وظیفه بیشتری می‌کنند تا سایرین.

روزی هشتاد تومان: بسیجی. کارگر روزی هشتاد و ماهی دو هزار و چهار صد تومان.

بشوخی و جدی کنایه از توجه به اجر و مزد بنده خدا نداشتن و به خدا واگذاشتن امور. به عبارت دیگر کنایه از اینکه ببینید به ما که می‌رسند چطور حساب می‌کنند! با این خرج و دوره و زمانه! و بعضی ایهامات دیگر که در تعبیر وجود دارد.

روسپی منطقه: یاسر عرفات.

همان علیه ما علیه که هر روزی به رنگی و هر ساعتی با کسی و هر نفسی به رسم و روش و آیین و آدابی است، و از کار خدا و خلق غافل. مصداق آقا بالاسری که نه به زنده‌ها می‌ماند و نه به مرده‌ها، نه دنبال زنده‌اش می‌شود بروی نه دنبال مرده‌اش. همان که به همه مثل ملانصرالدین افسانه‌ای می‌گوید: تو راست می‌گویی!

روغن سوزی داشتن: خجالتی بودن. بیش از حد با همه رو دربایستی داشتن. کمرویی ئی که افراطش پر رویی است، و نه حجب و حیای سازنده یعنی مؤدی آداب بودن.

ز

زدی تو موتورش: خوب ساکتش کردی و نشاندیش سر جایش. درست زدی به هدف؛ بد جوری هم زدی. ناك اوتش کردی. موتور زبانش را از کار انداختی. نظیر: «زدی به بُرجکش» و «زدی به شِنیش». یعنی در گفتگو و بحث، حسابش را به اصطلاح رسیدی، بی‌هوشش کردی!

زدی تو نخاعش: حالش را گرفتی.

زدی به جایی که فلج شد! قدرت حرکت را از او گرفتی. دیگر نمی‌تواند بلند شود. از دور خارجش کردی. پرونده‌اش را در مباحثه زدی زیر بغلش. دیگر نمی‌تواند سرش را راست کند و از این قبیل معانی!

زره‌پوش: پوتین.
در مقابل کفش و دمپایی می‌گویند که برای راحتی به پا می‌کنند و به کار زمان صلح می‌آیند نه جنگ. یعنی کفش مسلح و آماده مقابله با هر شرایطی، پست و بلند راه و آب و گل و آهن و آتش و ناملایمات دیگر مقتضی منطقه.

زمین فَنگ: بخیز به زمین.
با اندکی مزاح، همان افتادن به زمین و یا خیز رفتنهای چند ثانیه‌ای برای امان یافتن از تیر و ترکش مستقیم. مثل «دوش فنگ» که با فرمان آن سلاحها را به دوش می‌گیرند و «پا فنگ» که سلاح را پایین می‌آورند و کنار پای راست قرار می‌دهند، پسوند «فنگ» را کنار زمین گذاشته‌اند و شده زمین فنگ!

زمین را گاز گرفتن: کپ کردن موقع حملات سنگین دشمن در زمین و هوا، به نحوی که امکان کمترین تحرکی وجود نداشته باشد. مثل تخته سنگ به یك شکل و حالت در گوشه‌ای افتادن و به زمین چسبیدن.

زنبور گزیده: نیرویی که هدف تیر قناصه گروهك کومله و دمکرات قرار گرفته و مجروح شده است. کنایه از اینکه آزار و اذیت جزءِ طبیعت و سرشت خائنین است. در مواقعی حتی خودشان را هم می‌زنند.

زوروی دسته: نیرویی که دور از چشم دیگران و بچه‌های دسته ظروف غذا را می‌شوید، ظروف آب را آب می‌کند و سنگر و چادر را نظافت می‌کند؛ به نحوی که هیچ وقت هیچ کس نمی‌داند که این کارها به وسیله چه کسی انجام شده است. کنایه از اینکه مثل زورو سر بزنگاه حاضر می‌شود، کارش را می‌کند و بعد

دوباره غیبش می‌زند.

زیر آبی نرو: سعی نکن با لطائف الحیل قضیه را دیگرگون کنی و صورت مسئله را کمرنگ. این تعبیر را وقتی به کار می‌برند که طرف مقابل بحث و گفتگو، مثل سوزن بانهای خطوط آهن مرتب، بشوخی و جدی خط عوض می‌کند و سعی دارد جهت حرف را بگرداند.

زیر پاسپورتتان را آقا امضا نکرده: نمی‌توانید داخل خاك عراق شوید.

وقتی برای عملیات یا گشت و شناسایی بچه‌ها ناگزیر بودند به داخل خاك عراق بروند و بعضی از سر مزاح یا بنا به عللی نمی‌آمدند به آنها می‌گفتند: زیر پاسپورتتان...

زیر شلواری آستین کوتاه: شورت پاچه بلند تا سر زانو. شورت خشت مالی، شورت با ایدئولوژی و... همه به همین معنی بودند.

س

ساجدین سجاده خون: بسیجیان از خود بی خبر.

ستادیها: برادران سپاهی که بیشتر مسؤولیتهای ستادی و سازماندهی نیروهای مردمی را به عهده داشتند تا پیاده نظامی.

ستارگان جبهه: نماز شب خوانها.
بچه‌هایی که مثل ستاره‌ها، شبها بیشتر پیدایشان می‌شد تا روزها که به کار و مسؤولیت اجتماعی بودند. شب بیشتر از روز در آسمان جبهه می‌درخشیدند و نور می‌افشاندند. همانها که ستاره‌وار، گمشدگان را امکان جهت‌یابی می‌دادند تا راه را از چاه باز شناسند، و زینت و زیور جمع بودند.

ستاره شناس: ← عبارات آشنا

ستون گردان: فرمانده گردان.
عمود خیمه و سرپناه رزمندگان. کسی که هم پدر است هم معلم و مدیر. دوست دلسوز و برادر

غمخوار همه. آنکه بیش از خود بچه‌ها آنها را می‌خواهد. رفیق شفیق. وجود مغتنمی که برای کوچك و بزرگ قابل احترام و عشق ورزیدن است.

سر فرماندهی: خانواده و اهل و عیال؛ با اندکی مزاح.

جایی که بدون هماهنگی با آن نمی‌شد در جبهه امنیت خاطر داشت و یکدل و یکهوا با دشمن دست و پنجه نرم کرد!

سر کوچه دعوا شده: دشمن دوباره شروع کرده به آتش ریختن.

هر وقت به طور ناگهانی و سراسیمه و دیوانه‌وار مزدوران بعثی شروع می‌کردند زمین و زمان را کوبیدن و حجم سنگینی از آتش را روی نیروهای ما ریختن و در این اثنا یکی می‌پرسید: چه خبره دوباره؟ به او جواب می‌دادند: هیچی؛ سر کوچه دعوا شده. و به این ترتیب آن همه شیطنت را در حد چیزی مثل چاقوکشیها و عربده‌جوییهای محلی لات و لوتها تنزل می‌دادند. درست مثل امام و مقتدایشان که وقتی منافقین مفتضح اینجا و آنجا شکم زنان و کودکان و کسبه را سفره می‌کردند و انفجار و کشتار و قساوت می‌آفریدند می‌فرمود: «ترقه در می‌کنند»، اینها دست و دلشان نمی‌لرزید و به حماقت آنها جداً می‌خندیدند.

سر گردنه نگه‌دار: در رکوع تأمل کن تا ما هم برسیم. نظیر: «ان الله مع الصابرین» گفتن، عبارتی بود که گاهی بشوخی بچه‌ها خطاب به امام جماعتی می‌گفتند که مشغول اقامه نماز بود.

سفره: نقشه و کالك عملیاتی و جغرافیایی.

اصطلاح کُدی بود که بیشتر دیده‌بانان استفاده می‌کردند، خصوصاً در مکالمات بی‌سیمی؛ از

این جهت که موقع مطالعه و کار روی آن، مثل سفره در مقابل خود پهنش می‌کردند. حظ معنوی نشستن سر چنین سفره‌هایی هم که در مقایسه با سفره غذا چیزی کم نداشت! که خیلی بیشتر داشت.

سنگر پیشانی: آخرین سنگر و نزدیکترین موضع ما در خط پدافندی نسبت به محل استقرار نیروهای دشمن؛ که به طور محسوسی جلوتر از امتداد خط قرار گرفته و از حداقل سه طرف! در معرض تیر دشمن است.

سنگر تخلیه: سنگری که در خط مقدم و با نبودن توالتهای صحرایی جهت تخلی استفاده می‌کردند. معمولاً هم این سنگرها قبلاً تخریب شده، آتش گرفته و منفجر شده بود.

سنگر حفره روباهی: سنگری انفرادی و نهایتاً با ظرفیت دو نفر که به صورت حفره روباه ساخته می‌شد. این سنگر بیش از دو متر و نیم عمق داشت و محل ایستادن بچه‌ها حدود نیم متر بالاتر از عمق آن بود که اگر دشمن، نارنجك داخل سنگر می‌انداخت به درون آن گودال می‌افتاد و موجش گرفته می‌شد و آسیبی به نیرو نمی‌رسید.

در این نوع سنگرها معمولاً بچه‌ها به حالت ایستاده پُست می‌دادند.

سنگر که نمی کنیم: حرف می‌زنیم.

صبر کن حرف ما تمام بشود بعد شروع کن.

این عبارت نظیر: «گِل که لگد نمی‌کنیم»، «خاکریز که نمی‌زنیم» و... جایی استفاده می‌شود که کسی داخل حرف دو نفر بیاید.

سؤالهای اشکی: سؤالهای سخت و اشك درآور که به این سادگیها

نمی‌شود از سر خود واکرد و با یك جواب سرسری از آن گذشت.

سؤالهای شب اول قبری: به همان معنی.

سوت و تیلتیم: کوچکت هستیم. مثل تیله سوت، ما را یك فوت که بکنی، صد تا معلق می‌زنیم برایت! خیلی ارادت داریم به شما، سوتیتم، بی اراده و چاکر در بست، هر چه بگویی.

سوره رهایی بخش: ← عبارات آشنا

سوز گِداکُش: سرمای فوق العاده طاقت فرسا و غیرقابل تحمل. سوز و سرمایی که افراد بی سرپناه و بی بضاعت را از پا درمی‌آورد.

سیب زرد خوردن: مجروح شدن. اسم کُد است که در مکالمات بی‌سیمی استفاده شده.

سیب سرخ خوردن: شهید شدن. اسم کُد است. برخلاف وضعیت زرد که بینابین سبزی و سلامتی، و قرمزی و تمام خطری است، وضعش قرمز است. خون سرخش در راه خدا بر خاك ریخته و به بارگاه آن راهنمای مطلق راه یافته است.

سیبل: ← عبارات آشنا

سید قسطی: آن که از ناحیه مادر سید بود؛ یعنی بنا به نقل فقط روزهای پنجشنبه هر هفته، به رسم جبهه، شال سبز سادات را به گردن می انداخت! از همین رو او را سید قسطی می‌گفتند.

سیسمونی نمی‌آورند: بلند شو برو صبحگاه چقدر می‌خوابی. و بشوخی: چنانچه فکر می‌کنی اگر مثل زن زائو بخوابی برایت بعد از ساعاتی سیسمونی می‌آورند، بدان که این خبرها نیست، بلند شو برو صبحگاه!

ش

شام خانوادگی: غذا و تنقلاتی که بچه‌ها در اعزامهای گردانی و برگشتن از مرخصی شهری به صورت دستجمعی و در اتوبوس و قطار می خوردند. خورد و خوراکی که خانواده‌ها برای بچه‌هایشان به عنوان خرج راه تدارك دیده بودند. غذاهای مختلف از حیث رنگ و طعم و حجم که وسط نهاده می شد و همه از هرچه بود میل می کردند و به آن غذای خانوادگی می گفتند.

شام صبحانه: نان و پنیری که شب به عنوان شام می دهند و بچه‌ها در سفره صبحانه و با چای شیرین با آن بیشتر آشنا هستند تا سفره شام.

اشاره و کنایه‌ای است به وضع تدارکات و

تدارکاتچی که بچه‌ها همیشه میانه‌شان با آنها شکر آب بود! و دل خوشی از آنها نداشتند!

شاه داماد: کسی که احتیاج به آب پیدا می‌کرد و محتلم می‌شد.

شاهین سپاه: ماشین تویوتا لندکروز، که سمند تیز پا و توسن چموش جبهه‌هاست، و در فاصله چشم به هم زدنی از نظر غایب می‌شود. همان که «اف کروز»، «موشك زمین به زمین»و... هم می‌گویندش. بشوخی بر روی بعضی تابلوها، به عنوان علائم راهنمایی و رانندگی می‌نوشتند: خطر! جاده لندکروز دارد.

شب دامادی: شب عملیات.

شب شهادت و خلعت رضا پوشیدن. شب کام و لذتی زایل نشدنی و جاودانه. شب پادشاهی هر دو عالم. شب وصال. شب خلوت با خدا. شب درك و دریافت محضر حق. شب لبیك گفتن به دعوت«ارجعی الی ربك... فادخلی فی عبادی... وادخلی جنتی.»

شب زفاف: شب حمله. به معنی فوق‌الذکر.

شب شکن: نیروهای عمل کننده و عملیاتی.

گردانهای خط شکن. آنان که با هجوم بی امان خویش به دشمن، ظلمت شب تجاوز و تحمیل را به روز و روشنی صبح پیروزی تبدیل می کنند و قوای مزدوران بعثی را که مصداق بارز شب و تیرگی و تباهی هستند درهم می نوردند.

شب صحبت نداره: حرف بی‌مورد و بی‌جا و خالی از لطف نزن.

تعبیری بود متأثر از تذکر مکرر فرماندهان در خاموشی گزینی، و عادت به سکوت در شب،

خصوصاً در نقاطی که فاصله ما با دشمن زیاد نبود یا به لحاظ احتمال کمین زدن دشمن و گشت و شناسایی آمدن آنها. چون در شب صدا و کمترین حرکات در نهایت ناچیزی، مثل نور منعکس می شود و تا مسافت نسبتاً خوبی به گوش می رسد و دیده می شود.

شبنما: نورانی.

آنکه مثل مهره‌های شبنمای تسبیح و علائم شبنما در صفحه ساعتهای مچی و طاقچه‌ای و مثل خود نور در تاریکی و ظلمات می درخشد و تشخص دارد.

شبنما تعبیری بود که بچه‌ها برای نیروهای مخلص و اهل مراقبت و سالك به کار می بردند. نظیر: «فاز بالا ست»، «مهتابی قورت داده» و امثال آن که حکایت از تأثیر باطن بر ظاهر آنها دارد؛ البته با اندکی مایه شوخی و ملاطفت.

شب وحدت: شبهای جمعه‌ای که بچه‌های يك سنگر با تأمین مایحتاج از تدارکات و مقداری خِرت و پرت که خودشان تهیه می کردند، از بقیه برادران دعوت به عمل می آوردند و يك سفره بزرگ می انداختند و شام را دور هم می خوردند، و به این وسیله همدلی و همفکری بیشتری را به وجود می آوردند و اگر احیاناً مشکلات جزئی به وجود آمده بود رفع و رجوع می کردند.

شربت: (شربت شهادت) عملیات و توفیق مقابله با دشمن بعثی.

اصطلاحی بود که در بی سیم و مکالمات تلفنی رواج داشت. به این معنی که هر وقت می خواستند

وقوع عملیاتی که در پیش بود یا تازه شروع شده بود را به اطلاع هم برسانند می گفتند: اگر دیر بجنبید، شربت(= عملیات) تمام می‌شود، و بـه اعتبار دیگر: شهد گوارا و شربت شهادت تمام می شود و از قافله باز می مانیم.

شربت سینه: کمپوت گیلاس و آلبالو، که بچه‌ها در میان سایر کمپوتها علاقه خاصی به آن داشتند. مرهم سینه بود. داروی هر درد بی‌درمان! و چون معمولاً کمپوت را به خاطر خوش هضمی آن برای بیمار هدیه می برند، بچه‌ها هم بشوخی و جدی مایل اند بگویند: ما هم مریض هستیم و بالطبع اُولیٰ برای کمپوت خوردن!

شست پای ما را هم بگیر: دست ما را هم بگیر و با خودت ببر آن بالابالاها.

عبارتی بود که بچه‌ها هر وقت بـه اشخاص عارف مسلك و شاخص در عبادت می‌رسیدند می‌گفتند. کنایه از اینکه اگر ما کله پا شده‌ایم و در حدی نیستیم که دست ما را بگیری، شست پای ما را هم که بگیری راضی هستیم.

شکارچی: برادرانی که به کمین می‌رفتند و در عملیات آبی خاکی گاهی ساعتها کنار آب انتظار می کشیدند تا سر یك مزدور بعثی از آب بالا بیاید و بزنند تو ملاجش.

یا برادرانی که تله می گذاشتند و خود در جان پناهی کشیك می‌دادند تا در موقع مناسب مثل اجل جان دشمن را بگیرند.

شکلات بسیجی: نارنجك دستی.

چیزی که از فرط علاقه و ضرورت، بچه‌ها

لحظه‌ای ترکش نمی کنند و جیبهای خالی آویخته به فانوسقه آنها همیشه پر آن است. شکلات سمی، که لایق جان و کام دشمن است.

شکلات جنگی خور: بشوخی به تدارکاتچیهای مظلوم می گفتند که همیشه به اصطلاح یکی از در می خوردند یکی از دیوار؛ هم باید کلّی دوندگی می کردند برای جمع و جور کردن خرت و پرت و غصهٔ نبود یا کمبودش را بخورند، هم اگر اندکی تأخیر می شد در تدارك، پاشنه در تدارکات و میله چادر آن را بچه‌ها از جا در می آوردند و کلی هم حرف قد و نیم قد، نظیر همین تعبیر«شکلات جنگی خور» بارشان می کردند! یعنی بشوخی: شکلاتهای جنگی مخصوص عملیات را تنها تنها می خورند.

شکلات سنگی: شکلات جنگی.

شکلاتهایی که، صد رحمت به سنگ و کلوخ. هر چی آب دهن می بستی به رویشان و با دندانهای نیش و بعد آسیاب مشت و مال و ورزشان می دادی، پناه بر خدا، حسرت گفتن یك آخ را هم به دل آدم می گذاشتند. بزاق دهانی که مثل اسید سخت‌ترین غذاها را خرد و خمیر می کند لب این شکلاتها را تر هم نمی کرد. خلاصه، کار به جایی می رسید که آن را به حال خودش بگذاری گوشه لپ و بروی پی کارَت!

شکم شکن: ماشین تدارکات.

بر وزن خط شکن. یعنی وسیله‌ای که با هجومش و محتویاتی که بارش بود، در مقابل تمام توپ و تشرهای امعاء و احشا از میدان بدر نمی رفت و همه را سر جایشان می نشاند و آنچنان فتح-

الفتوحی می کرد که صاحب آن را از پای درمی آورد و گوشه‌ای ولو می کرد، که بگوید: شهردار بیا منو وردار!

شلبچه: شلمچه و حلبچه.

به قصد مزاح، و تسامحاً با گفتن شلبچه، شلمچه و حلبچه را که اسم دومنطقه است اراده می کردند.

شلوار اوینی: شلوارهای شش جیب خاکی رنگی که در زندان اوین تهیه می شد و پارچه‌اش هم جنساً به اسرائیلی معروف بود. شلوارهای بسیار خوش ترکیب و خوش فرم و مورد علاقه بچه‌های جبهه.

شل و شولتیم: خیلی مخلصتیم.

نظیر: تیل و سوتتیم. یعنی کتك خوره‌تیم. کوچکتیم؛ کوچکی که بزرگتر او هرچه بخواهد همان می کند و از خودش پای اراده و استقلال رأی و تکروی ندارد.

شورت دو نفره: شورتهای پاچه بلند و فوق العاده گشادی که به عنوان کمکهای مردمی و هدایای آنها به جبهه ارسال می شد. همانها که «شورت مامان دوز»، «شورت با ایدئولوژی» و... هم گفته می شدند.

شورت خشت مالی: همان معنی، به اضافهٔ شباهت جستن به شورتهایی که کارگران گِل لگد کن و خشت زن در کوره‌پزخانه‌ها و مناطق تولید آجر می پوشند و به اقتضای تحرکی که مستلزم آن کار و شرایط بخصوص است، بی اندازه گشاد و تا سر زانو هستند.

شوش می زند: حرفهای بدون پایه و اساس می زند. حرفهای چاله میدونی؛ محله‌ای نزدیك میدان شوش قدیم در تهران که ظاهراً پاتوق اشخاص لات و لوت بوده

است.
البتّه نسبت، خالی از مزاح نیست. یعنی بسا این تعبیر را بچه‌ها برای کسی به کار می بردند که واقعاً چنین وضعی نداشت.

شو نگلیس: شوروی و انگلیس. از همان ترکیبات دلخواهی که گاه و بیگاه بچه‌ها خلق می کردند. این تعبیر را بیشتر جایی استفاده می کردند که قرار بود مثلاً بگویند: مرگ بر شوروی، مرگ بر انگلیس. و به این ترتیب میانبر می زدند و به اصطلاح قال قضیه را می کندند.

شهر گناهان کبیره: تهران.
تعبیری که بین بچه‌های شهر تهران رایج بود، و وجه تسمیه آن بی حجابی و بدحجابی زنان در برخی مناطق و خیابانهای پر رفت و آمد و در معرض دید همگان؛ که برای بچه‌های بسیجی که بالطبع شهر را با بهشت جبهه مقایسه می کردند به هیچ وجه قابل گذشت نبود، آنهم سالها پس از انقلاب.

شهید آینده: کسی که آفتاب لب بام شهادت بود و دیر یا زود می پرید و می رفت. به اعتباری، درست مثل شخص پا به سن و پیر فرتوتی که: مرگ برای همه حق است و بالاخره حق به حق دار می رسد؛ اما پرونده او را گویی گذاشته‌اند رو و زودتر به حسابش می رسند. نسبت شهید آینده را صرف نظر از وجه مزاح آن، بچه‌ها غالباً به افرادی می دادند که گویی خودشان هم عجله دارند برای رفتن و ملحق شدن به یاران شهید و جوار حق متعال.

شهید می شوی: اینقدر کار و تلاش و از خود گذشتگی و فداکاری نکن.

کنایه از اینکه اگر این کارها را بکنی محبوب خدا می‌شوی، و هر که محبوب و منظور او جل و علا بشود، او را می‌برد نزد خودش. و بشوخی یعنی: خودت را دستی به کشتن نده. این کارها را نکن که عزیز می‌شوی. به خودت رحم کن!

شیپور را بنواز: آرپی جی زن آرپی جی بزن.

تانك و نفربر زرهی دشمن را نشانه بگیر. تشبیه قبضه سلاح آرپی جی خصوصاً ته قبضه است به شیپور و به تبع آن آرپی جی زن به شیپورچی؛ با مایه‌ای از مزاح و مطایبت.

شیخ اجل: ← عبارات آشنا

شیطان سوارش شده: «شیطان از او کولی می گیرد» هم می گویند. و هر دو را بترتیب برای محتلم شدن ونماز صبح را بیدار نشدن استفاده می کنند. که گاهی هر دو لازم و ملزوم می‌شوند. یعنی شیطان...ش کرده و سوارش شده. اورا با هیچ وپوچ فریب داده و از راه بدر برده است.

ص

صاحب صدا: کسی که حدث اصغری از او بناگاه سرمی زند.

صافی: ← عبارات آشنا.

صبحش بخیر شد: بالاخره توانست به هر مصیبت و جان کندنی بود از زیر صبحگاه و مراسم آن به اصطلاح شانه خالی کند و نیاید. یعنی قضیه به خیر و خوشی تمام شد. بی آنکه برای این نیامدن به جایگاه از او عذری بخواهند و تهدیدش بکنند به تنبیه و تنبّهی یا اینکه عذرش را بخواهند.

تعبیری است که صرف نظر از همه خواص صبح و صبحگاه و نرمش و ورزش و شعارهای گروهی و دعا و مناجات آن، نشان می دهد که طبع و میل آدم در حال طبیعی و بدون اکراه و اجبار

عموماً روی خوشی نشان نمی‌دهد به ترك بستر و خواب نوشین صبحگاهی و آمدن به محوطه و قبول سرما و زحمت «بدو بایست» و سایر اوامر و نواهی !

صفحه کلاج: بشوخی و جدّی یعنی کوکوی سیب زمینی، خصوصاً سرد آن، اگر بخواهی با نان بیات بخوری. غذایی که گویی تا روز قیامت بین او و گوشت قهر و جدایی بود! سفت و زمخت. دور از برکتش، صدرحمت به تسمه نقاله و صفحه کلاج !

صفر آزاد نمی‌شود: چقدر طولش می دهی.

چقدر طولانی شد توالت رفتن تو. بیا بیرون تا دیر نشده. نکند صفر آزاد نمی کند؟ همه، معانیی بود که از پشت سؤال «صفر آزاد نمی شود» بیرون می آمد و بچه‌هایی به کار می بردند که پشت در توالت در نوبتی غیر قابل تحمل بودند. در این تعبیر شباهت می جستند به کُد مخابراتی شهر که با صفر شروع می شود، و در ساعات اداری و صبح بسختی آزاد می شود و در ادامه آن شماره منظور و مقصود گرفته می شود.

صورتش سوخته: بس که نورانی است و اهل تقوی و کف نفس، گویی خود این نور و روشنایی و به تبع آن حرارت خودش را هم سوزانده و ذوب کرده است!

تعبیر صورتش سوخته را در جایی استفاده می کردند که شخص مخاطب بفهمی نفهمی کمی سبزه‌رو و سیه‌چرده بود. ملاطفت و مزاحی بود بسیار مثبت و سازنده.

ض

ضدزره: آرپی جی‌زن قهار و زبردستی که تیرش ردخور ندارد. هنوز خلاصی ماشه را نگرفته، بر جك تانك دشمن روی هوا معلق می زند و شنیش وارفته و تکه‌تکه شده است...

ضریب زاویه صفر شده: شهید شده است.
وقتی ضریب زاویه توپ صفر شود، لوله آن افقی و موازی افق و سطح زمین قرار می گیرد. این حالت، چون قبلاً «افقی برگشتن» به معنی شهادت، و شهید برگشتن فرد را داشته‌اند، وجه شبه یا تسمیه‌ای شده تا در مورد برادری که شهید شده بگویند:
ضریب زاویه...

ط

طبل اسکندر: قبضهٔ کاتیوشا، وقتی که در فاصله‌ای نسبتاً دور شلیك می‌کند و رگبار می‌زند؛ صدای طبلی را می‌ماند که دم به دم نواخته می‌شود. . .

طرح کیلویی: طرح حجمی و بی قیمت که ملاحظات بایسته در آن کمتر به چشم می‌خورد. طرح عاری از نکته‌سنجی و محاسبات دقیق که بتواند به شبهات و ایرادات اطراف خود جواب قانع‌کننده بدهد. طرحی که ظاهرش به طرح می‌ماند و باطنش به همه چیز.

طلایی شده: ترکش خورده است.
عبارت طلایی شده را پسوند عضوی می کردند که مجروح شده و مورد اصابت تیر و ترکش قرار گرفته

ط

طبل اسکندر: قبضهٔ کاتیوشا، وقتی که در فاصله‌ای نسبتاً دور شلیك می‌کند و رگبار می‌زند؛ صدای طبلی را می‌ماند که دم به دم نواخته می‌شود. . .

طرح کیلویی: طرح حجمی و بی‌قیمت که ملاحظات بایسته در آن کمتر به چشم می‌خورد. طرح عاری از نکته‌سنجی و محاسبات دقیق که بتواند به شبهات و ایرادات اطراف خود جواب قانع‌کننده بدهد. طرحی که ظاهرش به طرح می‌ماند و باطنش به همه چیز.

طلایی شده: ترکش خورده است.
عبارت طلایی شده را پسوند عضوی می‌کردند که مجروح شده و مورد اصابت تیر و ترکش قرار گرفته

بود؛ مثل: دستش طلایی شده، سرش طلایی شده، و نظیر آن.
در این تعبیر جنس تیر و ترکش به طلا تشبیه شده و معنی زینت به خود گرفته است و حکایت از به فال نیك گرفتن زخم و جراحت در راه خدا دارد که به جای نقصان موجب کمال شده است. یعنی: اگر توزخم زنی بِهْ که دیگری مرهم / اگر توزهر دهی به که دیگری تریاك.

طناب صخره: شال کُردی که به دور کمر می بندند و جزء البسه آنهاست و عادتاً در همه شرایط، کوچك و بزرگ، آن را به کمر دارند و بسیار بلند و جنساً محکم است. با اندکی مبالغه، چیزی شبیه طناب صخره، طنابی که با آن در ارتفاعات «راپل» می کنند و فراز و فرود می آیند.

ع

عاشق شدی: حرفهای عجیب و غریب می‌زنی؛ به حال خودت نیستی. اهل کشف و کرامت شده‌ای. حال و روزت عادی نیست؛ مثل همیشه نیستی. تأثیر عشق است که کیمیاست، و از این قبیل معانی.

عاشق کردستان: علاف کردستان. ایوالله کردستان. همه تعابیری بودند که در کردستان، با داشتن پلاکهای نسوزی که حروف و علامت اختصاری A.K داشتند برای بچه‌ها تداعی می‌شد و بالتبع، این نسبتها را به خودشان می‌دانند.
این پلاکها اکثراً در کردستان به وسیله تعاون لشکر به نیروهای رزمنده داده شده بود.

عامل مرگ: توپ ۱۰۶ . . .

چون تیرهای آن دقیق و مستقیم به هدف اصابت می کرد و با قدرت تخریب زیادی که داشت برای از بین بردن سنگرها و تجهیزات زرهی دشمن به کار می رفت، عامل مرگ دشمن تلقی می شد.

عبدالله: کسی که زیاد عبادت می کرد. دائم در کار نماز و روزه و نذر و نیاز بود. اهل خلوت و گوشه‌گیری و ذکر و فکر. تارك دنیا و ذاکر آخرت.

عباس آقا: بشوخی و جدّی، کسی که در هر کاری دخالت می کند و خودش را قاطی. از همه چیز می خواهد سردر بیاورد. راجع به همه چیز می پرسد. چنین فردی را اگر در اموری که به او مربوط نمی شود زیاد وارد می شد، «سر عباس» می گفتند و اگر باز هم کنجکاوی به خرج می داد، «عباس مرکز» می گفتند. اما اینکه چه نسبتی بین کلمه عباس و معنای منظور بود، خدا عالم است!

عرفانش مدل بالاست: بسیار اهل سیر و سلوك و عبادت و ریاضت است.

عزرائیل مرگ: بسیجی.

نیروی مردمی رزمنده‌ای که مرگِ مرگ را در آستین جرئت و همت والای خود دارد. بی ترمزی که در راه رسیدن به حق، هیچ چیز جلودارش نیست. با یك اشارت امام (ره) موتور عشق و ارادتش روشن می شود و آنچنان مرگ می آفریند برای دشمن که عزرائیل انگشت به دهان می ماند. چنانکه ملك الموت با رسیدن اجل و مهلت زندگی بنی آدم در هر نقطه و شرایطی که باشد، تا کُلَه چرخ دهی می رسد و شخص را قبض روح می کند، او در

کار گرفتن جان مزدوران است؛ چنین ابّهت و قدرتی دارد. مرگ از او می‌گریزد. همان که خستگی را خسته کرده است.

عشقستان: ← عبارات آشنا.

عصای دست: ← عبارات آشنا.

عقبات: واحد ادوات.

واحدی که معمولاً بنا به نوع وظیفه‌ای که دارد بسیار عقبتر از سایر نیروهاست. واحدی که با پشتیبانی آتش خود به پیشروی و استقامت بچه‌ها در خط کمك می‌کند. کنایه از اینکه زیادی عقب است!

علمدار: فرماندهی گردان. جلودار و پیشکسوت. هادی و مرشد نیرو در میدان نبرد و معرکه کارزار.

عمر کپسول خواب: آن که مثل بیمار در بستر و رختخواب است. گویی خاصیت دیگری ندارد، خدا او را خلق کرده است که خواب جاکند. کسی که با دیدن او مثل خوردن کپسول خواب، حالت خماری به انسان دست می‌دهد!

غ

غذای خشم شب: لوبیا.
کنایه از سر و صدای بیش از حد شکم پس از خوردن این غذاست، که بی‌شباهت به توپ و تشرها و بگیر و ببندهای خشم شبها (= رزم شب) نیست ؛ البته بشوخی!

غذای دریایی: غذای آبکی!
غذایی که به اصطلاح، مایه و ملاطش کم است. عوض همه چیز، آب جوشیده است. غذاهایی مثل: آبگوشت، آبدوغ، سوپ و نظیر آن، که خصوصاً وقتی نیروزیاد می‌رسد، دریا دریا آبش را زیاد می‌کنند.

غسل شهادتش کامل نبوده: مقدمات کارش جور نبوده والاّ شهید می‌شد.

نسبتی بود که به بچه‌های گشت و شناسایی می‌دادند، وقتی که از دام دشمن می‌رهیدند و می‌توانستند سالم به مقرّشان بازگردند؛ همچنین به نیروهایی که در عملیات شهید و مجروح و اسیر نمی‌شدند و زنده می‌ماندند. کنایه از اینکه او نیّت و قصد شهادت نکرده بوده والاّ ردخور نداشت.

غیبت چند بخش است:

حرف خودتان را بزنید. غیبت نکنید. چکار به کار مردم دارید! وقتی دو نفر با هم مشغول گفتگو بودند، در جمع یا در معرض رفت و آمد بچه‌ها، تا به اسم شخصی می‌رسیدند، نفر سومی پیدا می‌شد و بی آنکه کاری با خیر و شرش داشته باشد و اصلاً ببیند قضیه از چه قرار است می‌گفت: غیبت چند بخش است؛ که هم مایه تذکر و تنبّه بود هم مزاحی کرده بودند.

ف

فاز بالاست: خیلی عصبانی و از خود بیخود شده است.

فتیله‌اش دود می‌کند: زیادی عارف است.

فتیله‌اش رفته بالا: خیلی اهل عبادت و نماز و دعا و خلوت با خداست. از نورانیتش معلوم است که فتیله معنویتش بالا رفته.

فدای لب تشنه‌ات یا حسین: من تشنه‌ام. به من آب بدهید.

تعبیری بود که سر سفره، موقعی که دست بچه‌ها از آب کوتاه بود، به کار می‌رفت؛ یا در مجالسی که یکی ظرف آب را برمی‌داشت و دور

می‌چرخید. به این وسیله اظهار حاجت می‌کردند، که نوعی یاد آقا ابی عبدالله‌الحسین(ع) هم بود.

فردا به مادرت بگو برود برایت شناسنامه بگیرد: از یك خطر و مرگ حتمی جان سالم بدر بردی؛ مثل اینکه دوباره تو را خدا به مادرت داد. و با این احتساب تو نوزادی و باید برایت شناسنامه جدید بگیرند!

فرشته نجات: آمبولانسهایی که در خط رفت و آمد می‌کردند و در نجات مجروحین و مصدومین و انتقال بموقع آنها به چادرهای اورژانس مستقر در منطقه عملیاتی نقش اساسی داشتند.

در آن هنگامه جنگ و گریز و شدت آتش و وسعت جبهه، برای بچه‌هایی که براحتی ممکن بود از نظر پنهان بمانند و با شدت خونریزی یك زخم هر چند سطحی، کارشان به جای باریك بکشد، در حکم فرشته‌ای بود که پرواز می‌کند و چون به همه اشراف دارد سر بزنگاه می‌رسد.

این اصطلاح را در مورد امدادگرها نیز داشته‌ایم. (← اصطلاحات و تعبیرات /۱)

فعلاً جلسه است: در حال حاضر مسئول و فرمانده، مشغول غذا خوردن است.

بشوخی و جدی کنایه از این بود که متأسفانه درصد زیادی از مسئولین نسبت به ارباب رجوع چنین عکس‌العملی دارند. یعنی هر وقت سراغ آنها را بگیری، وقت و بی‌وقت، درست و غلط و راست و دروغ بلافاصله می‌گویند: جلسه است.

و با این کلی گویی سعی می کنند نشان بدهند که همیشه ایشان در کار امور مهمتر هستند! بحث و فحص و فکر و شور و مشورت و طرح و برنامه و اجرا. و این مرض، آنقدر واگیر و مسری است که بعضی می گویند کشور ما جمهوری جلسات است!

فك و فامیلهای هاچ: حشرات.
پشه‌ها و مگسهای سمج که در نقاطی از جبهه و فصلی از سال، به هیچ صورتی دست از سر بچه‌ها برنمی داشتند. همان «پشه‌های کلاه‌آهنی» و «نیش مته‌ای» و. . . هاچ زنبور عسل است در کارتونهای برنامه کودکان صدا و سیما.

فلاشرت را خاموش کن: سیگارت را خاموش کن. روشناییش را پنهان کن. تعبیری بود که بچه‌ها در شبهای خط مقدم و برای سیگاریهای غیر محتاط داشتند.

فلانی روحیه دارد: (بشوخی) او برای غذا خوردن اشتهای خوبی دارد. آدم با روحیه‌ای است (خوب می خورد. غذایش خوب است!) ما باید از او روحیه بگیریم! روحیه‌مان خیلی خراب است، نه خواب داریم نه خوراك!

فلفل نبین چه ریزه: مین ام. ۱۴ امریکایی را می گفتند.
مینی با جان و جثه کوچك، و قدرت انفجاری بالاتر از مین گوجه‌ای شکل. مینی دارای خرج گود که با طناب به زمین بسته می شد تا موقع باد و باران جا به جا نشود.

فلق: نماز شب خوان؛ از آن جهت که غالباً به واسطه استحباب و فضیلت نماز شب در فاصله‌ای نزدیك

به نماز صبح ، طوری آن را بپا می داشتند که وصل شود به نماز صبح و سپیده‌دم ؛ لحظه‌ای که فلق خوانده شده ، در مقابل شفق .

فلم تقتلوهم: دشمن شناسایی شد ، مواضع او را با آتشبار بزنید .

اسم کدی بود که دیده‌بان به وسیله آن اعلام وضعیت می کرد و بچه‌های آتشبار بلافاصله با رمز و تعبیر «ولکن الله قتلهم» شروع به اجرای آتش می کردند .

فلّه بر: ماشینهای بنز نوع کامیون و ده تن دارای اطاق کمپرسی که در آن بچه‌ها را برای عملیات و بردن پای کار مثل فله (= گندم و جو و سیمان و . . . باز و بسته‌بندی نشده) به روی هم می ریختند و با کلی هول و تکان به پیش می بردند !

فیس بمب: خمپاره ۶۰ .

همانکه «نامرد» ، «عزرائیل» ، «سربزنگاه» ، «موش کور» ، «خمپاره جیبی» و . . . هم می گویندش . میهمان ناخوانده‌ای که بدون سر و صدا این جا و آن جا جاخوش می کند ؛ فیس ، بمب !

فیض بردن: پا مرغی و کلاغ پر و سینه‌خیز و . . . رفتن !

وقتی کسی از بچه‌هایی که بنا به اقتضایی ، مقداری پا مرغی و . . . رفته بودند می پرسید : کجا رفته بودید و چه کار می کردید ، برای اینکه نشان بدهند اندوهی به دل راه نداده‌اند می گفتند : رفتیم فیض بردیم . یعنی اگر برای خدا باشد ، نوشیدن زهر هم عسل می شود .

فیلتر: جنگ و جبهه .

صافی و ظرف و وسیله‌ای که محتوای خود را

تصفیه می‌کند، و هر که و هر چه از آن عبور کند پالایش می‌شود؛ ناخالصیها و ناشایستهای او را می‌گیرد و زرناب و حقیقت وجودی او را به ظهور می‌رساند. تعابیری که امام عشق و پیشوای پرستش راجع به بسیج و بسیجی دارند ناظر بر همین روح دگرگون شده و شخصیت بازیافته آدمی است در جنگ.

فیلتر شهادتت مبارک: ← عبارات آشنا.

فیلم سینمایی تعریف کردن: نقل خاطرات خود با آب و تاب تمام.
ذکر همه جزئیات با حالات و حرکات مخصوص به خودشان برای هر چه واقعی و حضوریتر نشان دادن وقایع. مثلاً صدای سوت خمپاره و انفجار و لت و پار شدن بچه‌ها را در آوردن و ترسیم کردن. وقتی کسی حکایتی را به این نحو بازگو می‌کرد بچه‌ها می‌گفتند: فیلم سینمایی تعریف می‌کند. مراد تعریف برنامه‌های آینده سینمایی است، که گوینده قبل از آغاز نمایش فیلم روی اکران، با آن بلوفهای تبلیغاتی و تجاری لاله‌زاری انجام می‌دهد.

فیلیك را ببند: فلکه را ببند.
بس است دیگر. صحبت نکن. ادامه نده خسته شدیم. این عبارات را در حالی می‌گفتند که بعضاً با دست، طرز بستن فلکه و شیر آب را هم نشان می‌دادند. کنایه از اینکه هر چیزی اندازه‌ای دارد؛ اگر حرف، آب هم باشد زیادش باعث خرابی و ویرانی است نه آبادی!

فیوزت نپرد: خیلی نورانی شده‌ای.

با این همه چراغ که روشن کردی و نوری که از وجودت ساطع است، فیوزت مثل فیوز کنتور برق نپرد! شهید نشوی. نسوزی. نپری و ما را جا بگذاری در این دنیای ظلمانی و تاریك. مراعات ما را هم بکن! نسبتی بود که بشوخی و جدی به بچه‌هایی می دادند که در قول و فعل و حال آنها تقوا عیان بود، و بسیار اهل پرهیز بودند. گاهی هم به شوخی و طعنه به بچه‌های سخت و خشك و اهل افراط که کسی جرئت نداشت در حضورشان دست از پا خطا کند می گفتند.

فیوزت نسوزد: به همان معنی.

ق

قارپوز: (= هندوانه) توپ ۱۳۵ میلیمتری. . .

قارقارك: هواپیمای p ۶۷۱. هواپیمایی که موقع فرود آمدن و بمباران مانند هواپیماهای قدیمی قارقار صدا می کند.

قاشق تاشو: بر وزن «قنداق تاشو» (= سلاح کلاش) نام قاشقهایی بود که بچه‌ها در منطقه برای گم نشدن و قابل حمل و نقل بودن، دم آنها را خم کرده و مثل خودکار در جیبشان می آویختند؛ تا هر وقت اراده کردند آماده به خدمت باشد! البته جنسشان هم طوری بود که سرشان درد می کرد برای خم شدن.

قاطر: موتور هوندا تریل مدل ۱۲۵! که مثل قاطری چموش دشت و کوه و کمر را طی می کرد و در کمتر از چشم به هم زدنی از جا می پرید. سبك مثل

پرنده و مأنوس با ارتفاعات و پرتگاهها و دل دره‌ها مثل قاطر!

قبیله آب کشکیها: بچه‌های اعزامی از استهبان استان فارس که غذای محلی‌یی دارند مرکب از آب و کشك و پیاز، و همین بهانه این مزاح شده است.

قرص رفع خستگی: صلوات بر محمد و آل محمد(ص).

شعاری که روح تازه می‌دمید در کالبد خسته و احیاناً کسل بچه‌ها در کلاس، مجالس وعظ و سخنرانی؛ خصوصاً در شرایطی که عرصه تنگ می‌شد بر بچه‌ها و مسائل و مشکلات یکی پس از دیگری به میدان می‌آمدند و حریف می‌طلبیدند. صلوات راحت جان بود و باز کننده نطق و موجب هماهنگی و وحدت و همدلی.

قرص ویتامین: کاری که به صورتی، موجب تقویت روحیه بشاش همرزمان باشد.

بچه‌ها به هر نحو، با زبان و حالات و حرکات و با مباشرت خود روحیه می‌دادند به دیگران؛ و آنها را از هر حیث سرپا نگه می‌داشتند. یك وقت با شوخی و ادخال سرور، یك وقت با رفتن به جنگ مشکلات و پیشقدمی در کارها و وظایف جمعی، یك وقت هم با رفتار و سیر و سلوك و اخلاق و اعمال خودشان.

قرمزته: اسهال خونی گرفته‌ام.

وقتی بچه‌ها به بیماری اسهال مبتلا می‌شدند و به بهداری مراجعه می‌کردند و کشیك بهداری که معمولاً از خود بچه‌ها بود بشوخی می‌پرسید: اس استه؟ یعنی اسهال داری؟ در جواب می‌گفتند: نه؛ قرمزته؛ به همان معنی.

عبارت قرمزته تعبیری است برای تیم فوتبال پیروزی (= پرسپولیس سابق) که رنگ لباسشان قرمز است در مقابل لباس آبی بچه‌های تیم استقلال؛ طرفداران هر یك گاه برای ابراز طرفداری از تیم خود به همین تعابیر بسنده می کنند که خالی از مزاح نیست. اما در لسان بچه‌های رقیب در جنگ و جهاد و شهادت طلبی؟ شاید کاربردی است طعن‌آمیز علیه رقابتهای گاه غیرعقلائی و تشنج آفرین طرفداران تیمها.

قسی القلب: (بشوخی) مسئولین تاکتیك.

مربیانی که برای ورز دادن خمیر استعداد بچه‌ها و بنیه رزمی و دفاعی آنها در دورهٔ آموزش از هیچ سختگیری و فشاری فروگذار نیستند. برادرانی که با همه عطوفت و رئوفی، در موقع آموزش چنان با نیرو مواجه می شوند که صد رحمت به هفت پشت غریبه؛ ملاحظه هیچ چیز را نمی کنند و در نتیجه، ولو برای لحظه‌ای این نسبتها را بچه‌ها به ایشان می دهند.

قفل: نیروی مهندسی به هنگام پدافند...

کارآیی آنها در بزنگاههای پرخطر جنگ، با تاکتیکهایی مثل آب انداختن، خاکریز زدن، ... و قفل کردن ـ ولو مقطعی ـ راه پیشروی دشمن می توانست باعث چنین تسمیه‌ای باشد.

قهوه‌خانه حضرتی: چادرها و سنگرهایی که در هر شرایط و موقعیتی، چایی و لااقل آب جوششان براه بود و می شد مثل قهوه‌خانه‌های حضرتی که نوعاً در اطراف اماکن متبرکه دایر است و به اعتبار وقت و بی وقت رسیدن زوّار تعطیلی ندارند، رفت و نشست و نَفَسی تازه کرد.

ك

کار تمام کن: برادران حمل مجروح.

امدادگران. نظیر: «تیر خلاصی زَن»! که هر دو بشوخی، کنایه است از بموقع نرسیدن آنها به محل حادثه؛ به جهت پراکندگی نیروهای عملیاتی آسیب دیده در دشت و کوه، نقاط بی نام و نشان. به همین اعتبار «امداد غیبی» هم می گفتند. یعنی امدادگرانی که موقع ضرورت غیبشان می زند! البته با تعابیری مثل «فرشته نجات» و «کبوتران بال سفید» از دلشان درمی آورند؛ اگر گرفته باشند.

کارش مرغی است: رفتنی است.

دیر یا زود بالاخره شهید می شود و چلو مرغ عروسیش! را می خوریم. کارش از این حرفها

هم باش، جامانده‌ها را هم مراعات کن.
تعبیری بود که بچه‌ها بیشتر در شبهای عملیات و موقع جدایی داشتند و نسبت به هم ابراز می کردند.

کشکول: قبضه توپ . . .

کشمش: افراد وارفته و بی حال و حس که نه مریض اند تا بستری شوند و نه سالم تا توقع یك آدم سالم را بشود از آنها داشت. مثل میوه فشرده شده. مثل یخ زیر آفتاب. این تعبیر را همچنین برای بچه‌هایی که اشتباهی از آنها سر می زد به کار می بردند.
در پشت جبهه هم تعبیر «اوضاعش کشمشی است» را داریم که تقریباً در معنایی مشابه به کار می رود.

کفتر پرنده: خمپاره‌ای که بچه‌ها برای دشمن هوا می کردند و به آسمان می پراندند!

کَفِش را خورشید دید: ماشین سواری را چپ کرد، در نتیجه سقفش به زمین آمد و کَفِش به آسمان؛ خورشید هم کفش را دید. نظیر همین تعبیر را وقتی استفاده می کردند که کسی با وسیله، زیاد تند و تیز می رفت: مگر می خواهی کَفِش را خورشید ببیند؟ یا: می خواهی کَفِش را آفتاب بدی؟

کفگیر به ته دیگ خورده: دیگر از پلو و چلوی شهادت خبری نیست.
تمام شد. باید گرسنگی بکشیم. دیگر چیزی گیر ما نمی آید. هر چه بود شهدا بردند و خوردند. ما دیر آمدیم. تعبیری بود که بعد از پذیرش قطعنامه رایج شده بود. کنایه از اینکه از این پس دیگر

جنّت و وارد کردن کلیددار به روضه رضوان.

کمپوت شناس: نیروی رزمنده‌ای که کمپوتهای میوه را بدون کاغذ و تصویر و نام و نشانه ـ که بالطبع وقتی برای خنك شدن در آب قرار می دادند چسبش وا می رفت ـ با تکـان دادن و سبـك و سنگین کـردن خـوب می شناخت؛ خصوصاً آلبالو و گیلاسها را از آلوزرد و سیب. درست مثل یك خبره و کارشناس!

کمیل بن کم: گردان کمیل بن زیاد جمعی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص).

تعبیری از سر شوخی و گاهی جدی برای این گردان که شعار تدارکاتش مثل تدارکات سـایر گردانها: «نیست، نمیشه، فردا بیـا ببینیم چی میشـه!» بـود، یـا: «نـداریم، نیست، تعلق نمیگیره»!

کنتاك بالا می زند: خیلی نورانی است. خیلی مخلص است.

کنترات داده: مثل اینکه دشمن یك حجم و تعداد خاصی گلوله توپ و خمپاره را به مزدورانش کنترات داده، که تا تمـام نکنند دست بـردار نیستند. یعنی چقـدر بی حساب آتش می ریزند. لابد تا کار را تمام نکنند از مرخصی خبری نیست!

کوچولو: ضامن نارنجك دستی.

کوچولوتیم: ارادتمندیم. خیلی کوچکت هستیم.

کولر گازی: چفیه (= چپی)ای که خیس می کردند و در مسیر وزش بـاد قـرار می دادنـد. در نتیجـه، خنکی جانبخشی را به وجود می آورد و در آن منطقه و فصل گرمای خرماپزان و هوای شرجی و زمین رمل و ماسه‌زار می توانست حکم کولر گازی را داشته باشد که سرمای مطبوع آن زبانزد است.

کی سوار اسب است:چه کسی پای قبضه خمپاره‌انداز است.
اسم کُد است که در مکالمات بی سیمی و تلفنی از آن سود می برند.

کیك دسته: پیك دسته.
نیروی کم سن و سال و دوست داشتنی. بشیر منطقه. آن که در دسته و گروهان و گردان و لشکر رابط بین فرماندهان و بچه‌هاست؛ البته در مواقعی که بضرورت خودشان در میان جمع برادران نیستند. سخنگوی مسئولین. آنکه با یك خبر شیرین دلها را به دست می آورد و با یك خبر همه چیز را به هم می ریزد.

کیف الله: نیروهایی که برای پیك نیك به جبهه آمده بودند و بالطبع دلشان می خواست تعطیلات را خوش بگذرانند. اشخاصی که به قصد ثواب آمده بودند نه کباب! و از همین رو، دور و بر کارهای با مشقّت و مشکلات نمی رفتند، چون واقعاً حیف بودند! نفس حضور در منطقه برایشان اصل و اساس بود. تر و تمیز می گشتند، خوب می خوردند، از یك حدودی پا را فراتر نمی گذاشتند و دیگران این افتخار را داشتند که کارهای شخصی آنها را هم بکنند! چه رسد به پُست دادن و نظافت و سنگر ساختن و امثال آن، که به تجویز دکتر برایشان ضرر داشت!

گ

گاز اشک‌آور: پیاز.

گاو: تـوپ. اسم رمزی بـود کـه بی‌سیمی استفـاده می‌شد. و وجه تسمیه آن در سنگینی هیکل و مشکل جابجایی توپ که مثل گاو زبان بسته و نافهم خودش اهل هیچ کمکی نیست خوابیده است.

گاوچران: (بشوخی) خدمه توپ؛ به تبع اینکه توپ را در بی‌سیم گـاو می‌گفتند. بـرای رد گم کردن در مکالمات.

گربه آشپزخانه: (بشوخی) کسی که وقت و بیوقت چیزی می خورد و می آشامید. دائم بو می کشید ببیند چی کجاست تا برود سراغش؛ لابد: نکند که خراب بشود و از دهن بیفتد!

گردان جعفر سیّار: گردان جعفر طیار از لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص).
چون دائماً در حال جابجایی بود، یا برای حمله و یا برای پدافند. آرام و قرار نداشتند. همیشهٔ خدا براه بودند؛ یا به جایی می رفتند یا از جایی می آمدند. بعلاوه، این گردان در چارت سازمانی لشکر جای ثابتی نداشت و هر وقت نیرو بیش از ظرفیت لشکر جذب می شد، تشکیل می شد و پا می گرفت.

گردان شمر: گردان ش. م. ر، که کارش دفع عملیات شیمیایی دشمن بود در پاتکها. و شمر صرف نظر از جنبه مزاح آن، مجموع سه حرف مخفّفی است که علامت محمولات و سلاحهای شیمیایی اند.

گرفتی شاسّی بزن: اگر متوجه شدی با عکس العملت نشان بده که متوجه شدی و منظورم را فهمیده‌ای.
تعبیری بود رایج بین بچه‌های بی سیم چی که در مکالمات خودشان وقتی می خواستند پیامی را دریافت کنند، شستی (= شاسی) «مُرس» را فشار می دادند و به این وسیله، دریافتشان در بی سیم طرف مقابل و فرستنده پیام منعکس می شد. این تعبیر تدریجاً به مکالمات عادی بچه‌ها و حتی آنان که سر و کاری با بی سیم نداشتند راه یافت.

گلخانه‌ام پر شده: ظرفیت دوستی و محبتّم تکمیل شده.
جایی برای دوستی و دوستان جدید ندارم. وقتی کسی به یکی از دوستان بشوخی می گفت: تحویل نمی گیری؟ کنایه از اینکه پاك ما را فراموش کردی، یا مایل به ارتباط و رفاقت با ما نیستی، بشوخی چنین جواب می داد.

گُل کرده: عمل کرده

به مینی گفته می‌شد که در موقع لزوم عمل نمی‌کرد و بعد خود به خود عمل می‌کرد و منفجر می‌شد؛ همچنین به بچه‌هایی که وقتی پای حرف خنده‌داری در میان بود با جمع عمل نمی‌کردند (= نمی‌خندیدند) و بعد از مکثی که گویای دیرفهمی آنها بود شروع می‌کردند؛ بعد از اینکه آبها به اصطلاح از آسیاب می‌افتاد می‌خندیدند که البته بچه‌ها هم معمولاً از خنده آنها دوباره منفجر می‌شدند!

گلوله قُنداقی: به تیر و فشنگ اسلحهٔ کمری کلت گفته می‌شد. که اندازه آن فوق‌العاده کوچك و سر آن مدوّر و گِرد بود و نه تیز و دراز؛ و در مقایسه با فشنگ و گلولهٔ سایر سلاحها چیزی مثل بچه نوزاد قنداقی بود در کنار جوان بالغ قد و قامت کشیده و برای خودش مرد شده!

گوجه گندیده: مین گوجه‌ای شکل ضد نفر که برای بچه‌ها زور داشت و گران تمام می‌شد رفتن روی آن، درست مثل تصادف با ژیان! این بود که آن را تحقیر می‌کردند، در حد یك گوجه گندیده!

گیر پنجاه و هفت: پیچیدن به پر و پای کسی و به این سادگیها دست از سرش برنداشتن، بی‌خود و بی‌جهت. اصرار و سماجت بیش از حد در امری. می‌گویند: فلانی گیر داده بود به ما از آن گیرهای پنجاه و هفت. و مراد گیر دادنی بود نظیر گیر کردن فشنگ در سلاح ضد هوایی ۵۷ که خیلی بد از آن رفع گیر می‌شد.

گیر جبهه: نیرویی که در جبهه گویی قصد توطّن کرده است.

مثل خانه و محل خود چنان دلبسته آن است که پنداری مادرزاد جبهه بوده است؛ چنانکه گویی اگر

بخواهد هم نمی‌تواند خود را از گیر و دار جبهه برهاند. قفل شده است با جبهه. جوش خورده است با منطقه. مثل اینکه او را پُلمب کرده‌اند، هیچ کس هم نمی‌تواند او را باز کند و باعث بریدن و دست برداشتن او بشود از جنگ. می گویند: گیر جبهه است. در پاسخ اینکه چرا او نیامد مرخصی. برعکس کسی که گیر بچه است، گیر درس است، گیر کار است.

گیم سوم: نوبت و دفعه سوم.

وقتی بچه‌ها دو بار برای شرکت در عملیاتی آماده می‌شدند و بار و بندیل می‌بستند و نرفته برمی گشتند و بنا به مصالحی عملیات نمی کردند و برای بار سوم می‌خواستند بروند و بزنند به خط، خودشان به خودشان می‌گفتند: گیم سوم است؛ این توبمیری از آن توبمیریها نیست. کنایه از اینکه به اصطلاح تا سه نشه بازی نشه. خدا سومیش را بخیر کند. یعنی این دفعه رفتنی هستیم، باید ماستها را کیسه کنیم!

ل

لاتهای جبهه: بشوخی و جدی به بچه‌های «داش مشتی» می گفتند. طعنی بود آمیخته به مزاح و در عین حال تنبیه‌آمیز به بچه‌هایی که شال و کلاه و تیپ مخصوص به خودشان را داشتند و در میان انبوه نیروها و سایر برادران کاملاً متمایز بودند.

لاتهای خمینی(ره): به معنی فوق الذکر.

لامپا: گلوله‌های منور.

گلوله‌هایی که مثل چراغ لامپ که از سقف می‌آویزند، در آسمان جبهه منفجر و آویز می‌شدند؛ به واسطه نیروهای خودی و دشمن، گاه و بیگاه، به منظور شناسایی مواضع و موقعیت، خصوصاً شبهای عملیات و در خطوط مقدم.

لامپ صد خورده: نظیر: مهتابی قورت داده. یعنی خیلی نورانی است. از باخدایی و پرهیزگاری، وجودش یك پارچه نور است و روشنایی.

لحاف تشک می‌تکاند: دشمن آتش می‌ریزد.
گویی خانه‌تکانی می‌کند که اینطور گرد و خاك راه انداخته و در و تخته را به هم می‌زند. تعبیری بود که وقتی آتشبارهای مزدوران بعثی کار می‌کردند بچه‌ها داشتند.

لشکر صلوات: ← عبارات آشنا.

لشکر محمد کوثری: لشکر ۲۷ حضرت محمد رسول الله(ص) تهران که آخرین فرمانده‌اش در طول جنگ حاج آقا محمد کوثری بود؛ چنانکه الان هست.

لطفاً کسی خاکریز نزند: موقع سخنرانی مسئول گروهان یا گردان کسی صحبت نکند، سر و صدا از خودش در نیاورد، وسط حرف بلند نشود شعار بدهد و یا صلوات بفرستد و مانع ادامه سخنرانی شود. همه گوش بدهند نه پارازیت.

لعنت الله علیه: اسلحه تیربار دوشکا.
سلاح مرگبار و پرقدرتی که گاهی می‌توانست ارتفاعی را نگهداری کند و آن را تحت پوشش آتش خود بگیرد. همانکه «صداخفه‌کن»، «آبکش کن»، «تشنه خون» و... اش می‌گویند.

لنگه دمپایی: همبرگر. غذایی فوق العاده غیرقابل انعطاف. سفت و محکم مثل لاستیك! خصوصاً وقتی سرد بود، بچه‌ها باید آن را به عنوان برکتِ! خدا تحمّل می‌کردند.

لواشی: ← عبارات آشنا.

لودر سفره: بشوخی و جدی برادری که زیاد غذا می‌خورد، با

اشتها و میل تمام، از هیچ چیز رویگردان نبود. قاشق را مثل بیل لودر می انداخت زیر غذا و تا حد سرریز شدن پر می کرد. جز خود سفره که از جنس پارچه، کاغذ و یا مشمع بود، و ظروف غذا، به هیچ چیز رحم نمی کرد!

لوله ناودان: لوله توپخانه ۱۳۰ میلیمتری.

تعبیری بود که بعد از عملیات والفجر ۸ (۶۴/۱۱/۲۰ ـ منطقه عمومی فاو) بین بچه‌ها رواج پیدا کرد؛ عملیاتی که در آن بچه‌های توپخانه به قدری توپ شلیك کرده بودند که همه خانهای لوله توپ صاف صاف شده بود؛ درست مثل بدنه داخلی ناودان. ووجه دیگر این تعبیر درازی و گشاد بودن لوله این توپ بود نسبت به سایر توپها. و همانطور که ناودان ضمن هدایت همه آب باران به پایین بام، خودش هم نظافت می شد، با شلیك توپ، این لوله نیز خود بخود تمیز می گردید.

لیوانهای صلواتی: شیشه‌های خالی مربّا که بعد از بریده شدن و گردن خوردن! به عنوان لیوان چایی مورد استفاده قرار می گرفت. به این ترتیب که بندی را دور شیشه خالی مربّا حلقه کرده و از دو سر آن دو نفری می کشیدند به اندازه‌ای که آن نقطه داغ بشود. بعد با ریختن مقداری آب سرد قسمت فوقانی آن جدا می شد، که لبهای شیشه باقیمانده را با سنگ صاف می کردند و کمبود لیوان چایی را با آن جبران. *

* چون این لیوانها نسبت به استکانها ظرفیت زیادی داشت، آنها را تشبیه می کردند به تانکرها و بنزهای ده تُنی که سابقاً برای حمل آب مورد استفاده قرار می گرفت و «اشمیتز» خوانده می شد: لیوان اشمیتز.

م

مادر بزرگ: «شهردار». «خادم الحسین». «خادم المهدی». «ننه». «مامان» و «مادر بچه‌ها». برادری که نوبت پذیرایی بچه‌های سنگر یا چادر با اوست؛ تهیه غذا، شستشو، نظافت و همه آنچه موجب آسایش ورفاه وراحت بچه‌هاست که معمولاً، نوبتی بیست و چهار ساعته است. البته اگر خود شخص داوطلبانه تمدید نکند یا شوخی شوخی به عنوان تشویقی گردن او نگذارند!

ما را هم تُو یك تیکه از نارنجك چهل تیکه‌ات جابده: ما را هم در نماز شبت دعا کن.
در قنوت نماز شب که چهل مؤمن را به اسم یاد

می کنی ، از ما هم فراموش نکن ؛ بلکه انفجار نور دعا پردهٔ ظلمت معاصی را بدرد. نظیر: «ما را هم توخشاب چهل تایی جا کن». یا: «چهل و یکمیش را هم قبول داریم».

ماستش شُل است: آدم خیلی مقیدی نیست.

احکام جبهه را مراعات نمی کند. نیز: حرفش پایه و اساسی نداره. نظیر: «حناش رنگی نداره»، «صد تا چاقو بسازه یکیش دسته نداره» و امثال آن.

ماشین داماد: وسیله نقلیه‌ای که صبح به صبح قبل از طلوع آفتاب در مقر راه می افتاد و شروع می کرد به بوق زدن، و به این وسیله بچه‌هایی را که نیاز به آب داشتند خبر می کرد و به نزدیکترین محل استحمام می برد.

ماشین سرهنگ جاسم: ماشینهای جیپ عراقی در منطقه. و لابد با سرنشینهایی جسیم!

ما صد و بیستمیش را هم قبول داریم: ما را هم به یك نحوی در نماز شب دعا کن؛ اگر چه جزء آن چهل مؤمن اول نباشیم و نوبت به ما نرسد. ما را به عنوان نفر صد و بیستم هم قبول داشته باشی و از قلم نیندازی، راضی هستیم. شما ما را قاطی مؤمنها بکن نگو به شما نمی رسه، ما آخرین نفر و به اصطلاح ته صف هم که باشیم دلمان خوش است و کلاهمان را می اندازیم آسمان هفتم!

ما گلیمِ زیر پاتیم: ما کوچك شما هستیم.

ما خاك پاتیم. ما گلیمِ زیر پاتیم، افتخار بده ما را لگد کن! روی ما راه هم که بروی خودش خیلی است. یعنی ما خیلی بسیار زیاد ارادت داریم و مخلص شما هستیم.

مال پنجاه میلیون پیرزن است: بیت المال را حیف و میل نکن.

حواست باشد که مال مردم است. بیت المال است نه بیت الحال! امکاناتی است که به پنجاه میلیون نفر آدم مثل همان پیرزنه که تخم مرغهایش را برای جبهه داده بود تعلق دارد. خیال نکنی مردم سر گنج نشسته‌اند، یا از پس انداز و مال التجاره بادآوردهٔ پدرشان که ارث برده‌اند دارند به جبهه کمك می کنند؛ همه دست به دهن هستند و از گلوی خودشان و خانواده‌شان می بُرند تا شکم من و تو سیر بشود و بتوانیم بدون مشکل بجنگیم.

تعبیری بود که بشوخی و جدی در مواقع زیر دست و پا افتادن وسایل و احیاناً نفله شدن آذوقه و امثال آن به کار می رفت و نوعی تذکر با اشاره و کنایه بود.

مامانی شده: دلش هوای مامان و خانواده‌اش را کرده است.

برای مرخصی بیتابی می کند. بچه ننه است. باصطلاح «دَدَری شده». اهل جنگ و غربت و رنج و مسئولیت نیست و... نظیر آن؛ البته با لحنی طیب‌آمیز و شوخی مآبانه.

ماه دیشب قشنگ بود: ما هم، گوش شیطان کر، دیشب آره! حال و حولی کردیم با خدا و شب خوبی داشتیم. جای برادرا خالی. عجب شبی بود! حالا می فهمم نماز شب خوانها چرا تا صبح نمی‌خوابند و با خدا دل می دهند و قلوه می گیرند!

تعبیری بود که بشوخی و جدی بعضی از بچه‌ها داشتند. هم نوعی به اصطلاح یکدستی زدن و

پیشدستی بود که مبادا لو بروند و قضیه رنگ تقدّس به خودش بگیرد، هم پهلویی بود که به اهل تهجّد و شب زنده‌دارها می زدند.

مثبت کن: بده به من؛ تا غنی شوم، از منفی بودن فاصله بگیرم، بالا بیایم و مثبت گردم.

هر وقت بچه‌ها تقاضایی از هم داشتند و چیزی که دور از دسترسشان بود از هم می خواستند و باید می گفتند که فلان چیز را به من بده، می گفتند: مثبت کن. نظیر: برادر... چایی را مثبت کن.

مثبتی: کم و کسری نداری؟ سر کیف و سرپا و روبراه هستی؟ خمار و بی حال و حوصله نیستی؟

سؤالی بود که به این نحو از اشخاص سیگاری می کردند تا ببینند سر دماغ و آماده مشارکت در انجام کار هستند، یا نه، جوابشان منفی است.

مجروح خفه کن: امدادگر! نقض غرض دیگری بود در تعابیر و مجموعه نسبتهایی که به امدادگران می دادند برای انبساط خاطر و ادخال سرور. آنها هم البته بدشان نمی آمد!

محافظان کندو: برادران دژبانی که بنوبت، مسئولیت کنترل رفت و آمد مدخل پادگان دوکوهه (= کندوی بسیج) را به عهده داشتند.

مخ: مخابرات.

بچه‌های مخابرات. نیروهایی که بنا به وظیفه رسته‌ایی که داشتند باید بسیاری از کلمات و شماره‌ها را به عنوان اسم کُد و رمز به خاطر می سپردند و مخ اطلاعات و کُد و رمزهایشان می بودند و در مکالمات به کار می بردند؛ و بالاتر از آن، با وجود احتمال جدی کشف بعضی از رموز به

واسطه دشمن، مرتب یا هر از چند گاهی عباراتی را خلق می کردند و می آفریدند.

مُخ پنچر کردن: اعصاب همه را خرد کردن.

کسی که خیلی حرف می زد، آسمان و ریسمان و باد و آب را به هم گره می زد تا چیزی گفته باشد، باصطلاح مخ بچه‌ها را پیاده و خرد می کرد و مثل آشغال می ریخت توی فرقون. کارش مخ پنچر کردن بود.

مِدین ننه: شورت مامان دوز.

شورت ساخت (= Madein) ننه و خودمـان. تعبیری بود در کنار سایر تعابیر برای شورتهای گشاد و بلند تا سر زانو؛ یکی از عمده‌ترین اقلام کالاهای ارسالی و کمکهای مردمی به جبهه که مادران در پشت جبهـه پـارچـه آن را تهیـه می کـردنـد و می دوختند.

مرغان آبی دریای شهادت: بسیجیان، صیادان دُر دریای حق و رحمت باری تعالی.

مرغ حق: آنکه مرتب بچه‌ها را دلالت به خیر می کرد. اهل موعظه و سخن نیکو گفتن بود. امر به معروف و نهی از منکر او ترك نمی شد. مرتّب و مکرر، اسباب تذکّر و تنبّه بود. جز حق و آنچه شایسته نیوشیدن بود بر زبان نمی آورد.

مرکب کربلا: ← عبارات آشنا.

مرکز عرفان: جبهه.

محور و مدار همه قابلیتها و لیاقتها. نوك ارتفاع بندگی و اوج صعود و «قـاب قوسین اَوْاَدنیٰ.» سررشته همه توفیقات و تأییدات من عندالله. نقطه

کمال انقطاع و خرق حجب نور. محل رجوع به «قالوا بلی»ی نخستین. معراج انسان عاشورایی و حسینی زیر عبای رحمت نایب امام عصر(عج) فرزند زهرای مرضیه(س) روح الله را حل (ره). کوتاهترین راه به خدا (ـحبل الورید)، دورترین راه به دنیا. دار انا الحق یك ملت منصور. وادی ایمن و طور سینای سلوك الی الله. گوی و مرد و میدان مجاهده. میزان و معیار حق و باطل.

مرکز وصل سیمها: معنای مذکور.

مریض شدن: مرخصی خواستن.

تمارض و خود را به مریضی زدن برای مرخصی گرفتن. وقتی یکی از بچه‌ها بعد از مدتها هوایی می‌شد و میل به شهر و خویشان در او غلبه پیدا می‌کرد و از طرفی در یك بن‌بست اخلاقی بود و نمی‌توانست خودش را راضی کند که تقاضای چند روز مرخصی کند، بشوخی ادا و اصولی درمی‌آورد که حکایت از بیماری او کند و بچه‌ها که دیگر با هم این حرفها را نداشتند، دور و برش را می‌گرفتند و راهیش می‌کردند!

مستحبات بعد از غذا:

خواب و استراحت؛ رعایت مستحباتی چون دراز کشیدن و پای راست را روی پای چپ انداختن و سر را پایین‌تر از سطح بدن قرار دادن.

این اصطلاح معنای دیگری هم داشت و آن قدم زدن در محوطه برای هضم غذا و ضمن آن دعوت به صمیمیت و محبت بود.

مستحق حلوا شدن: بوی الرحمن دادن.

رفتنی و رسیدنی بودن. پیدا بودن آثار و علائم

شهادت در شخص و به تبع آن، حلوای شهادتش را در مجلس ترحیمش خوردن. نظیر: «مرغت را می‌خوریم» یا «مرغ می‌بینمت» و امثال آن. می‌گویند: فلانی (اسم شخص) مستحق حلوا شده است، باید برایش حلوا بدهیم.

مشقهایمان بد بود دفترمان را پاره کردند: گونیهای خاك و ماسه و شن سنگر را بد چیده بودیم، با یك موج انفجار کوچك واژگون شدند و به هم ریختند. ولابد اگر درست چیده شده بودند و با این شیطنتها از جا نمی‌جنبیدند، مُهر صدآفرین می‌خوردند. یعنی دشمن هندسه آن را تحسین می‌کرد و ما نمره خوب می‌آوردیم!

مصور تعریف کردن: تعریف واقعه و خاطره‌ای با ذکر همه جزئیات. حالات و حرکات دادن به تعریف قضیه با استفاده از اعضا و جوارح. درآوردن انواع صداها و نشان دادن علائم و اشاراتی که مقصود را درست آنچنان که هست افاده می‌کند؛ کانه شنونده خودش هم در محل حادثه حضور داشته است. انتقال همه آن هیجانات، اضطرابها و هول و هراسها، حضوری و عینی. می‌گویند: فلانی (اسم شخص) هر چه بخواهد بگوید مصور می‌گوید و تعریف می‌کند.

معبر زن: به اشاره و کنایه کسی که وسط نان را که معمولاً برشته‌تر و غیرخمیرتر است درمی‌آورد و می‌خورد و حواشیش (مابقی) را به کناری می‌نهد، درست مثل یك تخریبچی که وقتی با میدان مین مواجه می‌شود شروع به پاکسازی می‌کند و با کشیدن

طنابی برای نیروها محل عبوری ایجاد می کند تا بتوانند با پشت سر گذاشتن آن موانع به قلب دشمن بزنند.

کاربرد دیگر این تعبیر وقتی است که دو نفر حرف می‌زنند و یکی پابرهنه می‌پرد وسط حرفشان، و به جای «شکر تو کلامتان» پشت جبهه می گوید: «معبر وسط حرفتان.» «خاکریز وسط حرفتان» نیز در همین معنی کاربرد دارد.

معبر غلتی: معبری که بچه‌ها و تخریبچیان حاضرند روی آن غلت بزنند.

این تعبیر را بچه‌های گردان تخریب وقتی به کار می بردند که در وسط میدان مین و مانع ایجاد شده به واسطه دشمن معبری پرپهنا ایجاد کرده بودند و از فرط اطمینان حاضر بودند خودشان به جای رد شدن و عبور کردن از آن که معمولاً به اندازه عرض بدن انسان زده می‌شد، در معبر بقد بخوابند و غلت طولانی! بزنند. کنایه از اینکه جای هیچ نگرانیی نیست، نیروهای پیاده و رزمی بی هیچ تشویشی می توانند از معبر طی طریق کنند.

معجون: ترکیب غذای هفته در یك وعده.

نمونه همه غذاهای هفته در یك روز. معجون. یعنی همه چیز. قاطی و درهم. ائتلاف ریز و درشت، تند و کند و کم و زیاد مواد غذایی پخته شده‌ای که در یك جا گرد آمده‌اند. نظیر تعابیر: «رویدادهای هفته»، «خاطرات یك آشپز» و امثال آن.

مگر سواد نداری که کتاب بخوانی: چرا پشت بی سیم بدون استفاده از اسامی کد و رمز

صحبت می کنی و موجب لو رفتن قضایا می شوی؟
یك تعبیر رمزی بود که وقتی طرف مقابلشان در داد و ستد پیامها دچار حواس پرتی می شد و همینطور معمولی وبدون محمل یا پوشش حرف می زد به کار می بردند و به این وسیله اورا متوجه این بی احتیاطی می کردند.

مگس کش: اسلحه کلاشینکف. سلاحی که در مقایسه با سایر سلاحها کاربرد بالایی ندارد. نظیر «کلاغ کیش کن» که به همین معناست.

ملائك: بچه‌هایی که در دل شب، موقعی که همه به خواب ناز بودند، در سرما و گرما آهسته و بی سر و صدا از بستر برمی خاستند و از این سو و آن سو لباسهای نشسته، ظروف غذای شب، وپوتینهای واکس نزده را جمع و نظافت می کردند، بی آنکه ردپایی بر جای بگذارند و روز، علائم و نشانه‌ای از خودشان بروز بدهند؛ گویی این ملائکه بوده‌اند که به عنوان انصار المجاهدین شب هنگام آمده‌اند و این کارها را انجام داده‌اند.

ملائك در حرکت اند: نیروهای خودی در حال جابجایی و نقل و انتقال هستند. ظاهراً اسم رمز بوده که در گفتگوی بی سیمی به کار می رفته است.

ملائکه غلغلکش می دهند: سر نماز و موقع مناجات متبسم است.
نسبتی بود برای بچه‌هایی که در نماز از خودشان فارغ می شدند، می گریستند، می خندیدند، صمیمی صمیمی، بی هیچ ملاحظه و مصلحت طلبی. که اگر احیاناً دوستان سر می رسیدند ویکی از آنها را در این حال مشاهده می کردند به هم

می‌گفتند: ملائکه...

منبع آب ته کشیده: معلوم است که نماز شب خوانها زیاد شده‌اند، چون روز منبع آب خالی نبود، پیداست خیلیها دیشب با آب منبع وضو ساخته‌اند!
وجه دیگر وضع این تعبیر، نظر به عبارتی از خود نماز شب خوانها دارد: وقتی می‌خواستند از نماز شب خوانی اعتراف! بگیرند، می‌گفت: بلند شده بودم آب بخورم.

منطقه‌اش تابلو است: از هر حیث در میان جمع قیافه‌اش از بقیه متمایز است. چهره‌اش داد می‌زند که من هستم. کسی نیست که او را نشناسد. این عبارت را جایی به کار می‌بردند که می‌خواستند کسی را سراغ یك نفر بفرستند، وقتی هر چه در معرفی او توضیح می‌دادند و شخص متوجه نمی‌شد می‌گفتند: اصلاً احتیاج به این حرفها نیست، چون او منطقه‌اش تابلو است!
خود تعبیر تابلو بودن منطقه را در اصل برای منطقه‌ای از جبهه استفاده می‌کنند که برای دشمن مثل گاو پیشانی سفید است و وقت و بی وقت آن را می‌زند.

منطقه اشکی: نقطه‌ای از جبهه که دشمن بر آن خوب اشراف دارد و آتشش روی آن لحظه‌ای قطع نمی‌شود و به اصطلاح اشك آدم را درمی‌آورد! یعنی از مناطقی است که هرگز آب خوش از گلوی بچه‌های مستقر در آن پایین نمی‌رود.

منطقه شربتی: به همان معنی؛ منطقه‌ای که بانگ نوشانوش شربت شهادت در آن به عرش می‌رسد. محلی نظیر: «سه راه مرگ»ها و «سه راه شهادت»ها، که بندرت

اتفاق می افتد کسی بتواند در آن بماند و جان سالم بدر ببرد.

منوّر: رزمنده بسیار نورانی.

درست مثل نور منور در شب که، شفافیت و قدرت انفجار و سوخت آن کانه خورشید چشم را می زند و نمی شود به آن خیره شد، البته با اندکی اغراق. یعنی کسی که می سوزد در اشتیاق و این زیبایی و پاکی و نجابت که در نگاه اوست حاصل آن کوشش و کشش است.

منوّر شصت: معاون دسته.

منوّر صد و بیست: مسئول گروهان.

منوّر قورت داده: به معنی منوّر.

منوّر هشتاد و یك: مسئول دسته.

موجی شدن: در بسیج ثبت نام کردن و به جرگه بسیجیان درآمدن.

کنایه از اینکه در بسیج پای عقل و استدلال چوبی است و پای عشق و ارادت و اخلاص فولادی. یعنی کارهایی که بچه‌ها در جبهه می کنند از حساب و کتاب بیرون است؛ وزن و عدد و رقم مال میدان بارفروشها و بازار است. آنجا کتاب را با ترازو نمی کشند و آدم را با متر اندازه نمی گیرند. کنایه از اینکه اگر صحت و عافیت و عاقلی آن است که خیلیها در شهر و پشت جبهه دارند ما (بسیجیان) موجی هستیم، دیوانه روی و کوی حسین، ما خودمان را به موج ولایت او سپرده‌ایم و غرق محبّت اوییم؛ ساحل و حمام آفتاب مفت شما!

مورد کف: بریده‌ایم.

کار با زحمت و پردردسری است. تعبیری بود که در مواقع خستگی و کوشش خارق العاده بشوخی یا به عنوان اسم رمز به هم می‌گفتند. یعی ما کف کردیم! از پا افتادیم، از حال و هوش رفتیم؛ به این ترتیب: مورد کف! یا: مورد کف مفهومه؟

موش آمده به باغ: نیروی مزدور دشمن فرکانسی را کشف کرده است. «خانه موش داره»، «خودی نیست» و «موش است» هم می‌گویند. کنایه از اینکه دشمن مثل موش زیرکی کرده و توانسته خودش را نیروی خودی جا بزند و جلوه بدهد؛ مواظب باشید آسیبی از جانب او نبینید، تعقیبش کنید.

موقعیت خرابکارها: موقعیت خمپاره‌اندازهای خودی که کارشان خرابی و ویرانی مواضع و استحکامات دشمن بعثی است. مدحی است شبیه به ذم.

مُهر الهی قلبی محجوب: مُهر بسیار کوچکی که بچه‌ها معمولاً بدون جا نماز در جیب بغل خود می گذاشتند. پسوند «الهی قلبی محجوب» را در تعابیر دیگر هم داریم، نظیر: «جانماز الهی قلبی محجوب» که به جانمازهای جیب‌دار و کوچك ساده و مخملی می گفتند، «قرآن الهی قلبی محجوب» که تعبیری بود برای قرآنهای بی‌ترجمه و بعضاً با ترجمه و زیپ‌دار و نسبتاً کوچك، همچنین شال و «کلاه مدل الهی قلبی محجوب.» آنچه در همه مشترك است ظرافت و لطافت، کوچکی و شیکی و جمع و جوری وسایل و زیبایی‌ای است که از ترکیب این خصوصیات به دست می آید.

مهر برگشت: شهادت و بازگشت به سوی حق تعالی. عودت داده شده. وگاهی در مقابل شهید مفقودالجسد استفاده شده. یعنی او را بتمامی تحویل گرفته‌اند و این را مهر برگشت زده‌اند! شاید به همین اعتبار می گفتند: شهدای مفقودافضل اند.

مهتابی کار گذاشته: خیلی نورانی شده است.

میخ: کسی که بیش از حد استقامت می کرد و دوام می آورد در شرایط حاد جبهه؛ چه در میدان مقابله و خطوط دفاعی و پدافندی چه نسبت به شرایط حاکم به جبهه و جنگ، وضع هوا، غذا، تجهیزات و آنچه در پس کلمه جنگ نهفته است. یعنی آنکه مانند میخ هر چه مشکلات و مسائل، بیشتر بر سرش بکوبند فروتر می رود در اراده ستیز و عشق به معبود. گمشده‌ای که تازه او را یافته است و برای همین حاضر نیست تصوّر بی صبری و ناسازگاری را هم به خود راه بدهد.

می خواهیم بر ویم پدافندی: می خواهیم غذا «قاطي پلو» بخوریم. کنایه از اینکه با این غذا ما را آفند کرده‌اند. به ما حمله برده‌اند می خواهیم برویم دفع کنیم!

میدان مین قورت ده: معبر زن میدان مین.

تخریبچی قهار و با تجربه، که به چشم برهم زدنی آنچنان میدان مین دشمن را پاکسازی می کند که گویی در آن نقطه اصلاً مینی وجود نداشته است. مأخوذ از تعبیری است در شهر، آنجا که می گویند: آدم رو درسته قورت میده. یعنی خیلی آدم بی رو دربایستی ای است، بدون اینکه بجود و خرد کند می بلعد. یعنی نه آنچنان که معمول و

متعارف است؛ که سریع، بی باك و صبور و شجاعانه. «میدان مین را می خورد» هم می گویند که به همین معنی است.

میزان شد: شهید شد.

از سبکی و سنگینی و اسارت امواج و جزر و مد زندگی مادی آسوده شد. از تشویش و اضطراب و دلهره رست. از خوف و رجا بدر آمد. قرار و مدار گرفت. درست و دقیق شد؛ نه کمتر نه بیشتر، نه افراط نه تفریط، نه چپ نه راست، نه شرق و نه غرب. بر صراط مستقیم و طریق هدایت افتاد. وبه تعبیر دیگر: خود برای دیگران میزان و معیار شد؛ مقیاس مرگ و زندگی، اندازه درستی و راستی، واحد اندازه‌گیری جهاد و تقوا، سنگ محك رشد و تربیت و تمدن.

میگ بیست و سه عراقی: پشه‌های لجوج، آلوده و سخت گزنده.

البته بسته به هیکل و جثه پشه‌ها اصطلاح مناسب به کار می رفت. مثلاً به پشه مالاریا که قد و قواره نسبتاً کشیده و درشتی داشت می گفتند: «میگ ۲۳»، اما برای پشه‌های کوچك ولی بسیار گزنده اصطلاح «سوخوی ۲۲» را استفاده می کردند.

میل زورخانه: گلوله‌های ضد زره توپهای ۹۰ و ۱۰۵ میلیمتری که نوکشان یك میله داشت. از جمله راههای استفاده مؤثر و مفید از اوقات فراغت در جبهه ورزش است. در این بین ورزش باستانی به لحاظ وجود مایه‌های مذهبی و سلامت اخلاقی در آن بیشتر مورد توجه بچه‌ها قرار می گرفت؛ منتهی امکانات آن را خود بچه‌ها مهیا می کردند. مثلاً گود زورخانه

را خود بچه‌ها با چال کردن زمین درست می کردند و دور آن را نایلون یا برزنت می کشیدند تا خاکهای دستی نریزد.
برای ساختن «میل زورخانه» هم از پوکه گلوله‌های توپ ۵۷ و ۹۰ و ۱۰۵ استفاده می کردند. به این صورت که با قرار دادن میله‌ای در میان آن و ریختن گچ یا سیمان و حتی گل، پوکه را تبدیل به میل زورخانه می کردند.

مین شاخه‌ای: نوعی مین است که ۱۱۰ تکه می شود و تا شعاع ۳۰ متری را کاملاً پوشش می دهد و آسیب جدی می رساند. موقع انفجار مثل قارچ می ریزد.
احتمالاً همان مین «سوسکی» است و چون ۴ زائده مشابه شاخك دارد، چنین اصطلاحی برای آن قرار داده‌اند.

مین گوشتکوبی: مینی است با پایه بلند چوبی؛ مین روی آن پایه که به شکل نارنجك است سوار می شود. مجموعاً شکلش چیزی شبیه به گوشتکوب است که بعضی از بچه‌های تخریب بشوخی و جدی آن را مین گوشتکوبی می گفتند.

مین موشی: مین ام ـ ۱۴ که فوق العاده سبك بود و اغلب بعد از آنکه در میادین مین کار گذاشته می شد، موشهای صحرایی به سراغش می رفتند و به طمع طعمه بودن بیرون می آوردند و با خود می بردند. این باعث می شد تا بچه‌ها بشوخی و جدی به آن مین موشی بگویند. یعنی مینی که موش هم می تواند آن را از زمین بیرون بیاورد! البته موشهای گربه مانند و خرگوش مانند منطقه.

مینی: بچه‌هایی که در مواقع خاص عملیات از جمله وقتی

تخریب هم نمی‌توانست وارد عمل بشود، داوطلبانه خودشان را روی مینها می انداختند و راه را با انفجار جسم و جان خود برای برادران آماده عملیات باز می کردند. یعنی خود معبر و محل عبور می‌شدند. وجودشان پلی می‌شد برای از آتش گذشتن یاران و همسنگران.

مینی دوشکا: اسلحه ژ ـ ۳!

ن

ناخالصی دارد: وزنش وزن حقیقی خودش نیست. خالصیش کمتر است از ناخالصی.
این اضافه وزنی که دارد از تیر و ترکش فراوانی است که در جای جای بدن او جا خوش کرده. کنایه از اینکه آنقدر زخم و جراحت و تیر و ترکش در بدن اوست که موجب ناخالصی وزن او شده است.
تعبیری است نظیر: «مرد آهنی»، «خشاب» و... دهها تعبیر دیگر.

نارنجك: کوفته.
ترکیبی از برنج و لپه و سبزی و چیزهای دیگر.
همان که نوع تبریزی‌اش چیزی بزرگتر و شاید سنگینتر از خود نارنجك باشد! کنایه از نهایت سختی و غیر قابل انعطاف بودن آن دارد؛ که به

عنوان غذا به بچه‌ها می‌دادند. والا می‌توانست تشبیه بشود لااقل به توپ ماهوتی!

نارنجك دستی: سیب‌زمینی پخته و ناپخته‌ای که مثل سنگ است و به سر بزنی مغزت را متلاشی می‌کند، خصوصاً سرد و از دهن افتاده آن.

ناوبی ترمز: قایقهای تندرو...

نخود و کشمش: تیر و گلوله توپ. اسم کد است.

نفربر: برانکارد که نفر مجروح یا شهید را به وسیله آن می‌برند و جابجا می‌کنند.

نظیر: «چهار لول» که به همین معناست. هر دو تعبیر را موقع گِله امدادگران به کار می‌برند، وقتی که ابراز خستگی می‌کنند و می‌خواهند به عنوان نیروی رزمی مستقیماً با دشمن بجنگند. بچه‌ها در چنین شرایطی به آنها می‌گویند: شما که چهار لول دارید. شما که نفر بردارید!

نفربر بسیج: کامیونهای سپاه. بنزهای کمپرسی که بچه‌های بسیجی را در خط و منطقه عملیاتی جابجا می‌کنند. کنایه از اینکه نفر بر زرهی ما هم این ماشینهای روباز هستند! در مقابل نفربر زرهی دشمن که گلوله آرپی جی هم در آن کارگر نیست.

نفربر چهار پا: قاطر حامل رزمندگان در منطقه.

نقطه رهایی: نقطه آغاز عملیات. جایی که نیروها رها می‌شوند برای مقابله با دشمن.

نقل و نبات: گلوله‌های خمپاره و آرپی جی ِ زمانی وقتی که روی هوا منفجر می‌شوند و ترکشهای آن مثل نقل و نبات عروسی بر سر و روی بچه‌ها می‌ریزد.

نمره کفشتیم: ارادت خاص داریم نسبت به شما. خیلی کوچکتیم. نظیر: «کوچولوتیم» و امثال آن.

نمکی: ترکش بسیار ریز و ناچیز و ناقابل! ترکشی که آدم رویش نمی‌شود بگوید من بواسطه آن مجروح شده‌ام بیایید مرا پانسمان کنید! به کسی که چنین ترکشی می‌خورد بشوخی می‌گفتند: نمکی حال کردی؟

ننه: ← عبارات آشنا.

ننه چادر: شهردار. مسئول پذیرایی نوبتی در سنگر و چادر.

نورافکن: ← منور.

نورافکن بسته: ← همان.

نورافکن قورت داده: ← همان.

نورچراغ افتاده تو صورتش: ← همان.

نه مشکله: کنایه از اینکه سخت نیست. تعبیری بود رایج بین بچه‌های تیپ ۶۶ ویژه هوابرد در عمق ۳۵۰ کیلومتری عراق (استان موصل) که شرایط فوق‌العاده دشوار و امکانات تقریباً صفر بود؛ این تعبیر دارای ایهام را به کار می‌بردند که می‌توانست دو معنی متضاد داشته باشد، بسته به نحوه خواندن. مثلاً اگر بین دو قسمت آن مکث نکنند می‌شود حرف زدن جنوبیها که «مشکل نیست» را می‌گویند «نه مشکله» یا «خسته نباشی» را «نه خسته».

نیروهای آویزان: نیروهایی که در حین عملیات یا قبل و بعد آن فرمانده خود را از دست داده‌اند و تا مدتی فرمانده ندارند. آویزان هم بر وزن پارتیزان هم به معنی نیروهایی که دنبال نگینی می‌گردند تا دور وجود او

حلقه بشوند.

نیروهای زرهی عراق: سوسکها! کنایه از نهایت بزدلی و ترسویی. می‌گویند: فلانی (اسم شخص) از ترس سوسك شد. و نسبت سوسك به نیروهای زرهی دشمن مأخود از چنین برداشت و نقل رایجی است.

نیم رو: نیرو! نسبتی بود که بعضی بچه‌ها از روی شکسته نفسی به خودشان می‌دادند. به این ترتیب که هر وقت زیاد در افواه و رسانه‌ها بحث جنگ داغ بود و بالطبع کلمه نیروزیاد استفاده می‌شد، بچه‌ها برای اینکه امر بر خودشان مشتبه نشود می‌گفتند: کدام نیرو؟ مانیمرو هم نیستیم!

و

واحد اتل متل: واحد اطلاعات، عملیات. وقتی کسی از بچه‌های اطلاعات عملیاتی سؤال می‌کرد که کجا خدمت می‌کنی بعضی بشوخی و برای رد گم کردن می‌گفتند: واحد اتل متل!

واحد اخلاص: ← عبارات آشنا.

واحد جنجال و هیاهو: بشوخی و جدی، واحد تبلیغات لشکر را می‌گفتند که سیم بلند گویش از خروس خوان تا شغال خوان یعنی از کله سحر تا ساعت ۱۲ شب وصل بود! و چیزی پخش می‌کرد؛ حتی در مواقع عملیات و در خط و شرایط خاص. گوشش بدهکار هیچ چیز نبود؛ فقط صدای خودش را می‌شنید و بس!

وجعلنا خوانده: لابد دشمن هم آیه «وجعلنا من بین ایدیهم» تا آخر

را خوانده است که هر چه نشانه می رویم خطاست و به هدف اصابت نمی کند!

ورامینی دولخ: گرد و خاك و باد، که همه چیز را به هم می ریزد و آدم را یاد گرد و دولخهای خاص ورامین استان تهران می اندازد!

وزن خودش نیست: ← ناخالصی دارد.

وزیر پست و تلگراف و تلفن: بچه‌های مخابرات و دیده‌بان را می گفتند.

و ما توجیه را آفریدیم: کنایه از اینکه بیخودی وقت خودت و ما را نگیر. بگو اشتباه کردی قال قضیه را بکن. سعی نکن دلیل بتراشی و یك جوری مسئله را توجیه کنی.

بچه‌ها این تعبیر را وقتی شخص به دست و پا می افتاد تا به هر نحوی شده جوابی بیابد، در مقام محاجه به کار می بردند؛ آنهم با یك لحن ادیبانه و آسمانی و شمرده و سنگین!

ویزای عبور: وضو برای اقامه نماز و ورودی برای رفتن به معراج- نماز معراج انسان است. ورودی به عروج و خروج از دار دنیا.

ویز ویز میرزا: تیر و ترکشی که ویز ویز کنان وزوزه‌کشان از بالای سر بچه‌ها عبور می کند؛ وقت و بی وقت. تا که قبول افتد و که در نظر آید!

هـ

هاشم آقا: هواپیماهای توپولف دشمن. تعبیری بود که در عملیات والفجر ۸ (۶۴/۱۱/۲۰ ـ منطقه عمومی فاو) استفاده می‌شد...

هتل الوارثین: نقاطی از جبهه و منطقه که بسیار تمیز و پاکیزه بود؛ به همین اعتبار هم هتل تلقی می‌شد برای بچه پا برهنه‌های مستضعفی که خداوند وعده وراثت آنان بر زمین را داده است (= ونرید ان نمن علی الذین استضعفوا... و نجعلهم الوارثین)

هتل جندالله: محلهایی در جبهه که عملیات کردن در آنها بسیار راحت و خوش یمن بود و عموماً نقطه آغاز عملیاتها بودند.

هتل خط: روزهای عملیات در خطوط مقدم، که هدایا و کمکهای مردمی، همزمان با آنها به اوج خودش

می رسید؛ از بستنی تا میوه‌های نوبرانه و کمپوت و آجیل و غیره. بچه‌ها بشوخی می گفتند: خط که خط نیست، هتل خط است!

هجرت کردن: شهید شدن.

هشت پا: نفربرهای پی. تی. آر (= p. T. R)که شباهت به هشت پا پیدا می کرد؛ خصوصاً با هشت تا چرخ سیاهی که پایشان شده بودند.

همای رحمت: ←عبارات آشنا.

همزیستی مسالمت‌آمیز: زندگی و گذران ایام در سنگرهایی که بناچار بسیار کوچك و تنگ و تاریك بودند با نیروهای زیاد، و از همه غیر قابل تحملتر در کنار موش و عقرب و رتیل. بچه‌ها بشوخی اسم این زندگی در جنگ را گذاشته بودند: همزیستی مسالمت‌آمیز!

هوا باروتی است: امشب از آن شبهاست که بویش می آید خشم شب (= رزم شبانه) داشته باشیم؛ خدا به داد برسد، از صحبتها و حالات و حرکات فرماندهان چنین استنباط می شود.

هواپیما آهن ربا ندارد: کنایه از اینکه برد ضد هواییهای چهارلول ما آنقدر نیست تا به گرد هواپیماهای مزدوران بعثی برسد؛ هواپیماها هم ظاهراً آهن‌ربا ندارند تا گلوله‌های ضدهوایی را به سمت خودشان بکشانند!

هوا سوراخ کن: موشکهای مالیوتکای دشمن، که به هدف نمی خوردند و خاصیتی جز سوراخ کردن هوا! نداشتند. این نوع موشك بیشتر در انهدام تانکها و نفربرها مورد مصرف داشت. پس از شلیك، در فاصله اصابت به هدف، چون هوا را می شکافت،

صدای وز وز آن به گوش می رسید، ضمناً پس از شلیك همراه باطنابی که از سکوی پرتاب تا هدف امتداد می یافت، حرکت می کرد. تقریباً از وقتی موشك «تاو» به میدان آمده بود، نوع مرغوبی به شمار نمی رفت و حنایش رنگی نداشت.

هیکل تدارکاتی: بشوخی و جدی نیرویی که خوب خورده و خوب گشته است؛ حسابی چاق و چله است. مثل کسی که تدارکاتچی است و هر طرف بچرخد چهار سمت و شش جهتش خوردنی و خوراکی است، به هر کدام یك ناخنك هم که بزند چیزی می شود که هست. بچه‌های گرد و جمع و غلمبه! درست نقاط مقابل هیکلهای عقیدتی ضعیف و نحیف که به قولی قدیمی از بی کفنی گویی زنده هستند!

ی

یا عباس: نظیر «یاحسین» و «خوشا به حال ماهی». کنایه از اینکه من تشنه‌ام. آبم بدهید. بهانه‌ای است برای یاد سقای تشنه کامان کربلای حسینی، و همت و شجاعت و غیرت ابوالفضل العباس (ع).

یخ در جهنم: کوبیدن یخ و آمیختن به شکر (= یخ در بهشت) در آن هوای جهنمی جنوب و برای رضای خدا ماندن و استقامت کردن.

یخما: بر وزن سرما. کنایه از غایت سرما و سوز جانسوز آن. تعبیری بود در عملیات بیت‌المقدس دو (۲۵/ ۱۰/ ۶۶ ـ شمال سلیمانیه عراق)؛ که سرما در آن منطقه فوق طاقت و تصور بود.

یك لیتر از چهل لیتر را هم به ما بزن: باك ما هم خالی است، ما را هم جزء آن چهل مؤمنی که در نماز شب دعا می‌کنی به حساب بیاور، راه دوری نمی‌رود. دست ما را هم بگیر وقتی ارتباطت برقرار شد. نظیر: «ما را هم تو خشاب چهل تایی جا کن» و امثال آن.

یك نوشابه طلبت: دستت درد نکند. زحمت کشیدی. بدون اجر و مزد نمی‌مانی، یقیناً. تلافی می‌کنم. حق داری برگردن ما. در عوض مهمانت می‌کنم و از این قبیل معانی.

یکه بزن: تك تیرانداز دسته. کسی که یکی‌یکی تیر در می‌کند وزدنش هم یكِ‌یك است.

یواش نورت نپره: مواظب باش، وضو گرفتی باطل نشود!

یك ترکش یك حوری: در مقابل هر ترکش در بدنت یك حوری بهشتی داری. وقتی می‌خواستند به کسی بگویند بیست تا ترکش در بدن داری می‌گفتند: بیست تا حوری داری.

موضوعات و مفاهیم

اصطلاحات و تعبیرات مجموعه الفاظی است که هر یك برای معانی مخصوصی تدارك دیده شده‌اند. این عبارات که در دوره هشت ساله دفاع مقدس به وسیله جامعه رزمندگان و به صورت قراردادی وضع و اعتبار شده‌اند، هر کدام دلالتی آشکار دارند بر خَلق و خُلق پدید آورندگان خود و علائم و نشانه‌هایی هستند برای راه یافتن به مسائل و موضوعاتی که مورد ابتلای مباشرین با جنگ و جبهه بوده است.

نگاهی به کالك شبکه ارتباطی کلمات و ترکیبات در زبان محاوره و رایج منطقه و میدان نبرد در مؤخره - با گرایش «موضوعات» و «مفاهیم» - هر دفتر از دفاتر اصطلاحات و تعبیرات، یعنی مطالعه و مقایسه و توجه به ارتباط معنی داری که بین انواع و اقسام تعابیر در موضوعِ :
خوردن و خفتن، نظافت و عبادت، رفت و آمد و نشست و برخاست، جبهه و جنگ، تیر و ترکش و جراحت و شهادت، بیماری و مداوا، دوست و دشمن، لباس و تجهیزات، مکان و زمان و موقعیت، آفند و پدافند

و سایر موضوعات وجود دارد و وجوه مشترك و مفترق بین آنها و میل و گرایش بعضی به بعض دیگر که در شرایط و مقاطع مختلف جنگ، به وسیله افرادی دارای سلائق و علائق گوناگون گفته و شنیده و تکرار شده، همه و همه موجب می شود تا ما بدون واسطه و بدور از حب و بغض، و احیاناً جو خاص و انفعال، قضیه‌ای را آنچنان که هست ببینیم و بفهمیم؛ نظیر تعابیری که برای نماز شب خوان در موضوع عبادت داریم (= پا لگد کن، فانوس به دست، کسی که عطشش زیاد است و...) یا در همین دفتر، تعابیر «ایمانش درشت است»، «پارتیش کلفته»، «ترکش حسین جانی خورد»، «ضریب زاویه‌اش صفر شده» و «میزان شد» که برای موضوع شهید و شهادت، مفهوم شده‌اند و ما می توانیم صرف نظر از بحث مفهومی آن در انتخاب کلمات، و ظرف جملات و فرم و اشکالی که معانی منظور بر آنها بار شده است به نکاتی دسترسی پیدا کنیم. در فصول یك دفتر (فصل اسامی اشخاص و اشیاء و مکان و زمان گرفته تا خوردن و آشامیدن، سلاح و مهمات، شهید و شهادت، رنج و محنت، تواضع و فروتنی و سایر آنها) به عبارتی ذیل هر موضوع، تعابیری وجود دارد و ما محیط و مساحت زبان جبهه را از آنها به دست می آوریم - یعنی آنچه موضوعیت پیدا کرده و آنچه جایی در آن زبان و فرهنگ نداشته و اثری از آن در این مجموعه نیست؛ تا حدود و حوزه اطلاعات عمومی، علمی و دینی بچه‌ها به عنوان مواد سازنده این کلام و احیاناً لغات و اصطلاحات جدیدی که وارد زبان فارسی کرده‌اند و ما نظیرش را در گذشته نداشته‌ایم معلوم شود. با این همه ضمیمه موضوعات و مفاهیم در هر کتاب صرفاً در حد تقسیم و تفکیك سطحی صورت و محتواست نه تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها که خود امر دیگری است.

موضوعات

اسم زمان و مکان

از جوب پریدن. پای کار. پل خیبری. پل صراط. پیشانی سیدالشهدا. حوری شور. سنگر پیشانی. سنگر تخلیه. سنگر حفره روباهی. شلبچه. قهوه‌خانه حضرتی. گیم سوم. معبر غلتی. منطقه‌اشکی. موقعیت خرابکارها. نقطه رهایی. هتل الوارثین. هتل جندالله. هتل خط.

اسم شخص و شیء

آب زیرکار. آرپی جی مرد. آمپول معنویت. آنتنش وصل است. آینه‌ای است. ارزن یاب. اسطوره مرکز. اسیر جبهه. اهل بیت. این بابا از غزوه خندق کمك نیزه‌انداز حضرت بوده. باجگیر. بادمجان سیاه. بازمانده. با کلاه. برادر عبدالله. برادر مستحب،برادر واجب. برنامه پایانی. بلده راه بهشت. بلغمی. بوی سوره بقره می‌دهد. بیل مکانیکی. پارچ. پیاز. پیك. پیك اجل. تابلوی غیبت ممنوع. تشنه مین. توپچی. جعبه دسته. جگر هیولا خورده. چتر نجات. حاج حسین. حاجی مول. حنظله. خالکوب. خدمه کادیلاك. خمپاره شصت. خیلی عاشق است. در جهنم. دیوانه جبهه. رادیو قرآن. زورروی دسته. سیبل. شکلات جنگی خور. شکم شکن. صاحب صدا. ضد زره. عاشق کردستان. عباس

آقا. عشقستان. عمر کپسول خواب. فازبالاست. فیلتر شهادت مبارك. قاشق تاشو. قسی القلب. قفل.کارگران افغانی. کشمش. کلاهبردار. کلید.کمپوت شناس. کیك دسته. کیف الله. گاوچران. گیر جبهه. لاتهای جبهه. لاتهای خمینی (ره). لیوانهای صلواتی. مادربزرگ. ماستش شل است. مرغ حق. ملائك. ملائك در حرکت اند. منطقه‌اش تابلو است. منور شصت. منور صـدو بیست. منور هشتاد و یك. مهر الهی قلبی محجوب. میخ. میدان‌مین قورت ده. مینی. نفربر. ننه. ننه‌چادر. نیمرو. وزیرپست و تلگراف و تلفن. هیکل تدارکاتی. یکه بزن. محافظان کندو.

اسم کُد

آن چیز که چیز بود چیزش کنید. سفره. فلم تقتلوهم. کی سوار اسب است. مگر سواد نداری که کتاب بخوانی.

اسم گروه، واحد و رسته

ادا اطوار. امدادچی. امدادهای غیبی. اورژانس مادر. پرچم گل. تعلق نمی‌گیرد. تله موشی. جیب خالی کن. چشم توپخانه. چشم چران. چشم عملیات. چشمی. چهار لول کش. خدمه شیلیکا. خسیسیات. ستادیها. عقبات. کار تمام کن. کمیل بن‌کم. گردان جعفر سیار. گردان شمر. لشکر صلوات. مجروح خفه کن. مخ. موش آمده به باغ. نیروهای آویزان.

اشاره و کنایه

الکی. امانتی را رد کن. بدنش ساخته شده برای روی مین. برایش خشم شب بزنیم. بی‌ثبات. بیل فنگ. پاتك شب. جبهه را دیدی. چریك. حالا. خیلی چیکه می‌کنی. رزقاً حراماً.

اهل و عیال و ازدواج

به میدان مین برخورد کردن. پاتك خورده. پشتیبانی مرکز. دو تا شدن. سرفرماندهی.

بسیج و بسیجی

بازوی سپاه. بسیجیان نوهد. پنجاه ویکیه. پنجاه و دوئیه. چهل و ده. دیوانگان حسین (ع).روحیه. روزی هشتاد تومان. ساجدین سجاده خون. شب‌شکن.عزرائیل مرگ.کلاه کجها. مرغان آبی دریای شهادت. موجی شدن.

بیماری و مداوا

بغدادش خراب است. پرچم بهداری. قرمزته.

تواضع و فروتنی

سوت و تیلتیم. شل و شولتیم. فشنگهای خشابتیم. کوچولوتیم. ما گلیم زیر پاتیم. نمره کفشتیم.

تیر و ترکش و زخم و جراحت

آهن بدنش زیاد است. پدر بزرگ فشنگها. ترکش از هوا برگشته. ترکش سرگردان. تریلی حامل تیرآهن. تشتکشو پروندن. چهل تیکه. خمپاره. دارکوب غذا پیدا کرده. دسته می آید. رستم یك دست. رفوزه شدن. زنبور گزیده. سیب زرد خوردن. طلایی شده. کلید بهشت. کنترات داده. لنگه دمپایی. ناخالصی دارد. نمکی. وزن خودش نیست.

جانوران و حشرات

اطلاعات عملیات دشمن. فك وفامیلهای هاچ. میگ بیست و سه عراقی. نفربر چهار پا. نیروهای زرهی عراق.

جبهه و جنگ

امان نامه گرفتن. تخلیه گناه. خوردیم به جشن حالا اول بزم است. دانشگاه امام حسین (ع). درصدت چند است. زمین گاز گرفته. سر

کوچه دعوا شده. فیلتر. لحاف تشک می‌تکانند. مرکز عرفان. مشقهایمان بد بود دفترمان را پاره کردند. هوا باروتیه.

خواب و احتلام

پمپاژ کردن. تعقیبات بعد از غذا. چرت. مستحبی. حمام دیروز گرمتر بود یا امروز. سیسمونی نمی‌آورند. شاه‌داماد. شیطان سوارش شده. مستحبات بعد از غذا.

خوردن و آشامیدن

آب بیار نفس تازه کن. آب شنگولی. آب کیلویی. آتش تدارکات. آش هفتگی. السلام علیك یا اباعبدالله. العطش. وای وای عمو عمو العطش. اهل دل. باز کامیون هویج چپ کرده. بلدوزر. پدر در آوردی. پرچم. پلاستیك پلو. پنیر پلاستیکی. تانکر. ترکش پلو. ترکش صلواتی. جُنگ هفته. چایی پتو. چخماق. چهار معده. چیفتن. خرج هفت. خوراك بره. خوراك مرغ. رادیو فلانی دارد یا حسین یا حسین می‌کند. رزقی. سیر نشدی خسته هم نشدی. شام خانوادگی. شب وحدت. شربت سینه. شکارچی. شکلات. صفحه‌کلاج. غذای خشم شب. فدای لب تشنه‌ات یا حسین. فعلاً جلسه است. فلانی روحیه دارد. گاز اشك‌آور. گربه آشپزخانه. لنگ دمپایی. لودر سفره. مریض شدن. معبر زدن. معجون. می‌خواهیم برویم پدافندی. نارنجك. نارنجك دستی. یا عباس. یخ در جهنم. یك نوشابه طلبت.

دخانیات

آدم دودی. فلاشرت را خاموش کن. مثبتی.

دشمن

ابرهه. باید با بی ام و دنبالشان رفت. ببرش کمپ. پاسدار روز و کومله شب. جاسم. جیش الوحشی. حسین یك کتی. دیده‌بان ثابت. روسپی منطقه.

رنج و محنت

آب از گلو پایین نمی‌رود. پیشانی سفید کردن. تا شاسی تو گل فرو رفته.

سوز گداکش. شهید می شوی. فیض بردن. صبحش بخیر شد. فردا به مادرت بگو برود برایت شناسنامه بگیرد. مورد کف. نه مشکله. همزیستی مسالمت آمیز. یخما.

سلاح و مهمات

آبگرمکن نفتی. آرپاره. آرپی جی یلخی. ابابیل. احمد جاسم ده بالایی عروسی کرده. از هول حلیم افتاد تو دیگ. افغانی آوردند. افکن. ام چلاق. ام شصت. انا لله و انا الیه راجعون. اوزین. بچه گربه. بشکه دویست و بیست لیتری. بی بی چلچله. پوست کندن. تاج گذاشتن. تانکهای پرنده. توپ پنجاه و هفت. جنگ بزرگترهاست. جوجه اردك زشت. چرخ خیاطی. چوب سیگار. حشره‌کش افلش. خمپاره انداختنی. خمپاره دو تا شصت. خم، پی، جی. خوشه‌های خشم. دستش نمی رسد. دوشکا بسیجی. شکلات بسیجی. شیخ اجل. طبل اسکندر. عامل مرگ. عصای دست. فلفل نبین چه ریز است. فیس بمب. قارپوز. کشکول. کفتر پرنده. کلت بسیجی. کوچولو. گاو. گل کرده. گلوله قنداقی. گوجه گندیده. لامپا. لعنت‌الله‌علیه. لوله‌ناودان. میل زورخانه. مین شاخه‌ای. مین گوشتکوبی. مین موشی. مینی دوشکا. نخود و کشمش. نقل و آب و نبات. و جعلنا خوانده. هواپیما آهن ربا ندارد.

شهادت و شهید

اصلاح دامادی. ایمانش درشت است. با یخ رفتن. پارتیش کلفته. پس مانده عملیات. ترفیع گرفت. ترکش حسین جانی. ترم آخر دانشگاه. چشمانت برق می زند. چهار چرخش را سیخ کرد. حسینی شدن. حمام دامادی. دنده عقب برو صفر کیلومتر بشوی. سیب سرخ خوردن. شربت. ضریب زاویه صفر شده. غسل شهادتش کامل نبود. کارش مرغی است. کربلایی شدی یادی از ما بکن. کفگیر به ته دیگ خورده. مستحق حلوا شدن. منطقه شربتی. مهر برگشت. میزان شد. هجرت کردن.

شهر و مرخصی

بوی صفر بیست و یك می آید. به سرش زده. ترکش صفر بیست و یك. ماماني شده.

صلوات

قرص رفع خستگی. قرص ویتامین.

طرح و تاکتیك

چکش و سندان. زمین فنگ. طرح کیلویی.

عبادت و اخلاص

آمپر جبهه. اتوبوس سوار شدی ما را هم سوار کن. اضافه کاری کردن. التماس دوآ. انا اعطینایی. بالا بالاها شوت می زند. بپا خفه نشوی. پروژکتور بلعیده. چاشنی آنی. چهلمیش را هم برای ما رسام بزن. چهلمین نفر. حزب اللهی. خر شیطان. خروس بی محل. داشتی ستاره‌ها را می شمردی. ستارگان جبهه. سرگردنه نگه‌دار. شبنما. شست پای ما را هم بگیر. شهید آینده. صورتش سوخته. عاشق شدی. عبدالله. عرفانش مدل بالاست. فتیله‌اش دود می کند. فلق. فیوزت نپرد. فیوزت نسوزد. کنتاك بالا می زند. لامپ صد خورده. ما را هم تو یك تیکه از نارنجك چهل تیکه‌ات جا بده. ما صد و بیستمیش را هم قبول داریم. ماه دیشب قشنگ بود. ملائکه غلغلکش می دهند. منبع آب ته کشیده. منور. منور قورت داده. مهتابی کار گذاشته. نورافکن. نورافکن بسته. نورافکن قورت داده. نور چراغ افتاده تو صورتش. ویزای عبور. یك لیتر از چهل لیتر را به ما بزن. یواش نورت نپره.

عملیات

انارخوری. بمی کش. بوی بهشت. بوی چلوکباب. به خط زدن. بیتل دو. بیتل سه. هاشم آقا. هشت‌پا. هوا سوراخ کن.

وصیت نامه و پندنامه

پایان کار. خون نامه. دفتر تقوا.

مفاهیم

اصطلاحات و تعبیرات در فرهنگ جبهه قبل از اینکه اصطلاح و تعبیر بشوند، از معنی لغوی خود عدول کنند و برای القای معانی و مقاصد دیگری وضع بشوند، هر کدام به عنوان کلمات مفرد و مرکب از حیث مفهوم و ساخت، داخل در علوم و فنونی هستند. یعنی اول در معنی حقیقی خود به کار رفته‌اند و بعد از آن، مجازاً در موضوعات دیگر مصطلح شده‌اند؛ البته غیر از تعابیری که لفظاً و معناً منطقه‌ای هستند و ساخته و پرداخته جنگ اند و جز اهل بیت جبهه، حتی با فرض گفت و شنود آنان در میدان نبرد، از معنی اول آن بی اطلاع اند و مثل سایر اصطلاحات، چنان نیستند که به محض استماع، معنی حقیقی و نخست آنها به ذهن متبادر بشود.

اصطلاحات و تعبیرات این مجموعه مفاهیمی هستند که عموماً قبل از استعمال در زبان محاوره رزمندگان و یافتن معنی و مصداق جدید، در عرصه‌های دینی و مذهبی، نظامی، موتوری و فرهنگ کوچه و بازار رواج داشته‌اند؛ بالطبع هم نظیر دفترهای پیشین از حیث تعداد تعابیر، بیشتر آنها متعلق به حوزه دینی و عقیدتی است، که چنین گرایشی از مختصات بارز رزمندگان حاضر در صحنه آن بوده است. این عناصر الهی و ماوراءالطبیعی یا در لفظ ظهور دارند یعنی خود کلمه و کلام خاستگاه شرعی دارد و یا از حیث صورت، مادی و طبیعی اند، منتهی برای معانی اعتقادی اخذ شده‌اند.

عناصر دینی و مذهبی

عباراتی که لفظاً و معناً داخل در معارف دینی و مذهبی هستند، نظیر: حسینی شدن (= شهید شدن)، یا عباس (= آب می خواهم)، تابلوی غیبت ممنوع (= شخص شاخص در غیبت نکردن و نشنیدن)، بلده راه بهشت (= شهید خردسال بسیجی)، از غزوه خندق کمك نیزه‌انداز حضرت بوده (= مسلمان مبارز صدر اسلامی است) و امثال آن.

دسته دیگر تعابیری هستند که در معنی جزء الهیات و معنویات دینی هستند و در صورت، مادی؛ نظیر: اضافه‌کاری (= نماز شب خواندن)، بپا خفه نشوی (= بس است چقدر عبادت می کنی)، ترفیع گرفتن (= به فوز عظیم شهادت رسیدن)، آمپر جبهه (= دعا و راز و نیاز)، منور (= شخص بسیار با ایمان و اخلاص) و امثال آن.

و دسته دیگر، کلمات و ترکیباتی که در لفظ و شکل جزء مفاهیم اسلامی هستند و در معنی و برد و کارکرد غیر آن؛ نظیر: اهل دل (= شکمو و شکم‌چران)، شیخ اجل (= خمپاره ۶۰)، مرکب کربلا (= تویوتا و کامیونهای حامل رزمندگان به خطوط مقدم)، همای رحمت (= تیر و ترکش)، امداد غیبی (= باد و نسیمی که حملات شیمیایی دشمن را خنثی می کند)، بلیطهای بهشت (= تیرهای رسام)، بوی سوره بقره می دهد (= بلغمی مزاج بودن) و امثال آن.

عناصر نظامی و رزمی

کلماتی که داخل در علوم نظامی و رایج در زبان ارتش یك مملکت هستند، و در مجموعه اصطلاحات و تعبیرات از معانی اولی و حقیقی خود دست برداشته‌اند تا لباس دیگری بر اندام آنها بریده شود؛ نظیر به کاربردن عبارت «پشتیبانی مرکز» برای زن و فرزند و اهل و عیال که رزمنده را با موافقت و گذشت از حقوق خود و صبر و بردباری در غیاب او یاری و پشتیبانی می کنند، و تعابیر دیگری چون: چاشنی آنی (= نماز جماعت در خط پدافند)، خرج هفت (= سالاد کاهو)، نارنجك دستی (= خوراك سیب‌زمینی)، چیفتن (= شخص چاقالو و خوش هیکل)، چهار لول کش (= امدادگر)، دیده‌بان ثابت (= ستون پنجم)، تـوپچی (= نیروی خط‌شکن) ضد زره (= آر پی جی زن قهار) و امثال آن.

عناصر فرهنگ کوچه

بدون التفات به معنی که در متن قابل مراجعه است و تفکیك تعابیر، بعضی از اصطلاحات مأخوذ از معارف عامه و فرهنگ کوچه و بازار در این دفتـر عبارت‌انـد از: باجگیـر. خالکـوب. کلاهبـردار. یکـه‌بـزن. چشم‌چـران. مورد کف. جیب خـالی کن. سوت و تیلتیم. میـخ.

گاوچران. قهوه‌خانه حضرتی. ادا اطوار. شاه‌داماد. خوراك بره و مرغ. پارتیش کلفته. خروس بی محل. طبل اسکندر. عصای دست. کفگیر به ته دیگ خورده. فلفل نبین چه ریزه. آبگرمکن نفتی. از هول حلیم افتاد تو دیگ. کفتر پرنده. لوله ناودان. مامانی شدن. سرکوچه دعوا شده، و نظایر آن.

عناصر فرهنگ موتوری و ترابری

صرف نظر از معنی و مفهوم جدیدشان، نظیر: فیلتر. پمپاژ کردن. صفحه‌کلاج. فلاشرت را خاموش کن. کنتاك بالا می زند. دنده عقب برو صفر کیلو متر بشوی. تا شاسی تو گل فرو رفته. چهار چرخش را سیخ کردند. بلدوزر. تریلی حامل تیرآهن، و مثل آنها.

عناصر فرهنگ منطقه‌ای

اصطلاحات و تعبیراتی که در فرم و محتوا و لفظ و معنی در جبهه جنگ و معرکه نبرد پدید آمده‌اند و معنی اولی و حقیقی آنها همان است که بچه‌ها استفاده می کرده‌اند و جز آن هم معنایی از آنها متصور نیست؛ که در زبان فارسی چنین کلمات و ترکیباتی تا قبل از جنگ تحمیلی نداشته‌ایم (البته نه تحقیقاً)، نظیر تعبیر: «فیلتر شهادت مبارك» که بچه‌ها به فیلترهای خراب و تورفته‌ای نسبت می دادند که گاز شیمیایی را از خود عبور می داد، یا اصطلاح «لشکر صلوات» که نام کوچك شده لشکر ۲۷ حضرت محمد رسول الله (ص) تهران بود و مواقعی که می خواستند نام لشکر را چند بار به زبان بیاورند و در عین حال محظور اخلاقی فرستادن صلوات را نداشته باشند به کار می بردند؛ و تعابیر جدید دیگری به همین ترتیب؛ نظیر: گردان شمر. بسیجیان نوهد. عزرائیل مرگ. کلید بهشت. چایی پتو. شب وحدت. روسپی منطقه. گلوله قنداقی. اسیر جبهه. بیتل دو. بیتل سه. جنگ بزرگترها. آمپر جبهه؛ و مثل آنها.

فهرست الفبایی اصطلاحات و تعبیرات/۴

آرپی جی یلخی
آش هفتگی
آقا
آکاچف
آلت عبادت
آمپر جبهه
آمپول معنویت
آنتنش وصل است
آن چیز که چیز بود چیزش کنید
آیینه‌ای است

الف

ابابیل
ابرهه
اتاق مطالعه
اتوبوس سوار شدن
احمد جاسم ده بالا عروسی دارد
ادا اطوار
ادکلن سنگر
ارزن یاب
از جوب پریدن
از هول حلیم افتاد تو دیگ
اسب تیز رو
اسطورهٔ مرکز
اسیر جبهه
اصلاح دامادی
اضافه‌کاری کردن
اطلاعات عملیات دشمن

اف چهار
اف چهارده
افغانی آورده‌اند
افکن
الاغ
الاغ هوایی
التماس دو آ
السلام علیك یا ابا عبدالله
العطش، وای وای عمو عمو العطش
الکی
الهی قلبی محجوب
الهی من بدم اما تو خوبی
امان نامه گرفتن
امانتی را رد کن برود
امداد چی
امداد غیبی
ام چلاق
ام چماق
ام شست
انا اعطینایی
انارخوری
انالله و انا الیه راجعون
انتقال خون
اورژانس مادر
اوزین
اهل بیت
اهل دل
ایمانش درشت است

این از غزوهٔ خندق کمك نیزه انداز حضرت بوده

ب

باجگیر
بادنجان سیاه
باز کامیون هویج چپ کرده
بازمانده
بازوی سپاه
با سر وارد شدن
با کلاه
بالا بالاها شوت می‌زند
بالش پر قو
بالن کش
با یخ رفت
باید با بی ام و دنبالشان رفت
ببرش کمپ
ببند فلکه‌ات را
بپا آمریکا نزندت
بپا خفه نشوی
بچه گربه
بچه‌ها مگسها آمدند پیف پاف کنید
بدنش ساخته شده برای روی مین
برادر عبدالله
برادر مستحب
برادر واجب
برایش خشم شب بزنیم
بربری
برنامه پایانی

بزغاله
بزمنده
بسیجیان نوهد
بشکهٔ دویست و بیست لیتری
بغدادش خراب است
بغچه حمام
بلبل
بلدوزر
بلدهٔ راه بهشت
بلغمی
بلیطهای بهشت
بمی کش
بوی بهشت
بوی چلوکباب
بوی شرم آور
بوی صفر بیست و یك می آید
به خط زدن
به سرش زده
به میدان مین برخورد کردن
بی بی چلچله
بیت التقوا
بیت المعاصی
بیت ال دو
بی ثبات
بیل فنگ
بیل مکانیکی

پ

پا آهنی
پاتك خورده
پاتك شب
پا حنایی
پارتیش کلفته
پارچ
پاسدار روز و کوملهٔ شب
پایان کار
پایان نامه
پایش کمپوت شد
پای کار
پدر بزرگ فشنگها
پدرش را درآوردی
پرچم
پرچم بهداری
پرچم گل
پروژکتور بلعیده
پس مانده عملیات
پشتیبانی مرکز
پشه زدن
پلاستیك پلو
پل خیبری
پل صراط
پمپاژ کردن
پنجاه و یکیه، پنجاه و دوئیه
پنچر شدن

پنیر لاستیکی
پوست کندن
پیاز
پیك
پیك اجل

ت

تابلوی غیبت ممنوع
تاج گذاشتن
تاشاسی تو گل فرو رفتن
تانکر
تانکهای پرنده
تانك هل نمی‌دهیم
تجدیدی
تخلیهٔ گناه
ترفیع گرفت
ترکش از هوا برگشته
ترکش پلو
ترکش حسین جانی
ترکش سرگردان
ترکش صفر بیست و یك
ترکش صلواتی
ترکش کمپوتی
ترم آخر دانشگاه
تریلی حامل تیرآهن
تشتکشو پروندن
تشنهٔ مین
تعقیبات بعد از غذا

تعلق نمی‌گیرد
تله موشی
توپ پنجاه و هفت
توپچی
تیر غیب

ج
جاسم
جاسم دوخته
جبهه ندیده
جت رنجر سپاه
جعبه دسته
جگر هیولا خورده
جلودار
جنگ بزرگترها
جنگ هفته
جوجه اردك زشت
جیب خالی کن
جیش الوحشی

چ
چاشنی آنی
چایی پتو
چتر نجات
چخماق
چرا چترت را بستی
چرت مستحبی
چرخ خیاطی

چرخ گوشت
چریك
چشمانت برق می زند
چشم توپخانه
چشم چران
چشم عملیات
چشمی
چکش و سندان
چوب دستی
چوب سیگار
چهار چرخش را سیخ کرد
چهار لول کش
چهار معده
چهل تیکه
چهل و ده
چهلمیش را هم برای ما رسام بزن
چهلمین نفر
چیفتن

ح
حاج حسین
حاجی مول
حالا
حرفهای استرلیزه نشده
حرفهای غیر بهداشتی
حزب اللهی
حسینی شدن
حسین یك کتی

حشره کش اِفلش
حمام دامادی
حمام دیروز گرمتر بود یا امروز
حمله الله اکبری
حنظله
حوری شور

خ

خادم گردان
خاکریز وسط حرفتان
خالکوب
خبر بیار جبهه
خدمهٔ شیلیکا
خدمهٔ کادیلاك
خرج هفت
خر شیطان شدن
خروس بی‌محل
خسیسیات
خشم شب
خمپاره . . .
خمپاره انداختنی
خمپاره دو تا شصت
خمپاره شصت
خم . پی . جی
خم شوت
خوراك بره
خوراك مرغ
خوردیم به جشن و حالا اول بزم است

خوشه‌های خشم
خون نامه
خیلی چیکه می‌کنی
خیلی عاشقه

د

دارکوب غذا پیدا کرده
داشتی ستاره‌ها را می‌شمردی
دانشگاه امام حسین(ع)
دائم الوضو
در جهنم
دردسر
درصدت چنده
دستش خط خورده
دستش نمی‌رسد
دستشویی پارتیزانی
دستمال گدایی شهادت
دستمال همه فن حریف
دسته می‌آید
دشمن خبرکن
دفتر تقوا
دکمهٔ عقیدتی
دمپایی آزاد
دنده عقب برو صفر کیلومتر بشوی
دو تا شدن
دور میزت را مین گذاری کن
دوشکای بسیجی
دیده‌بان ثابت

دین و ایمان از سر و صورتش بیرون زده
دیوانگان حسین
دیوانهٔ جبهه

ذ

ذوالفقار

ر

رادیوش یا حسین یا حسین می‌کند
رادیو قرآن
راه دور
راهنما
رزقاً حراماً
رزقی
رستم یك دست
رفوزه شدن
روحیه
روزی هشتاد تومان
روسپی منطقه
روغن سوزی داشتن

ز

زدی تو موتورش
زدی تو نخاعش
زره پوش
زمین فنگ
زمین را گاز گرفتن
زنبور گزیده

زوروی دسته
زیرآبی نرو
زیر پاسپورتتان را آقا امضا نکرده
زیر شلوار آستین کوتاه

س
ساجدین سجاده خون
ستادیها
ستارگان جبهه
ستاره شناس
ستون گردان
سرفرماندهی
سر کوچه دعوا شده
سر گردنه نگه دار
سفره
سنگر پیشانی
سنگر تخلیه
سنگر حفره روباهی
سنگر که نمی‌کنیم
سؤالهای اشکی
سؤالهای شب اول قبری
سوت و تیلتیم
سورهٔ رهایی بخش
سوز گداکش
سیب زرد خوردن
سیب سرخ خوردن
سیبل
سید قسطی

سیسمونی نمی‌آورند

ش

شام خانوادگی
شام صبحانه
شاه داماد
شاهین سپاه
شب دامادی
شب زفاف
شب شکن
شب صحبت نداره
شبنما
شب وحدت
شربت
شربت سینه
شست پای ما راهم بگیر
شکارچی
شکلات بسیجی
شکلات جنگی خور
شکلات سنگی
شکم شکن
شلبچه
شلوار اوینی
شل و شولتیم
شورت دو نفره
شورت خشت مالی
شوش می‌زند
شونگلیس

شهر گناهان کبیره
شهید آینده
شهید می‌شوی
شیپور را بنواز
شیخ اجل
شیطان سوارش شده

ص

صاحب صدا
صافی
صبحش بخیر شد
صفحه کلاج
صفر آزاد نمی‌شود
صورتش سوخته

ض

ضد زره
ضریب زاویه صفر شده

ط

طبل اسکندر
طرح کیلویی
. . . طلائی شده
طناب صخره

ع

عاشق شدی
عاشق کردستان

عامل مرگ
عبدالله
عباس آقا
عرفانش مدل بالاست
عزرائیل مرگ
عشقستان
عصای دست
عقبات
علمدار
عمر کپسول خواب

غ

غذای خشم شب
غذای دریایی
غسل شهادتش کامل نبوده
غیبت چند بخش است

ف

فتیله‌اش دود می‌کند
فتیله‌اش رفته بالا
فدای لب تشنه‌ات یا حسین
فردا به مادرت بگو برود برایت شناسنامه بگیرد
فرشتهٔ نجات
فعلاً جلسه است
فك و فامیلهای هاچ
فلاشرت را خاموش کن
فلانی روحیه دارد
فلفل نبین چه ریزه

فلق
فلم تقتلوهم
فلّه بر
فیس بمب
فیض بردن
فیلتر
فیلتر شهادتت مبارك
فیلم سینمایی تعریف کردن
فیلیك را ببند
فیوزت نپرد
فیوزت نسوزد

ق

قارپوز
قارقارك
قاشق تاشو
قاطر
قبیله آب کشکیها
قرص رفع خستگی
قرص ویتامین
قرمزته
قسی القلب
قفل
قهوه‌خانه حضرتی

ك

کار تمام کن
کارش مرغی است

کاغذ خریدنداره
کارگران افغانی
کانال سه
کانال یك
کربلایی شدی یادی از ما بکن
کشکول
کشمش
کفتر پرنده
کفش را خورشید دید
کفگیر به ته دیگ خورده
کلاه کجها
کلاهبردار
کلت بسیجی
کلید
کلید بهشت
کمپوت شناس
کمیل ابن کم
کنتاك بالا می‌زند
کنترات داده
کوچولو
کوچولو تیم
کولر گازی
کی سوار اسب است
کیك دسته
کیف الله

گ

گاز اشك‌آور

گاو
گاوچران
گربهٔ آشپزخانه
گردان جعفر سیار
گردان شمر
گرفتی شاسی بزن
گلخانه‌ام پر شده
گل کرده
گلوله قنداقی
گوجه گندیده
گیر پنجاه و هفت
گیر جبهه
گیم سوم

ل

لاتهای جبهه
لاتهای خمینی
لامپا
لامپ صد خورده
لحاف تشک می‌تکاند
لشکر صلوات
لشگر محمد کوثری
لطفاً کسی خاکریز نزند
لعنت الله علیه
لنگ دمپایی
لواشی
لودر سفره
لوله ناودان

لیوانهای صلواتی

م

مادر بزرگ

ما را هم تو یك تیکه از نارنجك چهل تیکه‌ات جابده

ماستش شل است

ماشین داماد

ماشین سرهنگ جاسم

ما صد و بیستمیش را هم قبول داریم

ما گلیم زیر پاتیم

مال پنجاه میلیون پیرزن است

مامانی شده

ماه دیشب قشنگ بود

مثبت کن

مثبتی

مجروح خفه کن

محافظان کندو

مخ

مخ پنچر کردن

مدین ننه

مرغان آبی دریای شهادت

مرغ حق

مرکب کربلا

مرکز عرفان

مرکز وصل سیمها

مریض شدن

مستحبات بعد از غذا

مستحق حلوا شدن

مشقهایمان بد بود دفترمان را پاره کردند
مصوّر تعریف کردن
معبر زن
معبر غلتی
معجون
مگر سواد نداری که کتاب بخوانی
مگس کش
ملائك
ملائك در حرکت‌اند
ملائکه غلغلکش می‌دهند
منبع آب ته کشیده
منطقه‌اش تابلو است
منطقه اشکی
منطقهٔ شربتی
منوّر
منوّر شصت
منوّر صد و بیست
منوّر قورت داده
منوّر هشتاد و یك
موجی شدن
مورد کف
موش آمده به باغ
موقعیت خرابکارها
مهر الهی قلبی محجوب
مهر برگشت
مهتابی کار گذاشته
میخ
می‌خواهیم برویم پدافندی

میدان مین قورت ده
میزان شد
میگ بیست و سه عراقی
میل زورخانه
مین شاخه‌ای
مین گوشتکوبی
مین موشی
مینی
مینی دوشکا

ن

ناخالصی دارد
نارنجك
نارنجك دستی
ناوبی ترمز
نخود و کشمش
نفربر
نفربر بسیج
نفربر چهارپا
نقطهٔ رهایی
نقل و نبات
نمره کفشتیم
نمکی
ننه
ننه چادر
نورافکن
نورافکن بسته
نورافکن قورت داده

نورچراغ افتاده تو صورتش
نه، مشکله
نیروهای آویزان
نیروهای زرهی عراق
نیم رو

و
واحد اتل متل
واحد اخلاص
واحد جنجال و هیاهو
و جعلنا خوانده
ورامینی دو لخ
وزن خودش نیست
وزیر پست و تلگراف و تلفن
و ما توجیه را آفریدیم
ویزای عبور
ویز ویز میرزا

هـ
هاشم آقا
هتل الوارثین
هتل جندالله
هتل خط
هجرت کردن
هشت پا
همای رحمت
همزیستی مسالمت‌آمیز
هوا باروتی است

هواپیما آهن‌ربا ندارد
هوا سوراخ کن
هیکل تدارکاتی

ی

یا عباس
یخ در جهنّم
یخما
یك لیتر از چهل لیتر را هم به ما بزن
یك نوشابه طلبت
یکّه بزن
یواش، نورت نپره!
یك ترکش یك حوری

بسمه تعالی

فرهنگ جبهه

بنویسید

نام خانوادگی : کلاس : متولد :

نام : استان : شغل :

گردان : شهرستان :

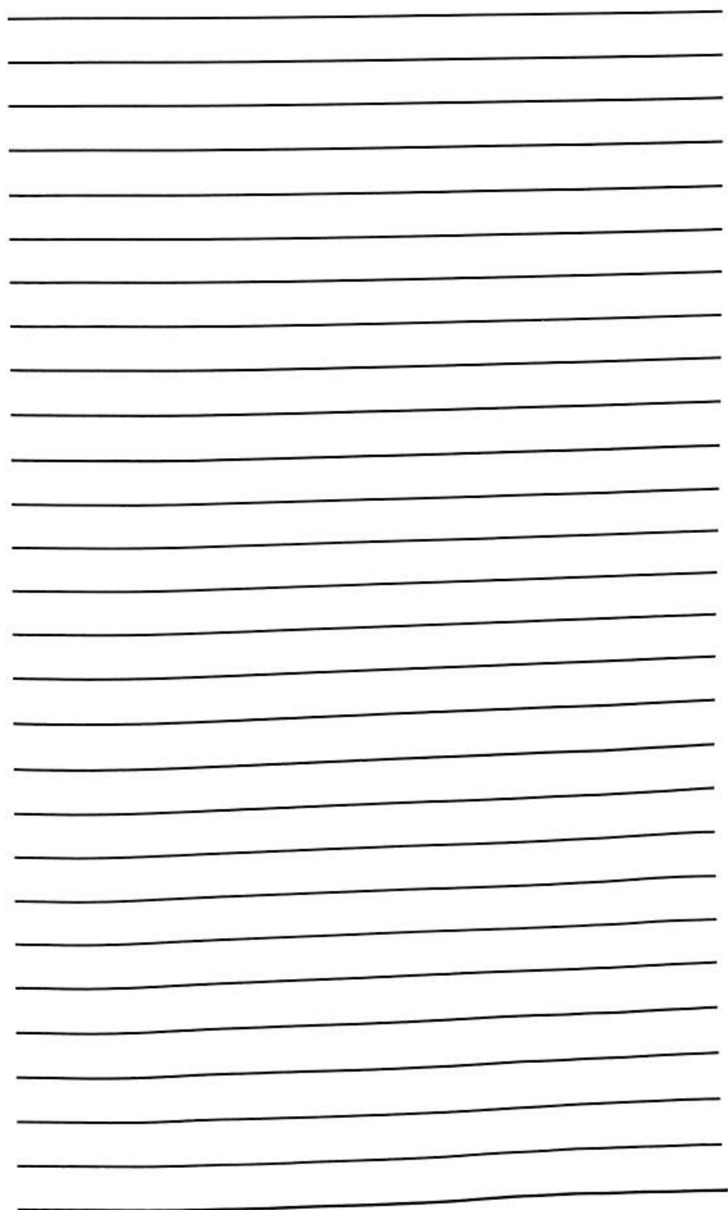
لشگر : تاریخ :

موضوع
کد
شماره فیش

برادر رزمنده : آنچه راجع به فرهنگ جبهه - نظیر موضوع کتاب - می دانید، بنویسید و با قبول زحمت ارسال فرمایید.

بفرستید :

آدرس : تهران - خیابان شهید مطهری - خیابان میرعماد - پلاك ۴ - معاونت فرهنگی و تبلیغات جنگ ستاد فرماندهی کل قوا (فرهنگ جبهه) - تلفن : ۸۵۶۰۴۷

از

مجموعه

فرهنگ جبهه

منتشر شده است:

۱ ـ اصطلاحات و تعبیرات	جلد اول
۲ ـ اصطلاحات و تعبیرات	جلد دوم
۳ ـ اصطلاحات و تعبیرات	جلد سوم
۴ ـ تابلو نوشته‌ها	جلد اول
۵ ـ تابلو نوشته‌ها	جلد دوم
۶ ـ تابلو نوشته‌ها	جلد سوم
۷ ـ شوخ طبعیها	جلد اول
۸ ـ شوخ طبعیها	جلد دوم
۹ ـ اوقات فراغت	جلد اول
۱۰ ـ آداب و رسوم	جلد اول
۱۱ ـ نامها و نشانیها	جلد اول
۱۲ ـ شعارها و رجزها	جلد اول

منتشر می‌شود:

۱ ـ نامه‌ها	جلد اول
۲ ـ شعر	جلد اول
۳ ـ شوخ طبعیها	جلد سوم

بمنه و کرمه

«In the Name of the Most High»

History will eventually ruminate over the stoicism and altruism of the Islamic combatants whose umflinching convictiom evoked the amazement of the entire world.

What we today witness will etch an indelible triumph on the pages of history books for the forthcoming generations. Meanwhile this humble endavour is compiled and collated to acquaint our sons to the battlefront morale as well as the Islamic combatants ethos.

Responding to the questions being proponded by the future generations, such as: «Was it the combatants who themselves generated and developed the mentality of self sacrifice, or was it the Islamic Revolution and Islamic culture which nurtured and blossomed such a moralr? «is among the principle goals of thes work.

This collected works under the title of «The Battle Front Mentality» prepared and published by indefatiguable efforts of a number of the elite corps of the combatants, which reflects their unremitting merits. We call them «the elites» because they themselves, as well as tenaciously contributing to hte battle fields, are among a few of the Islamic combatants who displayed magnanimity in recording and reflecting the events and historic minutes of the battlefronts and the fertile culture of the Divine defece.

This collection is being presented as the fourth volume of these series under the idioms and explanatior of fourth trusting to the indulgence of those for whose benefit this is intended.

Foundation Of preservation Of
Holy Defence's Results and Values.